

SZÉKELY ÉVA: JÖTTEM, LÁTTAM ... VESZTETTEM?

Vakok Elektronikus Könyvtára
Javította, tördelte: Dr. Kiss István; 2003.

Mócinak

Móci

1976-ban született az unokám, Máté. Mócinak neveztük el. Amikor először a kezembe adták, ugyanazt éreztem, mint húsz évvel előbb, az anyját tartva a karomban.

Móci már iskolába járt, amikor megjelent az első könyvem (Sírni csak a győztesnek szabad). Forgatta, lapozgatta, kibetűzte az ajánlást, aztán azt mondta:

- Írjál egy könyvet anyunak, írd meg nekem is!

Mások is biztattak, hogy folytassam az írást. Haboztam, kedvem is volt hozzá, meg nem is. Móci kérése döntötte el bennem a vitát. Az unokámnak nem tudtam ellenállni.

...Még négyéves sem volt, amikor meghalt az édesanyám. Magamba roskadva kuporogtam a fotelban. Móci építőkockával játszott a földön. Mellette elválaszthatatlan társa, a kistakaró. Azzal aludt, azzal ébredt. Ha elfáradt, annak a kopott, foszlott rongynak - ami már csak a nevében volt takaró - a sarkát szopta. Egyszer csak abbahagyta a játékot. Rám nézett. Felállt. Szorosan magához ölelt.

7

- Ne szomorkodj, Éva - diirgölte hozzám meleg kis arcocskáját -, úgy szeretlek, mint a kistakarómat!'

Hát hogy is tagadhatnám meg annak a férfinak a kérését, aki a világ legszebb vallomását súgta a fülembe?

"Azt mondta az Apukám..."

Amikor nékiültem, hogy megírjam a férfiakkal ~kapcsolatos élményeimet, úgy gondoltam, az édes-

apámmal kezdem. Nemcsak a kronológia kedvéért, azért is, mert ő volt és maradt számomra a mérték, etalon.

Nekilátok. Írok egy oldalt. Elolvasom. Érzélgős. Eltépem. Kezdem előlről. Újabb oldal. Megelégedve nézegetem. Megy ez! Elolvasom. Fellegzős. Eltépem. Már a tizedik lapot tépem szét, amikor rádöbbenek, hogy az édesapámról nem tudok objektív képet rajzolni. Nem tudom visszaadni, hogy milyen is volt és mit jelentett nekem. Félreteszem.

Megírom a Mestert, a főnököket, a barátaimat, a munkatársaimat, az úszótársaimat, a szerelmeimet.

Egy délután a barátnőmmel fagyralto~unk.

- Ha befejezted ezt a könyvet, írd egyet arról, hogy mit mondott az Apukád - biztat.

- Miről?

- Nem is veszed észre, hogy kritikus helyzetekben egy pillanatra elmélázol, majd megszólalsz: "Azt mondta az Apukám..." - és döntesz.

8 9

Rábámulok. Kolumbusz tojása.

Hazaérve nekilátok. Megírom, hogy mit mondott az Apukám, aki nem vizet prédikált és bort ivott.

Szegény fiúk! Mennyivel könnyebb lett volna velem az élet, ha nem ilyen édesapával áldott volna meg a sors!

Amióta az eszemet tudom, fiú szerettem volna lenni. Utáltam a babázást, a szép, de kényelmetlen ruhákat. Már óvodás koromban is csak fiúbarátaim voltak.

Egyszer a fiúk a házban versenyre keltek, hogy ki tud messzebbre pisilni. Beálltam. Súlyos vereséget szenvedtem. Elkotyogták. Édesanyám fülébe jutott. Szelíd, csendes édesanyám magánkívül volt, és egyre azt hajtogatta:

- Lesül a bőr a képemről. Hogy tehet ilyet egy úrilány? Szégyellj magad, Éva!

Hallgattam, de nem szégyelltem magam. Azon töprengtem, hogy mi lehet az, hogy úrilány. Jó

semmi esetre sem, hiszen azért nem tehetem azt, amit a fiúk. Akar a fene úrilány lenni!

Rajongtam szép, finom édesanyámért, de most nagyon haragudtam rá. Ilyen cirkuszt rendezni, semmiért!

Édesapám mindennap átkísért a nagymamáékhoz ebéd után. Már ötéves koromban felnőttként kezelt. Mentünk az utcán, fogtam a kezét (még ma is érzem a fogását), és beszélgettünk. Megálltunk a kapuban. Tétováztam. Tisztázni akartam a helyzetemet. Tudtam, Apuval szót értek.

- Mi a baj, Évikém?

Átfogtam a térdét.

- Én nem akarok úrilány lenni. Fiú akarok lenni.

Felemelt. A szemembe nézett.

- Te lánynak születtél, ne akarj fiú lenni. Nem az a fontos, hogy fiú vagy lány vagy-e, hanem hogy milyen ember leszel, kicsikém. Ezt te még nem értheted. Majd ha nagy leszel, megbeszéljük.

- Te ember vagy, Apu?

- Remélem, az vagyok.

- Akkor én is az akarok lenni.

Leállított a földre. .

- Siess, vár a nagymama - mondta nevető szemmel.

Elemista koromban a takarítónő, aki minden reggel templomba járt, ellopott egy hálóinget. Anyu rajtákapta. Ebédnél mesélte, hogy el kellett küldenie a lányt.

- Na ugye! Nem véletlenül járt annyit a templomba. Volt neki mit leimádkoznia - mondta édesapám.

Ez szeget ütött a fejembe.

Nagyon torkos gyerek voltam. Éléskamránk tele 10 ~ 11

volt ínycsiklandó nyalánkságokkal. Rendszeresen belopakodtam, és nagyokat`nyelve, vág্যakozva, tisztes távolból szemlélgettem a csodás befőtteket. Hozzányúlni sose mertem, mert azt tanultam, hogy "Isten szeme mindent lát". Na de ha le lehet imádkozni? Alig vártam, hogy felálljunk az asztaltól. Usgyi, be a spájzba!

Felbontottam az első üveget, kivettem belőle néhány szem gyümölcsöt. Miközben visszakötöttem a celofánt, jött a fohász:

"Édes jó Istenem, bocsásd meg, hogy ettem a befőttből!" És nyugodt lelküsmerettel távoztam.

A második sor befőttnél tartottam, amikor Anyu egy ebédnél így sopánkodott:

- Nem tudom, mit rontottam el az idén a befőttésnél, de egyik üveg romlik a másik után. Gyorsan meg kell enni.

Életem legszebb szakasza következett. Naponta kétszer ettem befőttet. Egyszer legálisan; egyszer lopva. Egy délután elmélyülve nyalogattam a kamrában kedvencem, a sárgadinnye maradványait. Az ajtónak háttal álltam. Megfordultam - és szembetaláltam magam édesanyámmal. Döbbenten néztük egymást.

- Éva! Istenem, hogy tehettél ilyet! Egy ilyen jó kislány erre vetemedjen! Mi lesz belőled, ha felnőttös?

"Ugyan már, mi lenne? Olimpiai bajn~k" - gondoltam, és már éppen meg akartam nyugtatni, ne aggódjon, én leimádkoztam, de rám rivallt:

- Menj a szobádba! Ki ne merj jönni, amíg Apu i haza nem jön!

' Este Apu a két térde közé állított:

- Nem ismerlek rád, Éva. Az ördög bújt beléd?

~ Most mit csináljak veled? Nézz a szemembe!

;
Nyugodtan néztem a szemébe.

;
- De Apu, én leimádkoztam.

- Mit csináltál?

- Leimádkoztam, mint Bözsi néni a hálóinget.

_ Apu magához ölelt, és kacagott. Kezébe fogta az arcomat:

- Leimádkozni semmit nem lehet. Tanultad a ~ tíz parancsolatot. Abban benne van az egész val- ~ lás. Azt meg kell tartani. Minden egyéb formáság. Még tízéves sem voltam, amikor ebben a rövid, ~ de velős hitoktatásban részesültem. Jól megje-

gyeztem.

Aztán házhoz jött a második világháború. Em-
~ berek milliói pusztultak el, városok váltak rommá,
~ és maguk alá temették az emberiség legősibb tör-
~ vényeit.

A szovjet csapatok bevonulása után alig egy
~ héttel a Szent István-parki ház ablakából észrevet-
~ tem, hogy az emberek tangóharmonikával megra-
~ kodva vonulnak. Leszaladtam az utcára. A Duna-
parton lévő német raktárakból cipekedtek. Az én
harmonikámat elvitték a nyilasok. Imádtam har-
12 I 13

monikázni. Felkaptam egyet, és boldogan men-
tem haza vele. Az ajtóban Anyu kedvenc daláb
kezdtém:

- Egy rózsaszál szebben beszél...

...Hosszú hónapok óta végre énekelhettem.~

Anyukámnak folytak a könnyei, velem énekelt.F
Befejeztem. Mindenki hallgatott.

- Kié ez a harmonika? - törte meg a csendet~
Apu.

- A német raktárból hoztam. á

- Azonnal vidd vissza! - mondta ellenkezést!
nem tûrõ hangon.

- De Apu... a németek az egész üzletedet ki-
fosztották, és elmentek. Ha visszaviszem, elviszi=
valaki más!

- Vigye! Akkor se tûröm, hogy fosztogassatok!`
Nem érdekel, hogy ki mit csinál vagy csinált. Egy~
szöget se merjete elvenni! Te pedig azonnal vidd~
vissza, mert kivágom az ablakon!

Nem mozdultam. "

Apu megfogta a kezemet, és bár tizennyolc éves
voltam, mint egy kisgyereket vezetett; visszavittük w
a németek harmonikáját. A raktárban üres dobo-
zok halmai közt néhány ember lézengett. Magam-
hoz szorítottam a harmonikát.

- Tedd le szépen! Ne ellenkezz, Évikém.

Az emberek minket néztek.

- Tedd le szépen! - A szeme könnyörgött.

Letettem. Öten vetették rá magukat. Egy kö-
zépkorú férfi győzött, és már rohant is ki a zsák-

mánnal.

Zokogtam.

- Látod, Apu, elvitte! Ő miért viheti?

- Az az ő dolga. - Átölelte a vállam. - Gyere, drágám. Megígérem, hogy mihelyt módom lesz rá, veszek neked egy gyönyörű harmonikát. Semmi és senki nem jogosít fel arra, hogy elvedd a másét.

Máig nem szegtem meg a nyolcadik parancsolatot. Ami a többit illeti... Egyik-másik megtartása nem mindig járt sikerrel. Hiába igyekeztem.

Nyáron úsztam. Télen korcsolyáztam. A jégpálya a házuk előtt volt. A fagy beálltával fellocsolták a telket. A bejáratnál egy vaskályhával fűtött, özszeeskábált kunyhó állt, itt volt a pénztár és két hosszú fapad. A környék gyerekeinek ez a jégpálya volt a paradicsom. A mamák a környező házak ablakaiból szóltak le csemetéikért. Estefelé az én édesanyám is megjelent az ablakban:

- Éva! Évikém! Gyere haza!

A jégpályán valamennyi Éva megállt, és a házuk ablakát kémlelte. Ha engem hívtak, tíz percen belül otthon kellett lennem. Ha késtem, másnap nem mehettem korcsolyázni. Ennél nagyobb büntetés akkortájt nemigen volt számomra.

14 15

Mégsem voltam felhőtlenül boldog. A legtöbb gyereknek műkorcsolyája volt. Az enyémet kulccsal kellett a cipőmre felerősíteni. Soha nem csatoltam fel gondosan, mert siettem. Így rendszerint leesett a lábamról. Bár akkortájt a káromkodásnak még hírét sem hallottam, így méltatlankodtam:

- A kutya istenit ennek a vacaknak! - leültem a jégre, és a kulccsal visszacsavartam a korcsolyát.

Édesapám üzletében a polcokon gondosan becsomagolva sorakoztak a műkorcsolyák. A húszas évek műkorcsolyázó bajnoka, Lápocsy József gyártmányai. Valóságos remekművek voltak.

Egy vasárnap apu lejött a pályára. A fiúk a pályán sok mindenre megtanítottak: bógniztam, ugrottam, ágyúztam, táncoltam a jégen, és mint egy örült rohantam körbe.

Apu a pálya széléről nézett. Ugrottam egy nagyot, és abban a pillanatban - mit tesz Isten - leesett a korcsolyám. Elterültem, ,mint a béka, pont apám lába előtt.

- A kutya istenit ennek a vacaknak! - Sírva tápázkodtam fel. - Mert még egy rendes korcsolyát sem adsz nekem, pedig tömve van vele az üzleted.

- Én most hazamegyek. Még maradhatsz, ha akarsz - mondta csendesen.

Nem maradtam. Egész úton hallgattunk.

Ebéd után újságot olvasott.

- Apu - mondtam bártortalanul. - Ne haragudj, de úgy szeretnék egy műkorit! Minden barátomnak az van.

- Ahogy ti korcsolyáztok, arra a célra tökéletesen megfelel a te korcsolyád is, csak rendesen fel kell csatolnod. Ami pedig a barátaidat illeti...
...Felállt, és kinézett az ablakon.

- Gyere ide! Látod a gyerekeket a kerítésen kívül? Ők csak nézhetik a jeget. A szüleik szegények, és nem tudnak nekik korcsolyát venni. Erre gondolj, és örülj a korcsolyádnak. De ha nagyon akarsz, gyűjtsd össze a zsebpénzed, és vedd meg egyet a Lápocsy bácsinál.

Nem vettem.

A beszélgetés óta eltelt öt évtized alatt sokszor voltam lelkiileg, fizikailag és anyagilag nehéz helyzetben. Ilyenkor mindig a korcsolyára gondoltam. Fiatalkorában édesapámnak két szenvedélye volt. A foci és a lovak. A nagynénimmal járt ki a lóversenyre. Nézni. Játszani soha nem játszottak. Látásból ismerte a zsokékat, a lovakat és a pénzüket vesztő embereket. Mindent alaposan megfigyelt. Szurkolt kedvenc lovainak, de fogadni nem fogadott. Elvből.

Egy délután egyedül ment ki a pályára. Később így mesélte el a történetet.

16 I 17

" Ültem, és néztem a versenyt. Körülöttem tombolt a lelátó. Az emberek magukból kikelve biztatták a lovakat. Elkapott a szenvedély. Meglát-

tam a Rómeót. Tudtam: esélytelen, de remek ló. Az utolsó pillanatban megtettem. Vagy-vagy alapon. Egy fillér sem maradt a zsebemben. Visszaültem a lelátóra. Lelküismeret-furdalásom volt. Csak arra tudtam gondolni, milyen felelőtlen alak vagyok. Félhavi fizetésemet veszíthetem el néhány perc alatt. A rajtnál megjelentek a lovak. A pisztoly eldörrent, nekivágtak a távnak. A Rómeó az utolsó helyen futott. Úgy éreztem, szétreped a fejem. Bénultan bámultam. Az ördögbe kívántam magamat, a zsokét, a lovat. Fohászkodtam és fogadkoztam. Rómeó a táv felénél még mindig utolsó volt. Egyszerre csak - nem hittem a szememnek - a zsoké tett egy mozdulatot, rálapult a lóra, testük egyéolvadt, és mintegy varázsütésre repültek, feltartóztathatatlanul törve az élre. Felugrottam.

- Rómeó! Rómeó!... Menj! Menj! Rómeó...
verd meg őket... Rómeó!

A cél előtt néhány méterrel egy fejhossz választotta el a győzelemtől.

Egy orrhosszal győzött.

Két karomat az ég felé rázva üvöltöttem örömben.

A körülöttem ülő notórius játékosok cinkos mosollyal méregettek. Magamhoz tértem.

Úristen! Az az üvöltő dervis nem én voltam!

Nem lehettem én! Az valaki más volt. Számomra ismeretlen ember.

Leültem. Néhány perccel később a pénztárnál egy vagyont számoltak a tenyerembe. Megkerestem Rómeót, megveregettem a nyakát. Kezet fogtam a zsokéval. Tudtam, most látom utoljára, mert ide soha többé nem teszem be a lábam. Soha többé nem hívom ki magam ellen a sorsot."

Sok-sok évvel később ugyanolyan szenvedéllyel járt az én versenyeimre, mint hajdanában a lóversenyre. Itt is mindent és mindenkit megfigyelt.

Amikor a mellúszásról áttértem a pillangóra, a táv elején túl gyorsan úsztam, és többször vereséget szenvedtem. Egy elvesztett verseny után azt mondta:

- Az okos zsokék az elején visszafogják a lovukat. Tartalékolják az erejüket a végére. A finisben aztán állva hagyják a mezőnyt. Próbáld meg te is. Megpróbáltam.

Ezzel a taktikával győztem Helsinkiben az olimpián.

Szombat van. Ebédelünk. Csöngetnek. Én megyek ki ajtót nyitni. Egy ismeretlen, kopottas férfi áll az ajtó előtt.

- Kislány, beszélni németül?

- Igen.

18 i 19

- A szüleid itthon? - kérdezi tört németiséggel.

Tétováztam. Beengedjem? Ki lehet ez? Honnan jött? Mit akar?

A férfi engem néz. Szeméből szomorúság süt felém. Kinyitom az ajtót.

- Tessék leülni - mondom a sapkáját kezében tartó embernek, és a biztonság kedvéért a székre mutatok.

- Köszönöm. - Állva marad.

- Apu, egy idegen keres. Valamit makog németül.

Édesapám kimegy. Néhány perc múlva maga elé engedve tessékeli be a férfit.

- Lengyel menekült. Hozzatok még egy terítéket!

A férfi meghajol, és egy hosszú, sok mássalhangzós nevet mond.

Édesapám kivezeti a fürdőszobába. Visszaülünk az asztalhoz. Jobban szemügyre veszem az idegent. Arca elgyötört, ruhája kopott. Szemével majd felfalja az ételt, de lassan, megfontoltan eszik. Hangtalanul ebédelünk.

Ebéd után szüleimmel kávézik. Szófoszlányokat hallok.

- Varsó... Hitler... nácik...

Gyûrött képet vesz elő. Családi fériykép. A szülők két kislánnyal állnak egy fa előtt. Akár rólunk is készülhetett volna. Apu átvezeti a másik szobába. Kinyitja a szekrénye ajtaját.

- Válasszon magának! Körülbelül azonos lehet

a méretünk. Azt vigye, amire a legnagyobb szükség van.

Az idegen zavartan, mozdulatlanul áll a szekrény előtt.

- Kérem, tegye meg. Fogadja el tőlem legalább ezt, ha már mást nem tehetünk magáért. Nem ajándék. Kölcsön. Ha vége lesz a háborúnak, ha életben maradunk, találkozunk és visszaadja.

- Életben maradunk? - Arcán tétova mosoly. Estefelé az idegen bőrönddel a kezében áll az ajtóban. Búcsúzik. Szótlánul ülünk az asztal körül.

- Olyan jól állt neked az az öltöny, amit elvitt
- szólal meg a nővérem. - Kicsoda nekünk ez az ember?

- Kicsoda?... Egy üldözött... Egy a sok közül. Földönfutóvá tették azok a gazemberek. Segítségért fordult hozzám. Nem alázhatom meg azzal, hogy valami ócska holmit nyomok a kezébe.

- Te bármit veszel fel, mindenben csinos vagy
- mosolyog az édesanyám -, de. . . - arca elkomorodik - talán mégiscsak ki kellene vándorolnunk.

- Lehet... de én sehol máshol nem tudnék élni. Még nem jártam iskolába. Délelőttöként András bácsi, a segéd-házfelügyelő végigsöpörte az ötemeletes sarokház emeleteit, a két lépcsőházat és az udvart. Minden héten egyszer végigmosta a 20 , 21

házat. Imádtam András bácsit. Ő is engem. Reggel elkezdtem rosszalkodni. Tudtam, ha elég kitartóan csinálom, Anyu beadja a derekát, és azt mondja:

- Addig úgysem maradsz nyugton, menj, segíts András bácsinak. - Rohantam. Igazán akkor voltam boldog, ha a lépcsőt mostuk. Ennél csak nyáron segíthettem. András bácsi súrolt, én pedig egy szál bugyiban ugráltam körülötte, és akadályoztam a munkában. Közben feltartóztathatatlanul járt a szám. Általában magam költötte mesékkel szórakoztattam. Ha súrolt, velem egy magasságból látta a világot. Amikor egy nadrágos vagy egy ~

I

selyemharisnyás láb került a látóterünkbe, megállt

a munkában, felegyenesedett, és tiszteletteljesen köszönt. Én pedig - ki tudja, miért - köszönés helyett ezt mondtam: - Szegény András bácsi, mindig csak súrol, súrol - majd folytattuk a munkát. Ez a mondásom szállóige lett. Még asszonykoromban is emlegették a szüleim.

Ha édesapámmal mentem és összetalálkoztunk, Apu kalapját levéve igyekezett megelőzni a köszönésben András bácsit. Kicsi gyerek koromban természetesen találtam, hogy a barátomnak előre köszön.

Első osztályos, iskolás lettem, nem volt időm András bácsirlak segíteni. Később az is feltűnt, hogy a ház lakói neki csak visszaköszönnek. Elsős gimnazista voltam, amikor megkérdeztem:

- Apu; te miért köszönsz előre András bácsi-
nak?

- Te mondtad, Évikém, hogy mindig csak sú-
'rol. Olyan pontosan és lelküsmeretesen dolgozik,
hogy csak úgy ragyog a ház.

Megértettem.

Múltak az épek. András bácsi és a felesége egy nap feljött búcsúzni.

- Évekig élére raktuk a garast és most végre nyitunk egy kis csemegeüzletet a Rákóczi úton. Remélem, néha meglátogatnak. Ha megengedik, én is tiszteletemet teszem maguknál.

A ház András bácsi nélkül már nem volt az igazi. Utódai csak ímmel-ámmal takarítottak.

András bácsi névnapomra, karácsonykor, minden évben küldött egy remek ajándékkosarat.

A névjegyre volt írva: ,

"Évikének András bácsitól, aki mindig csak sú-
rol."

A német megszállás után meglátogatta a családot. Felajánlotta, hogy elbújtat engem. Nem mentem, együtt akartunk maradni. A nyilas hatalomátvételig minden héten hozott nekünk élelmet.

A felszabadulás után néhány héttel tudtam meg, hogy az ostrom alatt meghalt. Mindennap találkoztam a halállal, és mégis hihetetlen volt, hogy ő, életem első felnőtt barátja, itt hagyott. Kimentem

a lépcsőházba, leültem a lépcsőre, és elsirattam.

22 I 23

A negyediken lakott a ház legrosszabb gyereke Péter, egy híres ügyvéd tizennégy éves fia. Ő volt a hangadó, a császár. A lányokat nem vette ember-számba. Talán éppen ezért versengtek a kegyeiért. Én másra áhítoztam. Be akartam bizonyítani, hogy egy lány is ér annyit, mint egy fiú. Erőfeszítéseimet utolérhetetlen fintorokkal kísérte. Arcára félreérthetetlenül kiült a női nem iránti megvetés. Egyszer különleges bravúrt hajtott végre. Az éléskamrájuk és a fürdőszobaablakuk közös világítóudvarra nyílt. Valamivel több mint egy méter volt közöttük a távolság. Péter a két ablak közé fektette a vasalódeszkát, és négy emelet magasságban átsétált. Megtömte a hasát, és vissza-sétált.

Diadalmas hadvezérként mesélte el nekünk a történetet. Tudtam, itt a nagy alkalom. Most vagy soha. Bebizonyíthatom, hogy mi lányok is képesek vagyunk arra, amire ők. Napokig agitáltam a barátnőmet.

- Mi csak a harmadikon lakunk. Próbáljuk meg!

- erősködtem.

- Félek - vonakodott a kislány.

- Nem nagy dolog - legyintettem. - Nézz csak ide! '

Odahúztam a hokedlit a fürdőszobaablakhoz.

Felálltam és kihajoltam. - Látod? Majdnem átér a kezem?

Behoztam a vasalódeszkát. Mélységiszonyom volt, én is féltem. Átfektettük a deszkát. Valamit levertünk a másik oldalon.

- Menj előre! - biztattam.

Nyílt az ajtó. Anyu kövé dermedve állt.

- Mi történik itt? Megörültetek?

Szemlátomást magánkívül volt.

Amikor felfogta, hogy miről is van szó, ijedtében akkora pofont adott, hogy a falnak estem. Ez volt életem első és utolsó pofonja. Sírógörcsöt kapott.

- Takarodj a szobádba! - zokogta. A barátnőm

hanyatt-homlok menekült. Anyu rám zárta az ajtót.

Este hazajött az édesapám. Bejött hozzám. Szemben ült velem. Egy ideig szótlánul nézett.

- Mondd meg az igazat! Ki találta ki ezt az örültséget?

- Én.

- Miért?

- Be akartam bizonyítani, hogy egy lány is van annyi, mint egy fiú.

- Melyik fiú csinálta?

Hallgattam.

- Mondd meg, ki csinálta!

Hallgattam.

- Felelj, Éva!

A földet néztem.

- Nézz a szemembe! Ki találta ki?

24 I 25

A szemébe néztem. Tőle tánultam, hogy nem szabad árulkodni. Most mit akar tőlem?

Szeme villant.

- Na jó! Te beszélted rá Zsuzsit?

- Igen. '

- Miért akartad előre küldeni?

- Félttem.

- Csalódtam benned. Sose gondoltam, hogy ilyen felelőtlen vagy. Nem vagy már kisgyerek. Elmúltál tizenkét éves. Végig gondoltad egyáltalán, hogy milyen következményekkel járhatott volna ez a "hőstett"?

- Nem.

- Akkor most kimegyek. Gondolkodj el rajta.

Aztán feküdj le.

Felállt, és magamra hagyott.

A székben ülve elaludtam. Álmomban láttam Zsuzsit és magamat, amint összezúzva fekszünk a kövön. A szüleink ott jajveszékelték mellettünk.

Arra ébredtem, hogy zokogok.

Apu állt előttem. Felemelt, és az ágyra fektetett.

- Jól van. Ne sírj. Most az egyszer megúszad.

Jó lecke volt. Remélem, életre szóló lecke. Ha már

mindenáron hős akarsz lenni, ha elfelejted, hogy nemcsak te vagy a világon, hogy van családod, legalább vállald a kockázatot, és ne más bőrét vidd a vásárra. Erről pedig többet nem beszélünk.

Aludj szépen, Évikém.

Megsimogatta a fejemet, és betakart.

Miután édesapám nyugdíjba ment, naponta sétáltak édesanyámmal a Margitszigeten. Nagyon szerették egymást és a természetet. Negyvennyolc évi házasság után is volt mondanivalójuk egymásnak. Ha úgy jött ki a lépés, megvártak az uszoda előcsarnokában. Egy délután is ott vártak. Magatartásukban volt valami szokatlan. Egy asztalnál, de több széket üresen hagyva, egymástól távol ültek.

- Mi baj van? - kérdeztem.

- Majd apád elmeséli - mondta édesanyám olyan hangon, ahogy gyerekkorunkban szokta, ha rossz fát tettünk a tűzre.

- Mi történt, apukám?

Édesapám némán, duzzogva nézte az asztalt.

Elnevettem magam. Közelebb voltak a nyolcvanhoz, mint a hetvenhez, és úgy viselkedtek, mint a gyerekek.

- Meséljétek el, mi történt! Csak nem vesztetek össze valamin? Ilyen se fordult még elő veletek.

- Egy ilyen vén bolonddal még összeveszni se érdemes... Képzeld, Évikém! Sétálunk a Rózsakertben. Egyszerre csak az öreg úrnak földbe gyökerezik a lába. Hátrafordul. Megállok én is. Azt hittem, valami különleges rózsát vett észre. Követtem a pillantását. És mit látok? Nem egy virágot! Egy platinaszőke, kék szemű, fiatal nőt néz megbabonázva.

"Mit nézel?" - kérdezem a biztonság kedvéért.

És mit mond erre az én drága párom? Na mit

26 I 27

mond? Azt, hogy: "nézd, mennyire hasonlít a mi Évánkra!" Azt hittem, ott helyben elájulok. Negyvennyolc év után ezt kell megélnem! Nem elég, hogy nők után forgolódik, de ráadásul azt állítja, hogy rád hasonlít, terád, aki alacsony, barna és sportos vagy! Hallottál már ilyet?

Nem merek nevetni. Ebben a pillanatban vált az én mindenek fölött álló édesapám hús-vér emberé a szememben. Akire 77 éves korában olyan hatással van egy szép fiatal nő, hogy mindenről megfeledkezve csodálja, és amikor rajtakapják, ilyen átlátszóan hazudik - az igazi férfi.

Barátok

1.

1944 tavaszán kormányrendeletet adtak ki a zsidó lakosság csillagos házakba költöztetésére. Szerencsénk volt. A mi házunkat is kijelölték. Szakadatlanul csörgött a telefon. Ismerősök és ismeretlenek szerettek volna beköltözni.

Budapesten megkezdődött a zsidók népvándorlása. A férfiak zöme munkaszolgálatos volt. A költözködés minden gondja, baja az öregekre, a nőkre és a gyerekekre hárult. A tologatáshoz a családok egymást hívták segítségül. Így alakult ki a mi tizenhét évesekből álló "költöztető" brigádunk. Öt fiú és én.

Lakásról lakásra jártunk segíteni. A minket körülvevő embertelen borzalmak, az állandó életveszély ellenére élveztük, hogy fiatalok, erősek és munkabírók vagyunk.

Az ötödik emelet egyik lakásába a Lengyel család költözött. A kisebbik fiú, Gábor hozzánk csapódott. Heten lettünk, mint a gonoszok. A csapatnak, amit "bandának" neveztünk, Mozart Török indulója volt a jele. Ha ellenség, nyilas, csendőr, rendőr vagy ismeretlen "nem lehet tudni, kicso-da" tette be a lábát a házba, az őrség egy hosszú - 28 ~ 1 29

két rövid füttyel jelezte a veszélyt. - A többiek dolga volt riasztani az illegálisan a házban tartózkodókat.

Vezérünk "a" Kóródy volt. Tizenhét éves, igazi vezéregyéniség. Mindenkinek megvolt a speciális feladata.

Légiriadóknál párosan hordtuk le a gyerekeket, öregeket, betegeket és azok batyuit az óvóhelyre. A vezér osztotta be, hogy melyik lakásért ki a felelős. Az óvóhely ajtajában ellenőrizte, hogy

nem felejtettünk-e fent valakit.

Azt, hogy a fiúk teljesen egyenrangú félként, kezelték, egyrészt fizikai erőmnek, másrészt annak'. köszönhettem, hogy úszóbajnok voltam. A cipe- j kedésnél az én párom Lengyel Gábor volt. Annyi' beteget, gyereket és öreget hordtunk naponta , többször fel és le a lépcsőkön, hogy megtanultunk egyszerre lépni, emelni, sőt levegőt venni is ' Szemvillanásból értettük egymást. Emberek élete volt ránk bízva. Igazi társakká váltunk.

A Visegrádi utca 9. számú csillagos ház társadalmi élete a gangokon és a két lépcsőházban zajlott. A banda hét óra előtt néhány perccel székkal, hokedlivel, sámlival felszerelve szállingózott a harmadik emeleti folyosó egyik sarkába. Tíz óráig itt éltük lelki életünket. Szabadon álmodoztunk. Kedvenc játékunk a "mit fogunk csinálni, ha..." nevet viselhette volna.

"Mit fogunk csinálni, ha vége lesz a háborúnak?"

30

"Mit fogunk csinálni, ha felnőttek leszünk?"

"Mit fogunk csinálni, ha megházasodunk?"

Tizenhét évesen a ránk leselkedő halál közvetlen közelében sem fordult meg a fejünkben, hogy meg is halhatunk. A családok élelmiszerkészlete napról napra apadt. Ekkor esténként arról álmodoztunk, hogy ki mit fog enni, ha... Ezt olyan tökélyre fejlesztettük, hogy szinte szájunkban éreztük a kívánt ízeket.

1944 októberében a nyilasok átvették a hatalmat. Életünk teljesen megváltozott. A csillagos házakból a lakók egy részét gettóba, a többieket védett házakba zárták. Volt, akit a nyilasok elvittek tankcsapdát ásni. Engem is.

Néhány héttel később a Szent István-parki védett lakásba beszóltak, hogy keresnek. Az ajtó előtt Lengyel Gábor állt.

- Gábor! Hogy kerülsz te ide? - ujjongtam.

- Hamis papírokkal bujkálok egy pékségben a Király utcában. Elmentem a Visegrádiba, ott tudtam meg a címeteket és azt, hogy visszajöttél.

Ezentúl mindennap eljövök, és hozok nektek kenyeret.

- De Gábor!... Ezt nem teheted! A nyilasok állandóan ellenőrzik a gettó és a védett házak környékét. Egyik légiriadó követi a másikat. Könyörögök, Gábor, ne gyere! Ilyen veszélynek nem teheted ki magad! Enélkül is csoda, ha megússzuk.

- A barátom vagy. Ha nekem van kenyérem,

31

nem nézhetem tétlenül, hogy éhen haljatok. És látni is akarlak-tette hozzá. -Most már mennem kell.

Arcon csókolta, és elment.

Mindennap pontosan tíz órakor indult a Király utcai pékségből. Hogy mikor érkezett a Király utcából a Szent István-parkba, az a légiriadóktól függött, és attól, hogy a nyilasok miatt melyik útvonalon jött. Én mindennap tizenegykor lementem a kapuba, és vártam. Rettegtem, hogy elfogják, agyonütik, felkoncolják, vagy a Dunába lövik. Álltam a kapuban, és imádkoztam.

- Istenem, add, hogy ne történjen semmi baja!

A ház gyerekei velem együtt várták. Ha megjelent, örömujjongásban törtünk ki. Ő mosolygott.

- Szervusztok. Megjöttem - mondta úgy, mintha a szomszédból jött volna át játszani. Egy pillanat alatt elterjedt a hír, hogy megjött Gábor.

Ő volt az egész ház egyetlen megbízható kapcsolata a külvilággal. A lakásban sokan várták. Körülfogták, és zuhogtak a kérdések.

- Mi újság a városban?... Hol áll a front?... Mit bombáztak le?... Mi van a gettóban?... Milyen az élelmiszer-ellátás?

Gábor állta a sarat. Amire tudott, válaszolt.

Olyan kedvesen és készségesen tette, mintha csak azért jött volna. Ha kellett, leveleket is közvetített a Király utca környékére.

Miután a kérdezők elmentek, Gábor leült.

A táskájából egy darab kenyeret vett elő.

- Sajnos ma csak ennyit sikerült szereznem -
~ndta félszeg mosollyal.

Mindennapi kenyérünket Gábor adta nekünk.

Amikor már mindenben kételkedtünk, még ta-

1 annak a létezésében is, akinek mindennapi
nyerünket adnia kellett volna, mert nem értet-
k, hogy ha létezik, hogyan nézheti tétlenül ártat-
n emberek millióinak szenvedését és pusztulását,
ábor barátsága, minden veszéllyel való szembe-
állása, hûséges szeretete adta vissza a hitünket.
Édesapám gyomra az átélt izgalmaktól tönkre-
ent, jóformán semmit nem ehetett. Az éhezést
üm bírta. Ez a napi darabka kenyér tartotta élet-
Én mindennap könyörögtem Gábornak, hogy
~ jöjjön.

- Örültség, amit teszel! A nyilasok már teljesen
egvadultak. Már nem tarthat sokáig. Kérlek, ne
Hajthatatlan volt. Mindaddig jött, amíg a front
el nem választotta tőlem.

Pest felszabadulását követõ reggel már ismét ott
volt.

A nyakába ugrottam:

- Gábor, jaj, Gábor! - zokogtam. Szorosan ma-
gához ölelt.

- Gábor, amíg élek, nem tudom meghálálni,
amit tettél. - Elengedett, a táskájába nyúlt, és egy
cipót vett elő.

32 / 33

- A szovjet katonák küldik neked, hogy aztán jó)
ússzál a következõ olimpián - nyújtotta felém mo-
solyogva.

Kezembe vettem a kenyeret. Megbabonázva
néztem. Szagolgattam. Nyalogattam. Simogat-
tam. A világ minden kincséért sem adtam volna
oda. Egy egész kenyér! Egy valódi kenyér! Az
egész a mienk!

Észre sem vettem, hogy a könnyeim feltartóz-
tathatatlanul potyognak. Gábor felemelte az ál-
lam, és egész közelrõl nézett a szemembe.

- Vigyázz, mert elázik! - Ami pedig a hálát
illeti. . . - elhallgatott. - Ezt egy barátnak nem illik
emlegetni - mondta. Nem engedte el a tekintete-
met. - Én csak egyet kérek tõled, Éva, maradj
mindig a barátom!

Visszaköltöztünk a Visegrádi utcába.

Megindult az élet. Gábor mint az árnyék kísért

mindenhová. Ő még semmit nem csinált. Kereste a helyét a világban. A világegést csak az édesanyja és a nővére élte túl.

Néhány héttel később egy edzésen azt mondja az edzőm:

- Mit akar magától ez a szerencsétlen alak:

Mondja már meg neki, hogy keressen valami más elfoglaltságot magának!

- Mester, minden fiút elűzhet mellőlem, de Gábor a barátom, őt nem engedem!

Sárosi nem hozta többé szóba. Aztán meeérkezett az életembe Laci, az első szerelem. Gábor volt az első, akinek elmeséltem, hogy szerelmes vagyok. Ettől a naptól kezdve mindig megkérdezte, hogy nem zavar-e. Soha nem zavart. Laci elfogadta, hogy a barátom. Soha nem volt féltékeny rá. Amikor Laciban csalódtam, Gáborhoz szaladtam panaszkodni. Vigasztalt.

Mikor kigyógyultam a csalódásból, a bennem viharzó i ~úság új társat talált. Néhány hónap múlva Dezső kezdett nekem udvarolni. Szerelmes lettem. Elsőnek Gábornak mondtam meg. Ekkor már ő is egyetemista volt, kevesebbet találkoztunk, de sokat jártunk együtt operába és koncertre. Mindketten nagyon szerettük a zenét. Egy Wagner-előadás után hazafelé sétáltunk a Körúton. Boldog voltam. Jól ment az úszás, a tanulás, és boldoggá tett a szerelem.

- Gábor - mondtam -, boldog vagyok, hogy te vagy a barátom. A barátság nekem mindennél többet jelent. Valami állandót, valami biztosat ebben a zûrzavarban, amiben élünk. Tudnod kell, hogy bármi történjen is, számíthatsz rám. Tudom, hogy én is rád.

Nem válaszolt. Megszorította a kezem.

1950 tavaszán eldöntöttük Dezsővel, hogy összeházasodunk. Másnap felmentem Gáborékhoz az ötödikre. A konyhában vacsorázott. Leültem az asztalhoz.

- Gábor, te vagy az első, akinek elmondom.

Ősszel férjhez megyek.

Súlyos csend telepedett közénk.

Lassan, mint akinek nehezeire esik, felém fordult, és alig érve hozzám, szinte csak az ujjai hegyével simogatta meg az arcom.

- Kívánom, hogy nagyon boldog legyél, Éva. =
Az asztalra meredt. - Én sose nősülök meg -
mondta szinte magának.

Férjhez mentem. Egyre ritkábban találkoztunk.
A magunk útját jártuk, de mindent tudtunk egymásról. Minden versenyemen ott volt. Velem örült, velem sírt.

Felhívtam Gábort, és boldogan újságoltam neki, hogy kisbabát várok. Egy hónappal Andrea születése után Gábor meglátogatott. Kezében gyönyörű csokor virággal, félszegen, zavartan állt az ajtóban. A babaágnál meghatva, hosszan szemlélte a kicsit.

- Kár, hogy nem rád hasonlít. Kék szeme van
- mondta szinte szomorúan.

Akkor láttam utoljára.

1956 októberében elindult a munkahelyére. Sose érkezett meg. Egy eltévedt golyó megölte.

2.

Magyar bajnokság a Nemzeti Sportuszodában.'

A gyerekek melegítenek. Fél óra van a versenvezetésig. Rádió- és tévériporterek ny

A büfé felé indulok, valaki utánam szól:

- Éva!

Megfordulok. Egy ismert újságíró áll a lépcsőn, három év körüli kisfiú kezét fogja.

- Az utolsó versenyen azt ígértem magának, hogy bemutatom az úrnak. - A kisfiú felé fordul.

- Mutatkozz be a néninek! - mondja mosolyogva.

A kisfiú hangosan, érthetően mondja a nevét.

Én is mondom a magamét. Kezet fogunk, mint a nagyok.

- Elvihetem a büfébe? - kérdezem.

- Ha elmegy magával, vigye!

- Gyere, veszünk valamit, aztán visszajövünk a papához.

A kisfiú rám emeli különös borostyánszínű szemét. Úgy látszik, elég megbízhatónak talál.

- De vissz~hozol? - kérdi.

Elindulunk.

- Melyik csokoládét szereted a legjobban?

- A Ferkét - vágja rá határozottan.

A büfében kérek egy Ferkét és egy kávé. Maj-
' szolja a csokoládét, megszólal:

- Vegyél még egyet, mert lehet, hogy mire meg-
eszem, elfogy. - Veszek neki még két Ferkét, a
kezébe adom.

- Most már mehetünk a papához - mondja el-
' lenkezést nem tûrõ hangon.

Az úton többen megállítanak.

- Kié ez a "csúnya" kisfiú? - kérdezik incsel-
kedve.

37

- Hogy hívnak, kisöreg?

A gyerek hangosan, érthetõen mondja a nevét.
Ugyanúgy hívják, mint az apját, aki közismert
személy, ráadásul kicsinyített hasonmása a papá-
' nak: az emberek elnevetik magukat. A harmadik
bemutatkozás után a gyerek faképnél hagy.
Utánafutok. Nem engedi, hogy megfogjam a
kezét.

- Miért nevetnek ki? Mi olyan vicces a nevem-
ben?

Ferkéstõl átadom az apjának, és azt mondom:

- Ezt a fiút bármikor szívesen ejvállalom.

Így kezdõdött tizenhét éves legendás barátságunk
a bûbájos kisfiú édesapjával. A gyereket évekig
hordtuk magunkkal a Szõnyi útra nyaranként.
Reggel hatkor átvettük, este átadtuk. Rajongásig
szerettük. Nemcsak szép volt, rendkívül okos is.
Az õ "közvetítésével" a két család kapcsolata is
szorosabb lett. Ha szülei külföldön voltak, nálunk
lakott.

Az apjáról nemigen tudtam mást, mint amit
szinte az egész ország tudott: igazi mûvésze a szak-
májának. Egy verseny után autón vitt haza. Akkor
mesélt elõször önmagáról.

- Sose volt senkim, akiben igazán bízhattam
volna. Sose éreztem magam biztonságban. A szü-
leim kisgyerek koromban elváltak. Apám néhány

évvel később meghalt. Édesanyámat a németek politikai okokból deportálták. Soha többé nem láttam. A nagyanyám nevelt nagy szeretetben és nyomorban.

Tudtam, hogy nem mond igazat. Különös, de ez a füllentése pendítette meg bennem azt a húrt, amely tulajdonképpen hosszú évekig tartó barátságunk alapját adta: az anyai érzést. Szegény, milyen védtelen és kiszolgáltatott lehet, ha még a származását sem meri vállalni, amiről pedig igazán nem tehet. Ahogy ott ült mellettem, olyan volt, mint egy védtelen kisgyerek. Tele komplexussal. Úgy éreztem, hogy neki kell "visszaadnom" azt a csodálatos gyermekkort, amivel a sors engem megajándékozott.

Amióta csak az eszemet tudom, két lábon álltam a földön, igyekeztem hát neki is biztonságot adni. Évekkel később a gyereket kísértem haza. Behívott egy kávéra. Beszélgettünk.

Mellette a földön whiskys üveg. Az asztalon pohár. Olyan magától értetődően töltögetett magának, mintha vizet inna.

Szemében szorongás.

- Mitől félsz? - kérdezem.

- Sok mindentől.

- Jó-jó, mással is előfordul, hogy fél. Velem is.

De te is tudod, hogy az ital nem megoldás. Legfeljebb meghülyül tőle az ember, de attól még nem múlik el a félelme, mert az okot nem oldja meg az 38 ~ 39

alkohol... Különben is, mi a fenétől kell félnie egy közismert, népszerű, sikeres fiatalembernek?

Felállt, egy levelet vett elő a fiókból, és szó nélkül odanyújtotta. Döbbenten olvastam. Egy nő zsaroló levele volt. Egy munkatársáé, aki azzal zsarolta, hogy állapotos tőle, és megszüli a gyereket, ha nem veszi el feleségül.

- Igaz? - kérdezterri.

- Kizárt dolog - felelte.

- Te jó ég, kikkel vagy te körülvéve! Hogy tudsz ezek között élni?

- Te mit csinálnál? - kérdezte.

- Én? Személyesen vinném neki vissza a levelet, és azt mondanám, hogy csináljon, amit akar. Zsarolni csak azt lehet, aki hagyja magát.

Megfogadta a tanácsomat. Minden elrendeződött, csupán annyi történt, hogy az illető hölgy évekig a köszönését se fogadta, és kígyót-békát kiabált róla. Ettől kezdve majdnem mindennap találkoztunk, de együtt csak elvétve mutatkoztunk. Attól, hogy nem láttak minket együtt, valahogy titokzatos és sejtelmes lett a barátságunk. Annyira különbözött a szokásostól, hogy ezt nem lehetett magyarázni, csak érezni. Így mindenki azt terjesztett és képzelt a barátságunkról, amit akart. Ezekben az években pályája szédületesen ívelt felfelé. Elvárta és örült, ha munkájáról véleményt mondtam. Tudta, hogy azt mondom, amit gondolok, akkor is, ha ez ránézve nem hízelgő.

Az egyik nagy sikere után nem tudott személyesen eljönni. Maga helyett egy gyönyörű csokrot küldött. Ezt írta a mellékelt névjegyre:

"Az, ami vagyok, jórészt Neked köszönhetem. A tehetségemet hoztam, de vele tanácstalan magára-hagyatottságomat is. Te mutattad meg nekem a másikkal való teljes azonosulás csodáját. Köszönöm." Örültem, de persze tudtam, hogy én csak a drukkerem voltam. Saját magának köszönheti sikereit.

Néhány hónap múlva kórházba kerültem. Megoperálták a lábam. Alig néhány napja voltam ott, amikor édesanyám szívrohamot kapott. Kétségbeestem. Neki telefonáltam.

- Anyut kórházba szállították. Életveszélyben van. Én alig tudok lábra állni. Mondd, mit csináljak! Halálosan félek! - zokogtam a telefonba.

- Ne aggódj! A legjobb kezekben van. Majd ~~~meggyógyul. Vigyázz magadra! Majd jelentkezem.

Három napig nem jelentkezett. A negyedik nap reggelén felhívott:

- Hogy vagy? Ha akarod, beviszlek édesanyádhoz a kórházba - mondta.

- Már nincs kihez. - i. ettettem a kagylót.

Felrohant. Utolérhetetlen ékesszólását, minden ,
színészi képességét bevetve magyarázkodott.

40 I 41

Másfél évtizedes barátságunk alatt ez volt az első
eset, hogy nekem volt szükségem támaszra.

Édesanyám temetésén csak a szűk család volt
jelen. Így akartuk. Biztos voltam benne, hogy a
temetés után feljön. Nem jött. Nem jöhetett, mert
barátaival nagy dínomdánom közepette tartotta a
lakásszentelőjét.

Imádott édesanyám elvesztése olyan csapás
volt, hogy nem volt erőm azt mondani:

- Menj Isten hírével, ez nem barátság.

Eltávolodtunk egymástól. Éreztem, hogy meg-
változott. Nem tud ellenállni a közegnek, amely-
ben dolgozik. Ha találkoztunk is, ez már nem
hasonlított a régi kapcsolatunkra. Barátságunk
őszintesége és bizalma elveszett.

Váratlanul súlyos beteg lettem.

Ő volt az első, aki megtudta. Rohant hozzám.

Első éjszakám a kórházban. Másnap operálnak.

Fekszem, bekötött szemmel, mozdulatlanul a há-
tamon. Félek. Nagyon félek. Minden összezavaro-
dik bennem. Család, munka, barátok... Mennyire
kétségbe van esve! Milyen őszintén aggódik! Le-
het, hogy rosszul ítéltem meg? Ha baj van, számít-
hatok rá! Mégiscsak igazi barát! Talán tévedtem?
Esetleg halaszthatatlan munkája volt, amikor édes-
anyám betegsége idején nem állt mellém...

Úgy tűnt, egy-két hét és túlvagyok az egészen,
visszanyerem a látásomat. Mindennap bejött hoz-
zám.

Operáció, majd a második... Egyre romlott az
állapotom. A harmadik, a negyedik műtét. Éle-
temben először kilátástalannak éreztem a harcot.
Megérezte. Este az ágyam szélére ülve azt mondta:
- Ki kell bírnod! Meg fogsz gyógyulni! Ha te
akarod, meggyógyulsz! Szükségem van rád! Nem
hagyhatsz cserben! Nem adhatod fel!

Rászántam magam a külföldi műtetre. Az utazás
előtti este a szokásosnál is idegesebb voltam. Ő is.
Korán reggel, mielőtt a repülőtérre indultam, fel-

hívtam. Szerettem volna, ha megnyugtat, mielőtt elrepülök a teljes bizonytalanságba. Szerettem volna őt is megnyugtatni, hogy ne aggódjon, már semmitől sem félek. Összeszedtem magam. Úgy gondoltam, hogy ő aggódik a legjobban, ő, aki mindenkinél jobban ismer.

- Halló... - mondtam a telefonba.

- Ne zavarj, alszom! - vágott a szavamba. Azzal letette. Megrendülve meredtem a néma telefonra. "Nem ismerte meg a hangom. Biztos olyan álmos volt, hogy nem ismerte meg a hangom" - vigasztaltam magam, és bűntudatot éreztem, amiért felébresztettem.

Az ötödik - a külföldi - műtét után testileg, lelkileg romokban hazatértem. Szobafogságra ítéelve, mozgásomban és sok minden másban korlátozva, de végre itthon voltam.

42 ~ 43

Örültem, ha eljött, és igyekeztem kiegyenesíteni depressziómból. Olyan akartam lenni, amilyen a betegségem előtt voltam.

Alig egy hete voltam itthon, amikor azt mondt

- Emlékszel, amikor az utazásod előtt felhívtam és én lettettem a kagylót? Később a teniszpályán két gép között fel akartalak hívni a tranzitban, csak nem volt aprópénzem.

Úristen! Tudta, hogy én hívom. Alig bírta: visszatartami a könnyeimet.

- Igazán kedves tőled, hogy legalább akartad mondtam mosolyogva.

Annyira nem figyelt rám, hogy észre se vette keserűségemet.

Látogatásai egyre ritkultak és rövidültek. Éretem, hogy csak kötelességből jön. Már alig tudunk beszélni egymással.

Minden erőmet összeszedve próbáltam lábállni. A finisnél tartok, győzőm kell. Önmagam kell legyőzőm. Rábeszéltek, hogy fejezzem t a már szinte teljesen kész könyvemet. Már csak az utolsó rész volt hátra. "Írjál, írjál, ne hagy abba!"

Boldogan meséltem a barátomnak, hogy milye

jól megy az írás. Mennyi örömet találok benne.

- Örülök - mondta.

- Ha ezzel kész vagyok, írok egy másik könyv~
is. Imádok írni, majdnem úgy szeretek, mint úsz~

- mondtam lelkesen.

Elfintorodott, és csúfondárosan nézett rám:

- Ugyan, ne csacsiskodj! Csak nem képzeled,
hogy tudsz még egy könyvet írni?... Egyáltalán
miről fogsz írni, ha szabad kérdeznem?

- A férfiakról.

Egy délután szokatlanul elegáns volt. Behoztam a
kávét.

- Hogy vagy?

- Jól. Sokkal jobban, csak nehezen bírom ezt a
szobafogságot, de legfőképp ezt a kiszolgáltatott
helyzetet. Alig várom, hogy el tudjam látni magam
egyedül - mondtam gyanútlanul.

Felugrott. Fel-alá futkosott a szobában, olyan
volt, mint egy ketrecbe zárt oroszlán. Életében
először kiabált velem.

- Elegem van! Érted? E-le-gem! Depressziós
leszek tőled! Nem tudok dolgozni. Elfogyott az
energiám. Nem vagyok hajlandó tovább csinálni
ezt a tortúrát veled!

Megértettem. Ha valaki, én igazán megértet-
tem, hiszen én is torkig voltam már magammal.

- Sajnálom, igazán fáj, hogy én, aki mindig se-
gíteni akartam neked, most, ha akaratlanul is, de
gátollak - mondtam halkán, és úgy éreztem, ott
fekszem kiütve a padlón, és a bíró rám számol.

Abbahagyta a futkosást. Láthatóan zavarban
volt. Leült, lehet, hogy megbánta, ami kicsúszott

44 1 45

a száján. Hogy zavarát leplezze, ömlött belőle
szó.

Hirtelen az órájára nézett, és felállt.

- Ne haragudj, el kell mennem.

Vendégségbe ment egy házaspárhoz. A ház as-
szonya az a nő volt, aki annak idején meg akar
zsarolni, aki elől a whiskyhez menekült.

Évek óta nem beszéltem vele.

3.

Úszók voltunk mind a ketten. Ismeretségünk éveken keresztül egyoldalú volt. Ő ismert engem, é nem ismertem őt. Ő közgazdász, én gyógyszerész lettem, de kapcsolatunk a vízzel akkor sem szűnt meg. Belőle szakosztályvezető, belőlem edző lett: Ekkor már én is ismertem őt. Ő lett a legjobb haverom. A szónak nem a barát, sokkal inkább a cimbora értelmében. Soha senkivel nem tudtam olyan igazi jókat nevetni, mint vele. Okkal, ok nélkül, az Isten tudja, miért, nem tudtunk öt percig úgy együtt lenni, hogy ne nevezzünk. Lengyel Tamásnak hívták, és a Visegrádi utca első keresztutcájában, a Katona József utcában, túlünk egymáshoz lakott. Így gyermekkoromból közös emlékeink voltak. A Fürst Sándor utca néki is Hollán' utca, a Rajk László utca Pannónia utca, a Szent István körút pedig Lipót körút volt. A Glasner eki is a friss, meleg kenyérnek és süteménynek ugyanazt a szívet melegítő, átható illatát jelentette, amit nekem. Csak a Gesztesi-féle cukrászdáról jutott más az eszünkbe. Neki Ilonka, a cukrász szép lánya, nekem a dobostorta. Nem találkoztunk, összefutottunk. Az uszodában, az utcán. Beültünk egy presszóba vagy egy moziba. Ha sokáig nem láttuk egymást, telefonáltunk. Együtt úsztunk, vagy futottunk egy Sziget-kört. Ha néha égy-egy ismerősöm az ujjával fenyegetve azt mondta:

- Éva, Éva, láttalak egy magas, fekete úrral.

Csak nem?

- A haverom - mondtam az igazat, és nevettem.

Őt az ötödik X-en túl is olyan komikus volt úrnak nevezni, mint engem hölgynek. Hölgyek és urak nem esznek sült tököt meg efféléket az utcán. Kettőnk kapcsolatát mindezeken túl egy közös szenvedély is elmélyítette. Imádjuk a fagylaltot. Előfordult, hogy egyikünk telefonált, de a másiknak nem volt ideje vagy kedve találkozni. Ilyenkor csupán egy bûvös szót kellett mondani.

- Találtam egy új helyet. Isteni fagylaltja van.

A másik azonnal ment. Egymásnak ellen tudtunk állni, a fagylaltnak nem.

Talán még ma is ebben a felhőtlen haverságban

élnék, ha nem jön közbe a betegségem. A haverból életem legkritikusabb szakaszában a barátom lett. ,

Amikor az, akit addig barátomnak véltem, elengedte a kezem, ő kézen fogott, és visszavezetett életbe.

Mindennap bejött a kórházba. A régi hango megütve igyekezett megnevetetni. Én már ne tudtam nevetni. Mialatt operáltak, kint állt a folyosón. Amikor betoltak - bár szigorúan tilos volt - besurrant.

- Itt vagyok, ne félj! - suttogta, és már ott servert volt.

Örült, hogy elkezdtem írni. Biztatott és dicsért. Örült, hogy túl vagyok a nehezen. Amikor a barátomban csalódtam, semmi nem érdekelt többé. Nem írtam, nem ettem, nem beszéltem, magamba roskadvá ültem a besötétített szobában. Úgy éreztem, hogy mindenkinek a terhére vagyok. Légüres térbe kerültem.

Lengyel Tamás mindennap feljött. Órák hosszat beszélt, beszélt. Rá se hederítettem. Két hétig próbálkozott, eredménytelenül. Ekkor taktikát változtatott.

Egy délután kabátostól jött be a szobába.

Kint már sötét volt. A lábaimat magam alá húzva, fejemet megtámasztva, csukott szemmel ültem a fotelban.

- Állj fel, vedd a kabátod, sétálni megyünk! - mondja, és kézen fog.

A hangja olyan határozott, hogy önkéntelenül engedelmeskedem. Felállok. A megszokott hely-

48
temből kimozdítva ráébredek a dolog képtelenségére. Azonnal visszaülök.

- Állj fel, és gyere! Sötét van. A Szigetre megyünk, ott egy lélek sincs ilyenkor. Gyere, Éva, gadj szót! Így nem mehet tovább. Bízd rám. Nem mozdulok. El sem tudom képzelni, hogy lépjek az utcára. Az emberektől, a kérdésektől, egész világtól irtózom. Csak a lakásban érzem

agam biztonságban.

Nem tágít. Egy órán keresztül agitál. Nem me-

- Na jól van. Ha ma nem akarsz, add a szavadat,
~gy holnap eljössz.

Hogy végre megszabaduljak tőle, azt mondom:

- Jó, holnap elmegyek.

- Add a szavadat! - erősködik.

- Ide figyelj, a patikában a piócákat utáltam a
~jobban, de azok hozzád képest szelíd jószágok.

- Pióca vagy nem pióca, add a szavadat!

Már nemcsak szabadulni szeretnék tőle, már

- Menj már haza, pihenni szeretnék! - mondom

- Csak egy, azaz két szavadba kerül, és már itt
:m vagyok.

- Jó napot - mondom.

Elmosolyodik és hallgat.

- Menj már a fenébe! Nem látod, hogy a ter-
emre vagy? - kiabálom.

- Add a szavad!

- Nem adom.

- Akkor nem megyek.

- Legalább ülj le, ne állj az orrom előtt. Ne
akarlak látni.

Amikor kimondom, halálra rémülök. Csak ú~
ráz a zokogás, és mint mikor elakad a tû a lemeze
egyre csak azt mondom:

- Látni akarlak, látni akarlak, látni akarlak, lát
akarok. . .

Elém térdel, magához ölel, babusgat.

- Édes, drága, kicsi szívem, nyugodj meg! I-1
persze hogy látni fogsz, nem szabadulsz meg t
lem. Ha kidobsz az ajtón, visszajövök az ablako

- A második emeleten? - kérdezem, és már ne
zokogok, elemi erővel tör ki belőlem a nevetÉ
Nevetek, nevetek egész testemben rázkódva, p~
tyognak a könnyeim.

Ő nem nevet, nem babusgat, szorosan átölel~
tart. Egyik pillanatról a másikra abbahagyom
nevetést.

Feláll. Megcsókolja a kezemet.

- Feküdj le, Éva, holnap délután itt vagyok.

"Ha most elmegy, ha nem adom a szavam, so

szabadulok innen" - nyilall belém. Már az ajtóba áll.

- Szavamat adom - suttogom.

Rám kacsint.

Egész éjjel nem alszom. Reggelre már agam, amiért a szavamat adtam. Kibúvót kerek. Majd azt mondom, hogy fáj a lábam, a szemem, elrontottam a gyomrom, vagy egyszerűen nem nyitok ajtót, ha csenget.

Pontosan hat órákor szól a csengő.

Ajtót nyitok.

- Kész vagy? Mehetünk? - mondja a régi hant.

A fogashoz lép, hogy levegye a kabátomat.

lyan régen voltam már az utcán, hogy a kabát a ekrényben lóg.

- Csak nem dugtad el? - mondja nevetve.

Én is elnevetem magam. Rám segíti a kabátot. Kinyitom az ajtót. A lépcsőházban egy lélek

- Zárd be az ajtót - mondja, és a lifthez lép.

- Nem látom a kulcslyukat!

- Ha nem nézel oda, nem is láthatod - mondja,

~ visszalép. - Na, zárd be szépen! - mondja,

mintha egy kisgyerekhez beszélne.

Bezárom. A liftben megfogja a kezem.

- A te kedvedért elterelték a forgalmat a Kolos-r térről. Ne félj, egy emberrel sem fogsz találkozni. A kocsit két lépésre áll a kaputól.

Az utca gondolatától is borzadok. Mint egy ful-

kló, kapaszkodom a kezébe. Kiszállunk a liftből,

~ak néhány lépcső a kapuig. Kilépek az utcára.

ogya a kezem, és besegít az autóba. A Nagyszálló

őtt állítja le a kocsit. Az órájára néz.

50 1 51

- Ma elég lesz tizenöt perc séta. - Kézen fog, ' elindulunk. Néhány lépés után megszólal:

- Nagyon fontos ügyben szeretnék tőled tanácsot kérni.

Csak rá figyelek. Mire a mondókája végére ér

ismét a kocsinál állunk. Elmondom, amit a "na

gyon fontos ügyről" gondolok, és észre sem ve

szem, hogy már kulccsal a kezemben nyitom

lakásajtót. Hirtelen megvilágosodik előttem barát

tom stratégiája.

- Te ezt az egészet azért találd ki... - mondom, de nem tudom folytatni, mert az ajtó elő állva tiszta szívből nevetünk. Úgy, mint valah régen.

Ettől kezdve mindennap pontosan hat óra körül értem jön. Ha esik, ha fúj, megyünk a Szigetre. Több mint egy órát sétálunk naponta, emberekkel találkozunk, és beszélgetünk, de mindig csak a sötét utcán vagy a Szigeten. Egy délután a Theresiál-szálloda előtt állítja le a kocsit. Körbejárjuk a Szigetet. A szálloda ajtaja előtt megáll.

- Asszonyom! Meghívhatom egy fagyfaltra? Megrémülök. Bemenni egy fényesen kivilágított, emberekkel teli terembe? Körülbelül olyan feladat ez számomra, mint repülőgépről ejtőernyő nélkül kiugrani.

- Nem megyek = mondom határozottan.

- Te a legönteltebb perszóna vagy, akit ismerek. Csak nem képzeled, hogy a kutya is törődik

52

veled? Ha valakit, hát engem megnéznek, no, de téged, egy ősz hajú nagymamát?

Igaza van. Bemegyek. Egy pillanatra elvakít a fény. Félénken körülnézek. Ránk se hederít senki. Leülünk. Semmi sem változott. Az emberek úgy esznek és csevegnek, mint azelőtt.

A pincérnő felveszi a rendelést. Magamról és a világról megfeledkezve élvezem a fagyfalatot.

Hosszú hónapok óta ismét embernek érzem magam.

Azóta, ha egy-egy ismerősöm az ujjával hamiskásan fenyegetve azt mondja:

- Éva, Éva, láttalak egy fekete hajú úrral. Csak nem. . . ?

- A barátom - mondom az igazat.

De ez már csak kettőnkre tartozik.

53

...és az is maradsz, amíg élek

Egy hete vagyunk Mexikóban. Vacsora után beülünk a kocsiba, és nekivágunk a hegynek, hogy a csúcsról gyönyörködjünk Mexico esti fényeiben.

Kettesben vagyunk. A kerekek alatt surrog az út, a kocsi zúgva kapaszkodik felfelé a keskeny meredek hegyoldalon. A reflektorfény a holdvilággal birkózik. Ő mereven előrenézve figyeli az utat. Egy szót sem szólunk. Lent a ~mélyben, mint az Ezeregyéjszaka meséiben, a város csodálatos fényei csillognak. Sehol egy lélek. A kocsi felér a csúcsra. Megállunk. Mint égből a villám, a sötétből egy indián ugrik az autó mellé, kés csillan. Mire felocsúdok, szédítő sebességgel robogurik lefelé a szerpentinén. Az indián a hűtőn kapaszkodva igyekszik testével eltakarni a kilátást, hogy megállásra kényszerítsen. A kocsi ijesztően billeg a kanyarokban, kerekei vészjóslóan nyikorognak, a felvágódó kavicsok záporoként kopognak a sárhányók alján.

Az indián nem tágít. Becsukom a szemem. Halálós rémülettel kapaszkodom az ülésbe. Végtelennek tűnő idő után megállunk. Felnézek. Az indián, eltűnt. Bent vagyunk a városban.

54

Síri csendben ülünk. Lassan felém fordul. Gyengéd mozdulattal két tenyerébe fogja az arcot. Szájon csókol.

Reggel fáj a fejem. Még félig alszom. Álmodtam, vagy valóban valami rendkívüli történt velem az éjjel? Visszaemlékszem. Sietve felkelek, zuhanyozok, felöltözöm, és kilépek a langyos reggelbe.

A panorámabusz mellett már többen várakoznak.

A járdaszegélyen áll.

- Jó reggelt - mondja, hangjában leplezett feszültség.

- Jó reggelt - mondom hűvösen.

Felszállunk. Mellém ül. Hallgatunk. Zavarban vagyunk egymás közelségétől. Elindulunk.

Az idegenvezető magyaráz:

- Az út Teotihuacanba ötven kilométer. A város, melyet az aztékok "az isten helyének" neveztek, körülbelül 750-ig virágzott. Híres piramisai az első évszázad vége felé épültek.

Az opálos napfényben immár vidékies táj tárul a szemünk elé. Szántóföldek, majorok, vetemé-

nyeskeretek. És kaktusz, kaktusz mindenfelé. Kaktusz nélkül nincs mexikói táj, csaknem ezer fajta él ott. A kaktusz hobbivirág, élelem, ital, kerítés, fagyalt, gyümölcsle és még ki tudja, mi minden. A San Juan folyó hídján áthaladva a távolban feltűnnek a piramisok.

55

...
I

- A két piramisról több legenda kering - az idegenvezető. - Állítólag két isten vetette I a szent tűzbe, az egyik napként, a másik hol~ jött onnan elő. Egy másik legenda szerint a misokat óriások építették, és csontjaik itt v~ elszórva a közelben.

A busz a múzeum bejárata előtt áll meg. Kisz lunk. Nem mozdul mellőlem. Chalchiutlicuén~ a víz istennőjének szobra előtt megszólal:

- Ezt akár rólad is mintázhatták volna. De hála istennek valóság vagy... A legigazibb va ság.

Felnézek. Szemünk találkozik. Elmosolyod Valami furcsa, bolondos melegség és izgal~ áraszt el. Úgy érzem, hogy ez már megtörn velem egyszer. Régen, valamikor réges-rég~ pontosan ugyanígy történt.

Kilépünk a szikrázó napsütésbe. A Nap-pirar lábánál állunk. Az idegenvezető mondja a monc káját:

- A piramis alapja 215, magassága 65 méter. Tetején valamikor színarany nap ragyogott. Az év leghosszabb napján a nap pontosan a piramissal szemben nyugszik le, és délben, amikor a zeniten van, a piramisnak nincs árnyéka. Tetejéről nem látni az alját, és fordítva. Temetkezési helyül nem szolgált. A tetején lévő templomot tartotta.

Elindulunk felfelé a végeláthatatlan lépcsősoron. Mire felérek, remeg a lábam. Állunk a tetőn. Alattunk a több kilométer hosszú, fél kilométer széles "Holtak Útja". A végében a Hold-piramis.

- A régészek megállapították, hogy a Nap piramisába körülbelül egymillió köbméter anyagot

építettek be. Az idő tájt nem ismerték sem a vasat, sem az igavonó állatokat, sem a kereket. Hozzávetőleg tizenhétezer ember vett részt az építkezésben - sorolja az idegenvezető.

Néhányan lefelé indulnak. Tétovázom. Úgy érzem, ebből a szédítő magasságból, ezeken a meredek lépcsőkön képtelen leszek lejutni a földre. Bár forrón süt a nap, kiráz a hideg.

A kezem után nyúl. Érzem bőrének melegét, - Fordulj meg - mondja -, háttal könnyebb. Én közvetlen előtted megyek, és vigyázok rád.

S már indul is lefelé.

Lábam földet ér. Megfordulok. Összenevetünk. Követjük a többieket a bazársor felé.

Fekete, szürke és vörös obszidiánból, zöld és fehér ónixből faragott istenek, szobrok. Mokasszinok, szőnyegek, takarók, háziszőtt mellények, mindenféle csecsebecse és rengeteg ezüst, mert Mexikó nemcsak a kaktuszok, hanem az ezüst hazája is. Cizellált ékszerek, dobozok, kezelőgombok, tűk, láncok, brossok, azték naptárak és amulettek. Szédülök. Elkápráztat ez a szokatlan színorgia és a portékájukat kínáló indián árusok hangjának egzotikus bugyogása.

Felpillantok. Eltűnt. Körülnézek. Sehol nem

57

;

találom. Egyedül állok a zsibongó sokaságban.

Meghökkenve érzem: hiányzik. Nyugtalan leszek és rosszkedvű. Vásárolni sincs kedvem.

Felszállok. A busz teljesen üres, ott üldögél.

Feláll, hogy beülhessek mellé. Szó nélkül elmegyek mellette, és leghátul ülök le. Úgy érzem, akármit mondanék is most, hamisan csengene.

Mellém ül. Egyedül vagyunk. A többiek már javában vásárolnak.

- Azt hittem, előbb jössz. Azt hittem, megérezed, hogy várlak - mondja. - Tegnap megmenekülésünk emlékére vettem neked valamit. Talizmánt, hogy sose érjen baj. Ugye tudod, hogy meg is halhattunk volna. Ma reggel mesélték, hogy az indiánok már sok embert raboltak ki és gyilkoltak

meg ott fenn a hegyen.

Zsebébe nyúl. Ezüstláncon függő, szép veretű kis mexikói kalapot vesz ki, átkarol, és a nyakamba akasztja.

Bőrömmön érzem a fém hidegét, és az ő meleg kezét. Libabőrös leszek. A lelkem legmélyén valami zenélni kezd. Hallgatok. Hallgat ő is.

Lehet, hogy ő is hallja?

- Köszönöm - töröm meg a csendet. A padlót nézem. Ránézni nem merek.

Délután kettesben járjuk a várost. Ez a kétezer-háromszáz méterrel a tengerszint felett fekvő met-

ropolis rabul ejt. Nem véletlenül nevezik a "Három kultúra városának". Az ősi indián, a kolonialista spanyol és a kettő ötvözetéből született modern kultúra hangulatát sugalló útjai, épületei, szobrai és műemlékeinek szépsége, fensége lenyűgöznek. Akárhol járunk is ebben az irdatlan nagy városban, arra gondolok, hogy mi minden történt már azon a helyen. Népek jöttek-mentek, feltűntek és eltűntek, éltek és haltak. Vajon milyen soha fel nem tárt titkok rejtőznek a szürke aszfalt alatt? Az "Alkotmány tere", a "Zócalo" látnivalóit csodáljuk, észrevesszük, hogy a hajdani azték templom köveiből épült katedrális előtt az emberek kört alkotnak.

- Gyere, nézzük meg, mi történt! - mondja.

Odamegyünk. A kép elbűvöl.

A földön vasüstben tűz lobog, körülötte festőien tarka indiánok. Hajukban tollak, ágyékuk felett bőrkötény, kezükön csörgő. A monoton zene hangjaira az aztékok kései utódai táncba kezdenek, mely egyre hevesebb lesz. Pörögnek, forognak, ugrálnak, dobognak, önfeledten, vadul táncolnak. Feltámadt a múlt.

Fent a magasban váratlanul megkondul a katedrális harangja. Az ősi sípok és dobok hangjába belevegyül a spanyol konkvisztádorok, a hódítók harangjának érces zúgása. A táncosok lihegve megállnak. Meztelen talpukkal eltapossák a tüzet. Elvonulnak. A harangok zúgása tölti be a teret.

59

?jl: ..

III, ' " ; ,

I

Í, , . , , ,

I

Lenyûgözve, mozdulatlanul állunk. Nemcsa egy idegen országba, más világba is kerültün Atkarolja a vállam.

- Éhes vagyok. Menjünk vacsorázni. - A t egyik mellékutcájában vendéglők, bárók, es presszók sora. Rűcskös fehér vakolású, zöld abl kos vendéglõ ajtaja fölött neonbetûk villogna Dona Marina".

Belépünk.

Nehéz sötét faasztalok és székek, színes abr~ szok. Mexikói ételt, Chili con carné-t és tequil~ kaktuszból készült õsi indián italt rendelünk. ~ ételt gyermekkorom indián hõseinek képmá~ szolgálja fel. Arca barna, haja h'ollófekete, or: enyhén ívelt.

Két pohárban sárgás folyadékot, citromot és s~ tesz elénk. Kissé távolabb megáll. Az étel égeti számat. A pohár után nyúlok. Savanykás szag ü meg az orromat. Belekóstolok. Undorítóan kes~ rû. Csalódottan teszem le az italt. A pincér, min ha csak erre várna, hozzánk lép, és spanyolul m~ gyarázni kezd. Értetlenül nézek rá. Bocsánatkéri en meghajol, citromot cseppent a kézfejére, me~ sózza, és ivást mímelve mutatja be a tequilafc gyasztás szertartását.

- Na, még csak ez hiányzik. - Nevetek. - Ett~ biztos felfordulna a gyomrom. - Angolul kérd~ zem tõle, hogy spanyol-e.

Tagadólag rázza a fejét. Tört angoisággal e

60

mondja, hogy a neve és az anyanyelve spanyol, de õ indián.

Torkomban furcsa meleget érzek.

- Látod - mondom -, emberi méltóságukat az évszázadok során sem tudta senki és semmi meg~ törni.

A tequilát félretolja, és fehér rumot rendel.

A pincér mosolyogva teszi elénk az újabb italt, és sajnálatát fejezi ki, hogy nemzeti italuk nem nyerte el tetszésünket.

- A másik helyiségben bár van, ott kedvükre válogathatnak - teszi hozzá. Utánozhatatlan eleganciával meghajol, és távozik.

- Egészségedre.

- A tiedre.

- Egészségünkre - mondja. Koccintunk. '

- Ex! Az egészet idd ki! - Szemében apró fényes csillagok ugrálnak.

Fenekig ürítem a poharat. Az ital tüze egész bensőmet átjárja.

- Soha nem iszom - vallom be félénken.

- Egyszer mindent ki kell próbálni. - Megsimogatja az arcom. - Ne félj, vigyázok rád! - Tekintete csupa gyengédség.

Könnyűnek, felszabadultnak érzem magam.

- Gyere, táncoljunk. Még sose táncoltam veled. Kézen fogva megyünk át a bárba. Kicsit szédülök.

Félkör alakú helyiség, a fal mellett néhány asz-

61
j;~ tal. Az asztalokon különböző színű gyertyák égnek. A sarokban néger zenekar játszik. Mikor belépünk, a zene elhallgat. Néhány percig teljes a csend. Semmi nem mozdul, csak a gyertyák lán

Í. „, gja
táncol a félhomályban.

A zenekar halkán játszani kezd. Átölel. Az énekes meleg, hajlékony hangja sírja, zokogja az ismerős, népszerű dallamot:

"Strangers in the night"...

Szemünk találkozik. Szeme mondja, meséli, hogy nekünk találkozni kellett itt és most az éjszakában... nekünk, idegeneknek, hogy szerelmesek lehessünk, itt és most az éjszakában.

A trombita örömét, bánatát bújja, dalolja bele az éjszakába.

És mi táncolunk, táncolunk a zenének és szívünknek engedelmeskedve, egymásba kapaszkod-

va, elbûvölve táncolunk.

Dobszóló. A zene sodor, visz és repít valami ismeretlen csoda felé. Becsukom a szemem. Őserdő, tüzek, színes tollak, indiánok... Már csak a perzselő muzsika létezik. Minden más megszűnt. Táncolunk, táncolunk, idő és tér nélkül táncolunk bele a végtelenbe.

A dob ritmusa felgyorsul. Már csak a dobot hallom. Kezünk, lábunk, szívünk, vérünk, egyszerre, egy ütemre mozog. A földtekén már csak mi vagyunk, Ő és én. Mint a süket, aki hirtelen hallani kezd, hallom meg a csendet. Szorosán magához ölelve tart a karjaiban. Ez az a perc! Állj meg, idő! Most állj meg! Ez a boldogság - hasít belém a felismerés.

Kinyitom a szemem. Szeme párás. Arcán néma elragadtatás és szenvedély. Tekintetünk találkozik. Lassan kibontakozom a karjaiból.

Elindulunk a kijárat felé. Kilépünk a párás, langyos hajnalba. Ott állunk magunkra maradva az elhagyott utcán.

Mély lélegzetet vesz.

- Most már nem vagyunk idegenek. Ugye, te is tudod? Életem igazi, nagy szerelme vagy, és az is maradsz, amíg élek. - Fojtott, rekedt a hangja.

Hallgatok. Mit is mondhatnék? Nem tudom szavakkal kifejezni, hogy aki este bement, én voltam. Most is én vagyok. Mégsem az vagyok már. Késő délután holtfáradtan érkezünk vissza szállásunkra. Egész nap a várost róttuk.

Robogtunk a Reformán, a várost kardvágásként átszelő hatsávós sugárúton. Felhőkarcoló, pompás villanegyedek. Hulladékból összetákolt viskók városszéli nyomora. A Chapultepec park. Az antropológiai múzeum ősi piramisokra emlékeztető hipermodern épülete. Tlaloc, az esőisten 168 tonnás szobra. Montezuma császár zöld tollas fejdísz. Momo, a majomisten szobra. A három és fél méter átmérőjű monolitikus, az "azték naptár".

62 ' 63

~::~:.. II ::

I::: 9.:, ,

;
, i'
i~: II.

A három kultúra terén egymás mellett az azté tlaltelolcói rom, a spanyol középkori Szent Jakab templom és ultramodern lakóházak. Az elnöki palotában Diego Rivera freskója, a Gyarmatosítás. Veracruz, spanyol hajók, Cortez, katonák, papok kardok, keresztek. Cortez feje fölött az azték császár holtteste lebeg, mögötte indián szeretője, Malinche áll, körülötte legyilkolt indiánok teteme' hevernek. A festő nem hatalmas, legyőzhetetlen hős, daliás, hódító férfinak ábrázolta Cortezt, hanem bíborruhába öltözött, vérbajtól eltorzult testű, undorító szörnynek. 1947-ben egy ásatásnál találtak rá Cortez földi maradványaira. A tudósok vizsgálatai igazolták az indián festőt. A világtörténelem egyik legkegyetlenebb kalandora alacsony, hajlott hátú, beesett mellű, degenerált csontozatú csúfság volt.

Vacsora után felém fordul:

- Ha nem vagy nagyon fáradt, autózhatnánk egyet.

- Nem vagyok fáradt.

Az ajtóban megállunk.

- Várjál, hozom a kocsit. - Már el is nyeli a sötétség.

Magamra maradok. Mi történik velem? Mire ~ várok én itt magányosan a koromsötétben, tizen- i háromezer kilométerre az otthonomtól? Egy ide- ! gen az éjszakában áll és vár egy idegenre? Valósze- '. rûtlen, mint minden itt. Mint minden, ami itt

64

-ténik velem. Mintha nem is én, mintha valaki is várna itt. Az autó fényei közelednek, motorja yenletesen bűg.

Megáll. Kinyitja az ajtót. Besegít.

Elindulunk. Hová? Én nem kérdezem. Ő nem

u~vaava~~..

~.Tlünk egymás mellett szótlanul. Napok óta egy csodálatos vonzás sugárzásában élünk. Most esendbe burkolózunk.

Félek. Tudom, ő is. Félünk, hogy elrontunk valamit. Elrontjuk, még mielőtt elkezdhetjük volna.

Beérünk a városba. Egy mellékutcai szálloda előtt állunk meg. Mozdulatlanul, némán ülünk. Zavarban vagyunk. Kezét a kezemre teszi.

- Ha nem akarod, hazamegyünk.

- Ide ne! Kérlek, ne! Olyan sivár, olyan... .
olyan... - dadogom.

- Keresünk másikat, szebbet - hangjában vi-,
dámság bujkál.

Egy kivilágított széles úton levő szálloda előtt állítja le a motort.

- Éjszaka minden szálloda ilyen ocsmány ebben a városban. Nappal olyan gyönyörűek voltak -
suttogom.

Átölel, maga felé fordít, a szemembe néz, és szelíden kérdezi:

- Tőlem félsz, vagy a szállodától?

- Ha tudnám - mondom az igazat.

65

i... .. ;:;... .

Rám nevet. Kiszáll a kocsiból. Egy spany grand mozdulatával hajol le a kocs ablakához. Kinyitja az ajtót. Lágyan, szinte énekelve mondja:

- Por favor senora, maga a legtündéribb t remtmény ezen a világon. Por favor, szabad karját?

Kisegít a kocsiból, szorosan belém karol. Mi magamhoz térek, egy pult előtt állunk.

A portás kerítő pillantásokkal méreget. Olyan mintha meztelenül állnék. Cudarul érzem magam. A portás magyaráz valamit. Nem értem, milyen nyelven beszél, és mit mond. Egy pillanatra felölik bennem, hogy ő, aki csak magyarul beszél, rr érthet ebből a handabandából.

Megéri. Zsebébe nyúl. A portás a kulcsot, ő pénzt nyújtja.

Hosszú, kihalt folyosón indulunk el. A háta közepén érzem a portás mindent tudó, cinkos szemét. A szem az ajtóig követ.

Kinyitja az ajtót, és előreenged. Felkapcsolja villanyt. Fény árasztja el a helyiséget. A szol közepén, szinte mindent betöltve hatalmas franciaágy terpeszkedik.

Hallom, ahogy kulcsra zárja az ajtót. Az ablal hoz menekülök. Háttal a szobának állok meg. "Itt még beszélgetni is csak állva vagy fek~ lehet - gondolom. - Ilyen környezetben a le; szebb, legtisztább szerelem is bemocskolódi
66

Nincs menekvés. Hogyan tehettem ezt? Vajon hányan és kik hemperegtek már ezen a túlméretezett ágyon?"

Felfordul a gyomrom. Minden idegszálammal érzem, ahogy szorosán ott áll mögöttem. A feszült csendben a lélegzetét is hallom.

Ha most egy ujjal is hozzám nyúl... Sikítani fogok! Sikítva menekülni ebből a magam állította csapdából - fut át rajtam.

Nem nyúl. Az idő csigalassúsággal vánszorog. - Nincs semmi baj, szívem. Hazaviszlek. - Halk és nagyon távoli a hangja. Tudom, ugyanazt gondolja. A bennünk levő adó-vevő azonos hullámhosszon működik.

Elönt a boldogság. Megfordulok. Szemében mérhetetlen gyengédség.

Két karommal ölelem át a nyakát. Karjaiban még ebben az undorító szobában is biztonságban vagyok. Amíg ő ölel, semmi baj nem érhet.

- Köszönöm - mondjuk mind a ketten.

Kilépünk a folyosóra. Bezárja az ajtót. A pultnál a portás átveszi a kulcsot. Nyugodtan nézek a szemébe. Bánom is én, hogy mit gondol. Most már biztosan tudom, hogy ez szerelem, igazi összetartozás.

Az azték birodalom zarándokhelyén, Cholulában egy nagy domb lábánál állunk meg és szállunk ki
67

i.

I 'a:

I~, .':',...

ii, A:

a buszból. Előttünk a Teapanapa-piramis torny~
sodik. Tetején gyönyörű katolikus templom, a R~
medios barokk katedrális. Alatta a Cortez ált
lerombolt és betemetett ősi olmék piramis. A t
békét, nyugalmat áraszt, a nap szikrázóan süt, ;
idegenvezető beszél:

- Ezen a helyen emelkedett Mexikó legmag~
sabb piramisa. Tetején templom állt. A totonákc
itt mutatták be emberáldozataikat Hitzilopocht
nak, a hadistennek. A kiszemelt halálraítéltek e~
évig készültek feladatukra. Ezalatt minden kívác
ságukat teljesítették. Az előre meghatározott n~
pon aztán elindultak a piramis meredek lépcsői
felfelé, a halálba. A szertartást végző pap éles ol
szidiánkéssel egy vágással nyitotta fel a mellkasi
kat és tépte ki a szívüket. A még dobogó szív
aranytálcán a hadisten lába elé tette. Naponta t
zenhat, évente hatezer embert áldoztak fel ezen
helyen - hallom az idegenvezető szentelen hanl
ját.

Látom a lépcsőt, melyről nincs visszatérés,
látom a tálcán dobogó szívet. Igen, azt is láto~
Tudom, biztosan tudom, hogy már láttam. Ro~
szullét környékez. Az idegenvezető tovább besz
- A papok az ünneplő tömeg közé dobták
holttesteket. Az indiánok a végtagokat megsüti
ték, és megették. A koponyákat kifőzték, és ere
lyeként őrizték.

A hideg futkos a hátamon, ömlik rólam a
68

gányingerem van, és már emlékszem is. Egy szí~
nes, tudományos filmen mutatták be a gyógyszer
hatását egy macska szívéen. A macska aludt, a szív
egy tálcán rángott, én pedig rosszul lettem, és
kimentem a moziból.

- Megvárlak a buszban - mondom halkán, és
elindulok.

Az idegenvezető hangja a buszlépcsőig kísér:

- Aztán megérkezett Cortez, és addig nem látott
vérfürdőt rendezett Cholulában. Katonái három
óra leforgása alatt hatezer indiánt mészároltak le
a keresztény isten nevében.

Lerogyok az ülésre. Amióta ember él a földön, mindig lesznek gyilkosok és istenek vagy eszmék, melyeknek "szent nevében" embereket irtanak. A vadállat nem irtja saját fajtáját. Ez az ember privilégiuma. ~

Semmire sem vagyok már kíváncsi. Nem tudom elviselni a kifőzött, preparált koponyák látványát, a csontvázakat, a késeket, isteneket, köveket. Nem tudom közömbösen szemlélni az indián múltat. Az elmúlt kétezer év során még a módszerek sem igen változtak. Míg az aztékok brutalitását elfedte a mítosz, a tudat, hogy az áldozatok az örök boldogság honában megelőzik az életben maradtakat, addig a történelem folyamán minduntalan és ismételten a hatalomért és az aranyért gyilkoltak. Mellém ül. Kezem a kezébe veszi.

- Két nap múlva Kubában leszünk. Zsúfolt négy hét volt, elfáradtál, Éva.

Este van. A repülőgép felbúgó motorjai fülsiketítő zajt csapnak. A hatalmas gép minden ízében remeg. Nekilódul, szédítő gyorsasággal száguld a kifutópályán, elszakad a földtől, és meredeken tör az ég felé. Kényelmesen elhelyezkedem, két ülést foglalok el. Gondosan betakar. Becsukom a szemem. A motor monoton zümmögése álomba ringat. Álom mélyén is érzem, tudom: valami szép, valami új élmény felé repülök.

Reggel a szálloda teraszán állva gyönyörködöm az elem táruló képben. A tenger által három oldalról körülzárt Havanna a világ egyik legszebb városa. A valószínűtlenül kék ég, a kristálytisza, átlátszó tenger; az égen aranyként ragyogó napkorong; az érzékeny simogató, lágy bársonyos levegő és a mindent betöltő muzsika delejes erővel hat rám. Ilyen lehetett a paradicsom. Mexikó volt a varázslatos, egzotikus múlt, Kuba a bűvös jelen, a teremtés csodája.

A panorámabusszal járjuk a várost, ismerkedünk Havanna nevezetességeivel.

Hemingway egykori házában megilletődve állok az író pultja előtt. Megcsodálom fegyvereit, ha-

lászfelszerelését. A kilátást a tengerre, az öreg halász tengerére. Tengeri halakat és langusztát eszünk, Cuba Librét és Dayquirit iszunk, és felejtetetlen estét töltünk a híres mulatóban, a Tropi-

70
canában. Varaderóba, egy fürdőhelyre utazunk néhány napra. Kényelmes, szép bungalóban helyeznek el.

Délután az amerikai Dupont egykori villájába látogatunk. Szájtátva nézzük a pincében elhelyezett orgonát és a csőrendszert, melyen át a zene a ház minden zugába eljutott.

Fürdünk az öböl sima, csendes vizében, és gyönyörködünk a víz alatti sziklák apró, tûhegyes sókristályaiban. Este egy szikla szélén üldögélünk. Fölöttünk a csillagos égbolt, alattunk a végelethetetlen víz. A mély csendet csupán a sziklafalnak csapódó hullámok zaja töri meg.

- Milyen szép volt az elmúlt néhány hét, és milyen gyorsan elment - mondom szinte magamnak.

Mintha csak erre várna, feláll, felsegít, és elindulunk a ház felé. Kinyitom az ajtót. A kapcsoló után nyúlok.

Megfogja a kezem. Magához ölel, simogat. Szája a számat keresi. A világ kívül reked, eltûnik, megsemmisül. Áhítatosan, szenvedéllyel, gyengéden és vadul repít, repít ismeretlen magasságokba, majd zuhanok, zuhanok a puha semmibe. Bőrömmön érzem a leheletét. Felnyitom a szemem. Hajnalodik.

Tekintetünk összeolvad. Egy szót sem szólunk. Hallom az átható csendet. Minden muzsikál bennem.

71

i.,.

A falnak támaszkodva állok. Időtlen idők óta állok itt. Egyedül ezen a világoszöld, végtelen hosszú folyosón, és rámeredek a szemben levő táblára.

Mûtõ! Semmi mást nem látok.

MÛTÕ! MÛTÕ! MÛTÕ!... zakatol az agyamban.

Talán csak néhány perce, de lehet, hogy már néhány órája nyelte el ez az ajtó. Kocsin tolták, őt, aki maga volt az erőből duzzadó élet. Aki soha életében nem volt beteg, a legegészségesebb ember, akit ismertem. Ott feküdt fehér lepedővel letakarva. Szemében tompa szomorúság. Oly~n volt, mintha már nem is volna élet benne. Ész~e-sem vett.

A panaszai néhány héttel ezelőtt kezdődtek. Nem vette komolyan.

- Majd elmúlik, ne aggódj, szívem. Csalánba nem üt a ménkő.

Aggódtam, egyre jobban aggódtam. Hosszas könyörgésemre rászánta magát a kivizsgálásra. Egy hét múlva a kórház orvosi szobájában ültem. Gyerekkori barátom, a belgyógyász főorvos elmerülten vizsgálta a leleteket, úgy, mintha most kapta volna kézhez őket. Szemlátomást az időt húzta. Ideges lettem.

- Baj van? - kérdeztem.

- Baj? Baj az... - kezdett bele iskolás korunk tréfás szójárásába.

Közbevágtam.

- Az Isten áldjon meg! Ne hülyéskedj! Ne húzd az időt!

- Sürgősen meg kell operálni. Remélem, még nem késő.

Hallottam a hangját, de a szavak értelmét nem fogtam fel. Még nem késő... eszméltem rá, miről is van szó. Hirtelen rám tört a félelem.

- Szedd össze magad! Soha ilyen szüksége nem volt senkire, mint most rád - mondta az orvos. - Már beszéltem a professzorral. Vállalta. Holnapután megoperálja.

Annyi mindent szerettem volna kérdezni, de egy hang sem jött ki a torkomon. Bénultan ültem, majd minden átmenet nélkül felugrottam, és mint amikor egy zsilip megnyílik, ömlött belőlem a szó.

- Tudtam! Tudtam, hogy ennek a csodálatos három évnek ára lesz. Mindennek ára van ebben a rohadt életben! A kutya istenit, mindenért fizetni

kell. De miért őr fizet, miért nem én? Mentsétek meg! Könyörgök, mentsetek meg! - zokogom az orvosba kapaszkodva.

- Mindent megteszünk, ami emberileg és orvosilag megtehető. Mindent! Bízál Istenben és a szerencsétekben. Másban nemigen bízatsz.

Ők ott az ajtó mögött már mindent tudnak.

Össze kell szednem magam! Akaratommal áthatolni a köztünk lévő falakon. Éreznie kell, mélyalattásban is éreznie kell, hogy nincs egyedül, hogy

72 ~ 73

ott vagyok velé, hogy bármi történjen is, sosem lesz egyedül.

Lehet, hogy tévedtek? Előfordult már ilyesmi.

Kijönnek és azt mondják: tévedtünk. Téves volt a diagnózis, önt el a remény. A valóságtól elszakadva lebegnek emlékezetemben gyerekkori fogdalmaim:

Ha megúszom a felelést, egy hétig nem eszem csokoládét. Ha megúszom, hogy nem mentem iskolába. .. Ha megúszom. . . - Folyton meg akartam úszni valamit. Mit ajánlhatnék most cserébe az életéért? A kezem? A lábam? Bármit boldogan adok érte. De létezik valaki ott fenn, aki üzletet köt velem? Mit is mondott az orvos? "Bízál Istenben és a szerencsétekben!" Istenem, tégy csodát, segítsd meg! Ne hagyj, hogy elpusztuljon!

Nyílik a műtő ajtaja. Barátom, az orvos kifejezéstelen arccal közeledik.

Meg fog halni! ...Nincs szerencsénk. Meg fog halni! . . .Nincsenek csodák. Meg fog halni! . . .Még negyvenéves sincs, és meg fog halni - hasít belém újból, újból.

- Esküszöm, egy pillanatig sem hagyom szenvedni. Ez minden, amit tehetek érte - az orvos hangja fakó.

Nem gondolok semmire. Áthatolhatatlan szigetelőréteg vesz körül.

Lépcsőket látok. Meredek, keskeny lépcsőket.

Hallom az idegvezető hangját:

74

- A meghatározott napon egyedül indultak el a

~iramis meredek lépcsőin felfelé, a halálba.
Ez az a nap. Vele akarok menni. Nem hagyom magára. Istenem, engedd, hogy vele menjek!
Óvatosan nyitom ki az ajtót. Csukott szemmel, mozdulatlanul, valami csendes, távoli méltóságba burkolózva fekszik.

Az ágy lábánál megállok. Nem mozdul. Állok, a lázlapot böngészem. Név, kor, foglalkozás, vérnyomás, hőmérséklet, testsúly... Megakad a szemem. Magasság: 188 cm, testsúly: 82 kg.

Mintha csak tegnap történt volna. A fűben fekszünk. Fejem a vállán.

- Fogadjunk, ha kinyújtom a karom, át tudsz alatta sétálni.

- Nem tudok átsétálni - mondom sértődötten.

- De tudsz, kicsikém, fogadjunk, amiben akarsz, hogy tudsz.

Nevetve talpra ugrik, és már tartja is vállmagasságban kinyújtva a karját.

Habozva felállok.

~ - Olyan biztos vagyok a dolgomban, hogy tisztességtelen, ha fogadok veled - mondom.

Kihúszom magam, orrom az ég felé tartom, és elindulok. Átsétálok.

- Még egy sapkát is feltehetsz. Egy kuktasapkát.

75

Kacag. Utánam nyúl, felkap, és mint egy gyermeket pörget a levegőben.

Óvatosan nyitom ki az ajtót. Csukott szemmel, mozdulatlanul fekszik. A lázlapra pillantok. Testsúly: 70 kiló. Felnéz. Tekintete bódult.

- Vártalak. Nagyon vártalak.

Leülök az ágya mellé. Megfogom a kezét. Három hét alatt tizenkét kilót fogyott. Vajon tudja-e?

Óvatosan nyitom ki az ajtót. Csukott szemmel, mozdulatlanul fekszik. A lázlapra pillantok. Testi : súly: 60 kg.

Felnéz. Tekintete bódult.

I".'~..' - Vártalak. Nagyon vártalak.

Leülök az ágya mellé. Megfogom a kezét.

- Rettenetes napjaim vannak. Az éjszakák elvi-

sélhetetlenül hosszúak, és te nem vagy itt velem. Szörnyű gondolataim támadnak. Te vagy az egyetlen, akire rábízhatom magam. Ígérd meg, hogy itt maradsz velem. Ha alszom, zkkor is itt maradsz és vigyázol rám.

Szikrázó napsütés. Szédítő magasság. Meredek, keskeny lépcsősor. A kezem után nyúl. Hallom a hangját:

- Fordulj meg. Háttal könnyebb. Közvetlen előtted megyek, és vigyázok rád.

Ülök, és fogom a kezét.

Óvatosan nyitom ki az ajtót.

Tágra nyílt szemmel nézi a napsütéses ablak fényeit. Lopva a lázlapra pillantok. Testsúly: 55 kiló.

- Vártalak. Nagyon vártalak.

Leülök az ágya mellé. Megfogom a kezét.

- Érted, miattad megpróbálok talpra állni.

Olyan jó, olyan borzasztó jó vagy hozzám. A te szeretetedből merítek erőt. Emlékszel, a Dona Marina, a zeng... a dal... night...

Szeme lecsukódik.

Behunyom a szemem.

Gyertyák lángja táncol a félhomályban. Halk zene szól. Átölel. Az énekes meleg hangja. Trombita, dob, perzselő muzsika. Egymásba kapaszkodva táncolunk idő és tér nélkül. Párás hajnali utca. Rekedt a hangja:

- Most már nem vagyunk idegenek. Ugye, te is tudod? Életem igazi nagy szerelme vagy, és az is maradsz, amíg élek.

Amíg élek... amíg élek... Még él. De már elindult az ismeretlen örök éjszakába. Egyedül, nélkül. Nem szakadhatunk el egymástól örökre. Találkozni fogunk. Hinni akarom, hinnem kell, hogy egyszer találkozom vele a túlvilágon, ahonnan még nem tért vissza senki. Hinnem kell, mert különben megbolondulok.

77

Óvatosari nyitom ki az ajtót. Csukott szemmel, mozdulatlanul fekszik. A lázlapra pillantok. Testsúly: 50 kg.

- Vártalak. Nagyon vártalak.

Leülök az ágya mellé. Megfogom a kezét. Szemében rémület.

- Tegnap belenéztem egy kis tükörbe. Köszönök neked mindent, köszönöm az elmúlt három évet, köszönöm...

Lehunyja a szemét. Csorognak a könnyei.

Átkarolom a nyakát. Arcom az arcára fektetem.

Kinyitja a szemét. A nyakamban lógó kis mexikói kalap után nyúl.

"Tegnap megmenekülésünk emlékére vettem neked valamit. Talizmánt, hogy sose érjen baj."

Üvölteni szeretnék. Torkom szakadtából üvölni. Tudja, ő is tudja, hogy meg fog halni. Miért kell ennyit szenvednie? Lassan halálra égnie? Csak azért él, hogy szenvedjen! Miért? Miért nem ölheti meg az ember, akit szeret? Miért nincs jogunk megrövidíteni a szenvedését? Tombol bennem a kétségbeesés. Csak fekszik, és várja, hogy elmúljon az élete. Istenem, hagyd, hogy meghaljon!

Istenem, ne hagyd, hogy meghaljon!

Óvatosan nyitom ki az ajtót. Két nagy kitáguló szem az arca.

- Vártalak. Nagyon vártalak - suttogja.

Lopva a lázlapra pillantok. Testsúly: 48 kg.

Leülök az ágya mellé. Megfogom a kezét:

- Ilyen betegnek kellett lennem, hogy lelkileg megváltozzam. Imádkoztam, egész nap és egész éjjel imádkoztam. Kértem a jó Istent, hogy nagyon boldog életed legyen. Te vagy életem egyetlen nagy és igazi szerelme. Még egyszer szeretnék veled elmenni Kubába, csak még egyszer...

Fölé hajolok. Átölelem. Becsukom a szemem.

Sziklán ülünk, csillagos ég, végeleáthatatlan víz.

Elindulunk a ház felé. Kinyitom az ajtót. A kapcsoló felé nyúlok. Megfogja a kezem. Magához ölel.

...zuhanok, zuhanok a puha semmibe.

Halálos csend van.

Nyílik az ajtó. Az ügyeletes orvos.

Kimegyek. Allok a folyosón... Végre kijön az orvos.

- Kérem, doktor úr, meddig élhet?

Az orvos rosszállóan rám néz. Hangja hivatalos:

- Ön hozzátartozó?

- Én?... Én?... ÉN!

78 ~ 79

Férjek

Megírtam válásunk történetét. Volt férjem elolvasta. Megkért, hogy ne jelentsem meg. Lányom édesapjának kérését nem tagadhattam meg, betettem hát a fiókba az írást.

Ami mások férjét illeti...

Húsz éve élek egyedül. Ez idő alatt különböző korú, rangú és műveltségű férfiak forgolódtak körülöttem, és így vallottak szerelmet:

"A feleségem beteg... a feleségem frigid... a feleségem unalmas... a feleségem buta... a feleségem hisztis... a feleségem önző... a feleségem primitív... a feleségem kövér... a feleségem sovány... a feleségem nem figyel rám... a feleségem nem ért meg..."

Ha egy is akadt volna, aki azt mondja: a feleségem szuper, de én beléd vagyok szerelmes - gondolkodás nélkül a karjaiba omlottam volna.

A Mester

1970

Reggel hat óra van. Az öltözőben egy félig levetkőzött óvodás korú legényke áll, és torkaszakadtából ordít.

- Nem akarok bemenni a vízbe! Nem akarok megtanulni úszni! Semmit sem akarok!

A mama (vagy nagymama?) igyekszik róla lerángatni a ruhát, és csitítja a gyereket.

- Meg kell tanulnod úszni. Ha megnősz, bajnok lesz belőled.

A kis ember minden erejét megfeszítve ellenáll.

- Nem akarok bajnok lenni! Utálok a vizet, utálok a bácsit! Haza akarok menni!

A mamának vörös a feje.

- Jól vigyázz! Fogadj szót, mert baj lesz! - fenyegetőzik.

- Nem megyek - zokogja a gyerek, és a padba kapaszkodik. A mama felkapja a kapálózó gyereket, és elindul vele a medence felé.

Efféle jelenetek szinte naponta játszódnak le hajnalban vagy késő este az uszodákban. Mindegy, hogy tél van vagy nyár, mindegy, hogy a gyerekek még vagy már ágyban volna a helye.

A szülő és az oktató most ér rá, a medencében
80 ~ 81

most van hely. Hogy mer ez a gyerek ellenkezni, hiszen még pénzbe is kerül?

A gyerek megtanul úszni, az is lehet, hogy bajnok lesz belőle. De hogy öröme lesz-e valaha az úszásból? Aligha...

1931

Forró nyári délután. A medence partján állok.

A mély vízben nagyobbacska gyerekek játszanak.

- Én is be akarok menni a vízbe! Én is játszani akarok - fogom át könnyörögve édesanyám térdét.

- Kicsi vagy még, és nem tudsz úszni, nem mehatsz be, Évikém - simogatja meg édesanyám a fejemet.

- Én most akarok úszni! Én most akarok játszani! - erőszakoskodom, és már potyognak is a könnyeim.

- Ne sírj, gyere! - kézen fog, és odavisz egy hatalmas, pocakos bácsihoz.

- Úszómester bácsi, kérem, legyen szíves, tanítsa meg ezt az erőszakos kislányt úszni.

- A földből is alig látszol ki, kicsi vagy még.

Majd jövőre - dörmögi az óriás.

- De én most akarok úszni - zokogom hüppögve.

Az úszómester egy hosszú rudat emel el a földről. A rúd végén lógó kötelet a derekamra erősíti.

Velem szemben állva mutatja a tempót. Leül egy székre, kezébe veszi a rudat, a levegőbe emel, és a vízbe lógat. Éktelenül üvölteni kezdek. Az óriás

kiemel a vízből, letesz a földre, és azt mondja:

- Na látod, látod, te töpörtyû. Mondtam, hogy majd a jövő nyáron.

Dühbe gurulok. Becsap, és még neki áll feljebb.

- Én nem lógni akarok, én úszni akarok - bömbölöm.

Anyukám felkap, szorosán magához ölel, nyug-

tatgat.

- Ne sírj, kicsikém! Én sem tudok úszni.

Látom, hogy a felnőttekre nem számíthatok, így hát magam intézem el. Órákon át figyelem a nagyokat a parton ülve, majmolom a mozgásukat a vízben, és megtanulok úszni. A fél medencét kiiszom, de sírig tartó szerelmese leszek a víznek. Nyár végére már együtt viháncolok a többiekkel a mély vízben.

1972

Hideg, késő őszi reggel. A medence partján állok. A vízben hat-hét éves gyerekek edzenek. Csak az orruk hegye látszik ki a vízből. Az viszont szilvakék. Az edző állig felöltözve áll a parton, háttal a medencének, elmélyülten beszélget. Az egyik kisfiú megáll, és a pályaelvásztó kötélbe kapaszkodva zokog. Minden ízében vacog. Az edző, mintha hátul is szeme volna, megfordul.

- Mit csinálsz? Azonnal ússz tovább, vagy tudod...! - A hangja fenyegető.

82 ~; . 83

Én is tudom. A gyerek elengedi a kötelet, és a hidegtől teljesen elmeredve úszik tovább.

Az edző, aki a Testnevelési Főiskolán pedagógiából is államvizsgázott, mint aki jól végezte dolgát megfordul és tovább beszélget.

Odalépek.

- Engedje ki a vízből! Nem látja, hogy megfagy?

- mondom.

Szemében gúnyos fény.

- Maga aztán igazán tudhatná, hogy mi a fegyelem. A Mester híres volt arról, hogy milyen kordában tartja magukat... És különben is, mi köze hozzá?

Legszívesebben bundástól lökném a vízbe.

Nem lököm.

1953

Edzés. Jéghideg a víz: A pihenőidőben Valinak és nekem hallhatóan verődik össze a fogunk. Dolgunk tovább, de embertelenül szenvedünk a hidegtől.

- Éva, Vali! Menjenek tíz percre a zuhanyba,

melegedjenek át! - mondja a Mester.

A többiek irigykedve nézik, ahogy a zuhanyba vánszorgunk. Lerogyunk a földre, és némán élvezük a ránk ömlő forró vizet.

- Nézd meg, hány percünk van még! - szólal meg egy idő után Vali.

Kinézek az ajtón. Az óra körülbelül negyven méterre van, így hát megsaccolom:

- Öt.

Visszaülök. Egy kis idő után Vali áll fel és nézi meg. Ő is rövidlátó.

- Még kettő, számolj!

Visszaül.

Az edzéseken a távok közötti pihenőidőt másodpercekben adta meg a Mester, mi pedig magunkban kiszámoltuk:

- Egy, kettő, három.. .

Százhusznál felállunk, elzárjuk a csapot, és elindulunk, hogy beálljunk edzésre. Az órához közeledve látom, hogy baj van. Tizenhárom perc telt el.

- Hány percet engedélyeztem? - kérdezi a Mester.

- Körülbelül tízet - mondom óvatosan.

- Akkor most nem körülbelül, hanem pontosan egy hétig nem akarom magukat látni - mondja, és hátat fordít. Elkotródunk. Fázni szabad, késni nem. Én már férjes asszony vagyok, és mind a ketten olimpiai bajnokok.

1973

Az uszoda edzőszobájában ülök egyedül. Nyílik az ajtó. Egy tizenkét év körüli fiú lép be. Csuromvizes, törekeny, szőke úszópalánta. Szeme szomorú, idegesen néz körül a szobában.

84 ~'- 85

- Nem tetszett látni a Juliska nénit? - kérdezi félénken.

Csodálkozva nézem a gyereket. A szoba kicsi, egyedül vagyunk, hol lehet itt a Juliska néni?

- Jáj, itt van! - kiált fel a gyerek, lehajol, és a szék mögül elővesz egy fadarabot. Kimegy a szobából.

Utánamegyek.

- Minek ez neked? - kérdezem.

Megáll, és csodálkozva rám néz.

- Ezzel vernek meg, mert lassan úsztam - mondja magától értetődő természetességgel, és viszi a lécet, hogy megverjék. A gyerek szabadon dönthet, hogy az úszás vagy a verés kínját választja-e. Elkísérem az edzőhöz.

- Mondja, nem fél, hogy a gyerek otthon elpanaszolja, hogy maga veri?

Elneveti magát.

- Ugyan már! Először a szülőket nevelem meg. Megígérem, hogy olimpiai bajnokot csinállok a gyerekből, és kifejtem, hogy tudomásul kell venni, hogy a cél érdekében nem válogathatok az eszközökben. Vannak szülők, akik jobban verik, mint én, ha nem fogad szót és rosszul úszik.

Szégyellem magam, mást nem tehetek.

1939

A hosszú barna copfos kislány egyidős volt ezzel a szőke kisfiúval, amikor egy edző azt ígérte a szüleinek, hogy olimpiai bajnokot csinál belőle. Az a kislány én voltam.

Az iskola úszóversenyre nevezett be. Verseny előtt hosszú, vastag hajfonataimat feltekerem a fejem búbjára, és sapkát húzok rá. Többemeletes lesz a fejem. A sapkám a táv felénél lecsúszik, és eltűnik. Hajam kibomlik, és vizes törülközőként terül az arcomra. Csaknem belefulladás a saját hajamba. Megnyerem a versenyt. Az öltöző ajtajában egy szürke szemű, markáns arcú férfi vár.

- Magáé ez a sapka? - kérdezi.

Borzasztó zavarban vagyok. Először életemben szólít le és magáz egy férfi.

- Köszönöm szépen, kezicsókolom - hebegem.

Sarkon fordulok. Legszívesebben futásnak erednék.

- Hova szalad? Mondja meg, hogy melyik iskolába jár és mehet! - szól utánam az idegen. Hangjában különösen vegyül a parancs a kéréssel. Megállok.

- A németbe - felelem megszeppenve.

- Kezeit csókolom - köszön el mosolyogva.
A meglepetéstől még az öltözőben sem térek magamhoz. Ez az ember, bárki legyen is, az első, aki hölgynek néz. Kíváncsian vizsgálgom magam, de semmi változást nem tudok felfedezni. A tükörből a képzelt gyönyörű hattyú helyett egy vizes, nagy szemű béka néz vissza rám.

Néhány nap múlva az idegen feljön a szüleim-
86 ~ 87

hez, és bemutatkozik. Sárosi Imre, az FTC ed-
zője.

E mindkettőnk számára sorsdöntő találkozás óta csaknem öt évtized telt el. Megtartotta a szavát, és olimpiai bajnokot csinált belőlem. Ez alatt a csaknem emberöltőnyi idő alatt sok minden történt velünk, jó és rossz, öröm és bánat kísért közös, majd szétváló útjainkat. De egyvalami nem változott. A Mester, aki minket lányokat úgy dolgoztatt, mint az igavonókat, és olyan fegyelmet tartott, ami a világ bármely hadseregének díszére vált volna, soha egy ujjal nem nyúlt hozzánk. Egy durva szót ki nem ejtett, és egy pillanatra sem szűnt meg tisztelni bennünk az embert~ a nőt.

1976

Gyerekverseny az uszodában. A lelátón szülők és nagyszülők, fel- és lemenő rokonok serege. Rengeteg kis versenyző. Legtöbbjük kezében kabala: állatfigurák, baba, mackó. Egyike-másika köpenye alatt az ujját szopja. A gyerekek libegnek a víz színén, gyönyörűen úsznak. Ülök, és élvezem a látványt. Mennyi munka, mennyi lemondás van e mögött! Ezek a gyerekek komoly, fegyelmezett sportemberek. Mindent megtettek, hogy versenyt és érmet nyerjenek. Szívük vágya felállni a dobogóra. A versenyt csak egy nyerheti, a dobogóra pedig összesen hárman állhatnak fel. Ülök, és bámulok.

Akadnak szülők, akik helyükről felugrálva, magukból kikelve, ordítva biztatják gyerekeiket. Furcsa látvány.

A lépcsőn, kezében köpenyével, ázott, cérnavékony, nyolc év körüli kislány közeledik.

- Hogy úsztál megint! Micsoda fordulók! Ezért kelek fel érted minden hajnalban? Ezért kapod a legjobb falatokat? Semmi sem lesz belőled, te szerencsétlen! - harsogja a mama.

A gyerek némán áll szülei előtt. Összeragadt pillái alól nagy, kerek könnycseppek potyognak a földre.

1947

Esős nyári délután. Verseny a Nemzeti Sportuszodában. A lelátók zsúfoltak. Ezerötszáz a táv. Kétszáz métertől felfelé valamennyi távon csúcsot javítok, összesen ötöt. Felállok a dobogóra, nyakamba akasztják az aranyérmeket. Egy gyönyörű herendi vázát kapok mellé.

Kezemben a köpennyel és a díjjal, vizesen sietek a lelátón ülő szüleimhez. Édesapámnak ragyog az arca.

- Remekül úsztál. Büszke vagyok rád, Évikém! Édesanyám idegesen veszi ki kezemből a porcelánt.

- Hála Istennek, hogy már itt vagy! Vedd már föl a köpenyedet, kislányom! Egész idő alatt azon izgultam, hogy megfázol abban a hideg vízben. Harmadéves gyógyszerészhallgató vagyok.

88

1937

Amióta az eszemet tudom, sosem fogadtam el az előjogokat. Már otthon kezdődött. A nővérem mindenben elsőbbséget élvezett. A harmincas években fiókos gyerekágyak voltak divatban. A nővérem aludt az ágyban, én a fiókban. Ő törülgetett, én cipőt pucoltam. Ő új ruhát kapott, én az ő kinőtt ruháit hordtam. A kérdésemre, hogy miért ő és miért nem én, a válasz így hangzott:

- Mert ő az idősebb.

A német iskola diáksága a Magyarországon dolgozó németek, gazdag bankárok és gyárosok, diplomaták és jómódú polgárok gyerekeiből tevődött össze. Német osztálytársaim minden délután a "Hitler Jugend" foglalkozásain vettek részt. Az iskola nagy, bekerített udvarán kúsztak, másztak, ugrottak, meneteltek, énekeltek, játszottak. Én, az

osztály egyik legjobb tornásza - kirekesztve, vágyakozva - csak nézhettem őket. A kérdésekre, hogy ők miért igen és én miért nem, a válasz így hangzott:

- Mert ők németek.

Ha akkoriban megkérdeztek volna, hogy mi szeretnék lenni, gondolkodás nélkül rávágtam volna:

- Német.

A német gyerekek mozogtak, a gazdagok zsúrokra jártak. Engem is meghívtak. Világoskék; csipkés-fodros, általam nagyon utált, de rendkívül elegánsnak vélt gálaruhában, kezemben egy doboz csokoládéval léptem be az ajtón. A többiek már mind ott voltak. Az ünnepelt, egy nagyon gazdag család ostoba lánya így fogadott: - Micsoda ruhád van! Ilyen vacakot én itthon sem vennék fel! - a kezébe nyomtam a csokoládét, és azt mondtam: - Isten éltesen, te buta liba! - Sarkon fordultam, és hazamentem. Ez volt életem első és utolsó zsúrja.

1939

Életem első edzése az uszodában. Sárosi az ajtóban vár. A parton üldögélő lányokhoz, fiúkhöz vezet. Csend lesz. Minden szem rám szegeződik.

- Gyerekek, bemutatom Székely Évát. A jövőben velünk dolgozik. Mellúszó. Kérem, segítsétek a beilleszkedésben.

Felém fordul, és hat mondatban elmondja ars poeticáját:

- Nálunk a csapat eredménye a legfontosabb.

Mindenki mindent ennek rendel alá. A csapaton belüli rangját mindenkor a teljesítménye határozza meg. Aki jobban úszik, kiváltságokat élvez mindaddig, amíg ő a jobb. Ehhez tartsa magát! Magán múlik, hogy maga legyen a császár.

Tudtam, hogy ez az én világom.

Az első perctől kezdve megszállottként dolgoztam. Hogyha az együtt eltöltött évtizedek alatt bárki megkérdezte a Mestert, hogy egyikünkkel-másikunkkal miért kivételez, a válasz így hangzott:

90 ~; 91

- Mert ő jobban úszik.

Hát ennyit az előjogokról.

1940

Országos egyéni és csapat-folyambajnokság a Dunán. A táv kilenc kilométer. A csapatok háromtagúak. Egy hajóról rajtolunk. A cél a Margit híd.

Reggel a Mester azt mondja:

- Mari beteg lett. Maga úszik helyette a felnőtt csapatban. A Duna közepén ússzon, ott a legerősebb a víz sodrása. Nem adhatja fel, még akkor se, ha ördögök potyognak az égből. Semmi körülmények között nem adhatja fel, mert magán múlik a csapat eredménye.

Felszállunk a hajóra. Száztizenhat lány és fiú, versenybírók és edzők. Fölöttünk nagy fekete viharfelhők gyülekeznek. A hajó lassan halad felfelé a hullámos folyón. Az ellenfél csapatából egy lány odasúgja:

- Vigyázz! A vízben hullák is vannak! - Összerándul a gyomrom. Egyszer láttam egy vízből kifogott embert. Borzasztó látvány volt. Sípszó. Felsorakozunk a rajthoz. A súlyunktól oldalra billen a hajó. Hirtelen minden elsötétül. A rajt pillanatában tör ki a zivatar. Sűrű mennydörgés és villámlás közepette zuhog az eső. A víz az arcomba csapódik. A hullámok piheként dobálnak. Hol lehetnek a többiek? Rettenetesen félek. Eszelősen fúrom magam előre a vízben.

A csapat!... A hullák!... A csapat!... A hullák!...

Jaj, Istenem, csak még egyszer kijussak a partra!

Bennem is, körülöttem is tombol a vihar.

Váratlanul csend lesz. Kisüt a nap. Fejeket látok, és megpillantom a Margit hidat, a célt. Fini-selek. Beérek. Boldogan úszom kifelé. A Mester vár, kiségt a vízből. Rám teríti a köpenyemet, a fejemre húzza a kapucnit, és azt mondja:

- A csapatbajnokságot megnyertük. Egyéniben hatodik lett. Hetven perc négy másodperc alatt úszta le a távot. Szaladjon a zuhanyba!

Nem mozdulok. Egy dicsérő szóra áhítózza várakozóan nézek rá.

- Mire vár? Siessen! Az eredményhirdetés az uszodában lesz.

Húsz perc múlva zöld melegítőben állok a lányokkal a dobogó mögött. A bemondó közli:
- Magyarország női folyamúszó csapatbajnoka az FTC csapata: Vámos Adél, Lovász Edit, Székely Éva, kilenc ponttal.

Felállunk a dobogó legmagasabb fokára. 1940. július 29-én, tizenhárom évesen, a nyakamba akasztják az első felnőtt bajnoki érmet. Boldogan sietek a Mesterhez. Hátha most megdicsér. Egy szót sem szól.

Este a párnám alá teszem az érmet.

Tizenkét évvel később, ugyanezen a napon Helsinkiben egy másik érmet akasztanak a nyakamba. Boldogan sietek a Mesterhez. Nem várok dicséretre.
92 ~ 93

tet. A szeme gyanúsan csillog. Megsimogatja az arcomat. Azt tettem, amit elvárt tőlem, ezért legfeljebb egy simogatás jár.

Huszonöt éves, gyógyszerész, sokszoros bajnok és férjes asszony vagyok. Este az érmet, úgy mint akkor régen azt a másikat, a párnám alá teszem.

1973

A lábam megcsúszik a falon. Az elrúgás rövidre sikerült. Megtorpanok. Versenyző koromban az elrontott fordulót meg kellett ismételnem.

Lassan, nyugodtan úszom tovább. A medence alját borító csempéket nézegetem. Úgy ismerem őket, mint a tenyeremet. Most tűnik fel a sötétebb, csorba kő, még három tempó, és elérem a tíz métert jelző fekete keresztcsíkot. A fordulógyakorlatoknál ez volt a rajtvonal. Nem lehattünk olyan fáradtak, hogy ne gyakoroltuk volna. Fordulótunk szó nélkül.

Illetve...

1955

Reggel kilencet mutat az óra. Befejeztük az első edzést. Több mint hétezer métert úsztunk.

- Fordulóhoz felállni! - mondja a Mester, és elfoglalja helyét a tízméteres csíkkal egy vonalban a parton.

- A lányok az első, a fiúk a második csoport.

A vonal mentén egymástól egy méterre zsinórban felállnak. Sípszóra indulnak, ráúszás a falra, bukóforduló, hosszú elrúgás, víz fölött két karcsapás, megállás - adja ki az utasítást.

Felállunk. Vali, Klári, Mimi, Mária, Ági és én. Sípszó, ráúszás, forduló, elrúgás, két tempó, megállás.

A negyedik felállásnál a Mester hepciáskodni kezd.

- Nem állnak zsinórban. Éva előbbre! Klári hátrább! Még hátrább!

Sípszó, ráúszás, forduló, elrúgás, két karcsapás, megállás. A Mester minden felállásnál akadékoskodik. Semmi másra nem figyel, semmi más nem érdekli. Szemét összehúzva, kutatva méregeti a sort:

- Kicsit előbbre - kicsit hátrább - kicsit jobbra
- kicsit balra!

Már nem is úszók, paprikajancsik vagyunk, akiket megállás nélkül rángat. Szédülök. A víz, a föld; az égbolt egybeolvad, helyet cserél. Felfordul a gyomrom. Nem tudom, melyik a kezem, a lábam. Sípszó, ráúszás, forduló, elrúgás, két karcsapás, megállás. Gépiesen fordulózunk.

A ki tudja, hányadik felállásnál (a Mester épp Ágit küldi előbbre, Valit hátrább) becsap a mennykő. Az egyik lány hatalmasat üt a vízre, és magából kikelve ordít ki a medencéből:

- A kutya istenit, ne szórakozzon már velünk!

Állóképpé merevedünk. Emberemlékezet óta
95

nem fordult elő, hogy valaki visszabeszélt volna, hát még hogy ráordított volna a Mesterre. Itt a világ vége! Dermedten figyelem. Kezét ökölbe szorítva, mozdulatlan arccal bámul a lányra. Szemében fény villan. Néhány másodpercig valószínűtlen a csend. Arcán különös mosollyal, szinte kedvesen azt mondja:

- Lányok, felállni! Előlről kezdjük.

Hangtalanul fordulózunk tovább. Se ő, se mi nem szólunk.

Felállás, sípszó, ráúszás, bukóforduló, elrúgás,

két tempó, megállás.

Pontosan tizenegyet mutat az óra, amikor a Mester megszólal:

- Mára befejeztük. Délután azt csinálnak, amit akarnak.

Hátat fordít, és elmegy.

A lépcsőhöz úszunk. Mindenünk remeg. Szótlanul, kimerülve ücsörgünk a vízben, nincs erőnk kimenni a partra. Kába a fejünk, émelyeg a gyomrunk. Az eltelt százhusz perc alatt percenként két 4'.

bukófordulót, azaz összesen kétszáznegyven bukófordulót csináltunk a falnál, a vízben.

1941

Január. Szombat délután. A hőmérő mínusz tíz fokot mutat. A Lukács uszoda jól fűtött folyosóján a Mester elmondja az aznapi feladatot:

- A mai edzés ötezer méter, százanként váltják 96

az úszásnemeket. Pillangó, hát, mell, gyors a sorrend.

Kinyitjuk a medencéhez vezető ajtót. A Mester háttal az ablaknak leül sakkozni. Kilépünk a szabadba. A levegő metszően hideg, a víz 23 fokos. A medence fölött sűrű köd gomolyog. Elindulunk. Csupán a víz alatt látjuk egymást. A húszméteres medencében kétszázötven hosszt úszunk, kétszáznegyvenkilencszer fordulunk meg a rücskös fehér falon. Mire befejezzük, vérzik az ujjunk hegye.

Átfagyva, fáradtan lépünk be a meleg folyosóra. A Mester változatlanul sakkozik, háttal az ablaknak, ugyanúgy, mint amikor otthagytuk.

- Készen vagyunk - mondom dideregve.

Hüvelyk- és mutatóujja között a bástyáját tartva, elmerülten szemlélgeti a sakktáblát.

- Készen vagyunk - mondom nagyon hangosan.

A következő lépésre összpontosít, fel sem néz, ránk mordul:

- Menjenek a zuhanyba!

Dühbe gurulok. Itt ül a meleg folyosón, sakkozik, fütyül ránk, és utasítgat. Nem mozdulok.

Nagy sokára rászánja magát, és lép a bástyával.
Rám néz.

- Valami baj van? - kérdezi csodálkozva.
- Baj nincs. De ellenállhatatlan kényszerűt érzek, hogy pofon üssek valakit - mondom vacogva.
- Kicsodát? - kérdezi mosolyogva.
- Magát.

. 97

- Ha csak ez a baj, hát üssön nyugodtan - mondja nevetve, feláll, és odatartja az arcát. Túl nagy a kísértés. Még látom, hogy a Mester félrekapja a fejét, de már nem tudom megállítani a kezem. A pofon a bal fülén csattan.

Síri csend. Mindenki minket figyel.

- Ne haragudjon... igazán... igazán sajnálom... de... de nem tudtam ellenállni - dadogom zavardottan.

A Mester szeme szikrákat szór, szája vonallá ' . húzódik, aztán elmosolyodik, és jobb fülét felém tartva, mint aki rosszul hall, jó hangosan azt mondja:

- Legyen szíves, mondja még egyszer, mert a bal fülemre megsüketített. Az erőfejlesztő gyakorlataim hatásosak voltak.

Az egész folyosó velünk nevet.

1946

Vizsgaidőszak az egyetemen. Növényrendszertanból szigorlatozom. Az edzésekre magammal cipelem a hatalmas, súlyos tankönyvet. Két edzés között leülök a földre, ölembe veszem a könyvet, és magolok. Olvasom - elmondom - ellenőrzöm, olvasom - elmondom - ellenőrzöm. Úgy érzem, hogy sose jutok a végére, és holtbiztos vagyok benne, hogy kivágnak a vizsgán. Ahogy közeledik a vizsga, egyre idegesebb leszek. Már úszni sincs kedvem. A vízben edzés közben is a növényeket mormolom. Egy reggel a Mester kiveszi kezemből a könyvet, és hátát a falnak támasztva leül mellém a földre.

- Könnyebben a végére jut, ha nekem mondja fel, és nem tölti az idejét az adatok ellenőrzésével.
- De Mester... - nem f~lytatom, nem szeret-

ném megbántani.

- Mondja csak nyugodtan, olvasni még tudok.

Hol tart?

Elszégylem magam. Megmutatom, hogy hol tartok, és rákezek:

- *Matricaria Chamomilla* - orvosi székfűvirág -, kamilla, az Angiospermatophyta, vagyis a zárva-termők törzséhez, a Dicotyledones, vagyis a két-szíkûek osztályába, az Asterales, vagyis a fészekvirágzatúak rendjébe, a Compositas, vagyis a fészkesek családjába, a Tubuliflores, vagyis a csövesvirágúak alcsaládjába tartozó növény.

Vetésekben elterjedt. Nedves talajú szikeseken törpe alakja, a *varias salina* tömeges. Virágai 0,4-0,6 százalék illóolajat tartalmaznak. Az illóolaj Prochamazulen-tartalma szűkíti a hajszálereket, és csökkenti a gyulladást. Belsőleg gyomorbántalmaknál görcsoldónak használják. A népi gyógyászatban egyike a legrégebben alkalmazott gyógynövénynek.

Cinnamomum cassia - fahéjfa,

Colocynthis vulgaris - sártök,

Frangula alnus - kutyabenge,

98 ~: 99

Digitalis lanata - gyapjas gyûszûvirág,

Hyoscyamus niger - beléndek.

Csukott szemmel mondom, sorolom, darálom minden egyes növény törzsét, osztályát, rendjét, családját, nemzetiségét, faját, alfaját, változatát, előfordulási helyét, hatóanyagát és felhasználási területét.

Az *Uragoga ipecacuanhá*-nál elakadok. Segélykérően nézek a Mesterre. Feje előrebukva, édesdeden alszik.

A beállt csendre felriad. Kábán körülnéz. Fogalma sincs, hogy hol van és mit csinál.

Gurulok a nevetéstől.

- Ne haragudjon, Éva - mondja, és ő is nevet -, arról nem volt szó, hogy magának egy telefonkönyvből kell szigorlatoznia.

Egy hétig naponta ott ül a földön, és tanul velem. A biztonság kedvéért minden ötödik növény

után meglököm a lábát.

Ő ébren marad, én pedig kitûnõre vizsgázom.

; 1947

;

~Nyáron a két edzés között ott maradunk játszani

i

az uszodában. Már egyetemisták vagyunk, de imá-
dunk játszani. A Mester is velünk játszik. Ő is
imád játszani. Egyik kedvelt és nagy "intelligenci-
át" igénylõ játékunk a "bikázás". A játékszabályok
szigorúak, a kellék öt patkószög vagy kavics. Min-
denkinek saját garnitúrája van, és otthon vagy ahol
tud, gyakorol. Én az egyetemre is beviszem, évfo-
lyamtársaimat is megtanítom a játékra. Egyszer az
egyetem folyosóján egy fiú utánam szól:

- Éva, a lyukas óránkban gyere bikázni!

A mellettünk elhaladó éltes professzor megáll,
felháborodott arccal fordul a fiúhoz:

- Kolléga, kérem, nekem semmi közöm az önök
magánéletéhez, de kérem, kolléga, micsoda kifeje-
zések ezek, és talán mégse kellene a kolleginát
ilyen nyilvánosan kompromittálnia. Kollegina,
maga pedig. . . nem értem, még nevet rajta. Micso-
da idők, kérem... hát hiába, kérem... a háború,
kérem! - és fejcsóválva elhagyja a terepet.

Nincs módom elmagyarázni neki a "bikázás"
örömeit, pedig azt még talán õ is élvezhette volna,
kérem".

A játék nagyon egyszerű. A játékos egy szöget
vagy kavicsot dob fel a levegõbe, és míg az repül,
a földön fekvõ többet különbözõ variációkban fel-
kapkodja. Ha minden figurát (4 X 1, 2 X 2, 3 X 1, 4)
megcsinált, akkor egyszerre dobja fel az öt szöget,
és a kézfején kell õket felfognia. Ahány szög marad
a kezén, annyi pontot szerzett abban a menetben.
Remekül szórakoztunk, általában a Mester gyõ-
zött. Ő volt a legügyesebb, és neki volt a legtöbb
szabad ideje, hogy eddze magát.

Kedvenc játékaink közé tartozott a fogócska is.

Ezt a vízben és a parton kombinálva játszottuk.

A Mester velünk játszott, és bár jobban úsztunk

100 ~ 101

és futottunk, mint ő, szinte soha nem tudtuk megfogni, az utolsó pillanatban kicsúszott a kezünk közül. Egy Lukács uszodai fogócska egy életre emlékezetes marad a számomra.

A Mestert kergetem. Orrom előtt ugrik be a vízbe. Én rohamfejessel utána. A levegőben még látom, ahogy elnyeli a víz. Úszom, mint az örült, már csak centik választhatnak el, és elkapom a lábát. Úszom, a Mester sehol. Megállok, körülnézek, nem látom sehol.

- Gyerekek - kiáltom -, hol a Mester?

Mindenki leáll. A Mestert mintha a föld, illetve a medence nyelte volna el. Keressük, végigpásztázzuk a medence alját. Lehet, hogy ugrás közben beütötte a fejét? Eltűnt.

- Gyerekek, a lefolyó, a lefolyó! - kiáltom kétségbeesve.

- Ugyan, ne hülyéskedj, azon még egy hal se csúszik le!

A medence egyik végében vízesésszerűen folyik be a víz. Arra úszom, a közelemben egy teremtett lélek sincs. Váratlanul elkapja valaki a lábam. Felordítok. A Mester nevetve bújik elő a vízesés alól. A fal és a vízesés közötti üregben bújt el. Így járt túl az eszünkön.

Egy vasárnapi edzés után a Mester megjegyzi:

- Na látják, lányok, ezzel a napi edzéssel 132 év alatt akár a Holdra is eljuthatnának.

- Mennyire van tőlünk a Hold? - kérdezi Zsuzsa.

- Háromszáználötvenezer kilométer a közép-távolsága a Földtől - vágja rá a Mester.

Tátott szájjal nézünk rá. Hogy ügyesebb és finesebb, az rendben van, na de hogy ezt is tudja!

Néhány nap múlva azt kérdezi:

- Mit gondol, Éva, melyik fa él a legtovább?

- A hársfa - mondom -, akár ezer évig is.

- Ejnye, ejnye - csóválja a fejét -, most vizsgáztott növénytanból, és nem tudja, hogy a tiszafa és a mamutfa akár több ezer évig is él.

Így megy ez hetekig. A Mester egyre cifrább dolgokat kérdez, és mindent jobban tud, mint mi,

pedig neki gyerekkorában nem volt módja tanulni. A legfiatalabb úszója is többet járt iskolába, mint ő. Egyik csodálkozásból a másikba esünk. Hát igen, igazi autodidakta a mi Mesterünk. Csodálatos ember.

Egy vasárnap nem áll be játszani.

- Nem játszom, fáradt vagyok - mondja fontoskodó arccal -, későn feküdtem le, mert Vergilius Epliptikáját olvastam. - Nem merünk egymásra nézni.

- De Mester - töri meg a csendet Ági -, talán Eklogáját?

A Mester sután elmosolyodik, lemondóan legyint, és azt mondja:

- A csuda vigye el, hát nem elnéztem azt a fránya lexikont! '

102 ~' 103

1946

Meleg, kora tavaszi vasárnap reggel. A csapat edzéshez készülődik. A Mester egy nyurga, szőke fiúval érkezik.

- Gyerekek, bemutatom egyesületünk új tagját.

Hátúszó. Éva, magával fog dolgozni.

Kezet fogunk. Furcsa, szokatlan nyugtalanságot érzek. Minden edzésen egymás mellett úszunk.

Órákon át nézzük egymást egy vízfátyolon keresztül. Arca minden rezdülését, minden rebbenését pontosan ismerem. Tudom, mikor fáradt, mérges, szomorú vagy boldog a vízben. Ezenkívül semmit sem tudok róla.

A Mester agglegény. Szeretett édesanyjával és négy nővérével él. Basáskodik fölöttük. Ezt teszi velünk, lányokkal is. Az edzéseken az uszodában, az edzőtáborokban éjjel-nappal együtt vagyunk a fiúkkal. Magánéletünk ennek ellenére olyan, mint ha apácák volnánk. A Mester a legártatlanabb flörtöt sem tûri. Nem a testünket, az eredményeinket őrzi. Mi feltétel nélkül engedelmeskedünk. Elhisszük neki, hogy kizárólag vele tudunk eredményeket elérni. Egy fiúval kettesben maradni főbenjáró bûnnek számít. A mai napig nem tudom, hogy milyen titkosszolgálat dolgozott neki, de az

FBI ügynökei iskolába járhattak volna hozzá. Minden esetben lebuktunk. Akkor két lehetőségünk volt. Lemondunk a fiúról, vagy lemondunk a Mesterrel való munkáról. Volt, aki az utóbbit választotta. Más edzőhöz ment, s ki tudja, miért, nem fejlődött tovább: igazolta a Mestert. Késő őszi, verőfényes délután. Laci az egyetem előtt vár.

- Elmaradt egy órád. Hazakísérhetlek?
Egy pillanatig habozom. "A Mester!" Laci megfogja a kezem.

- Gyere nyugodtan, senki sem tudja meg - mosolyog rám.

Elindulunk. Először vagyunk kettesben.

- Mesélj magadról!

Mesél, mesél, a szüleiről, a múltjáról, a terveiről.

- Jézus Mária, didergek. De hiszen esik az eső - mondom vacogva. A Visegrádi utcát rég elhagyva az Újpesti Vasúti hídnál állunk. Koromsötét van.

- "Csak a Mester meg ne tudja!" - nyilall belém.

Vasárnap hajnalban az edzésen, úgy, ahogy szoktunk, egymás mellett úszunk. Se a vízben, se a parton nem merünk egymásra nézni. Lopva a Mester arcát fürkészem. Bűntudatot érzek. Életemben először sértettem meg a játékszabályokat. Lelküismeretem nyugtatására, ha egyáltalán lehet, még keményebben dolgozom.

104

Laci gyakran vár az egyetem után. Hazakísér, a szüleimmel is elbeszélget. Ők is nagyon megkedvelik. A Mesteren semmi változást nem észlelek. Lehet, hogy nem tudja? Eredményeim javulnak. Megnyugszom.

Néhány héttel később egy előadás után sietve szedem össze a könyveimet. Laci megígérte, hogy értem jön. A professzor elhúzta az órát. A kapuig futok. Földbe gyökerezik a lábam. Az egyetem előtt a Mester vár. Lopva körülnézek. Lacit nem látom. Lebuktunk?

- Erre jártam, gondoltam, megvárom. Nem is örül nekem?

- Nagyon örülök - nyögöm. "Hol lehet Laci?" A Mester hazakísér. Velünk vacsorázik. Fel szeretném hívni Lacit. Megtudni, mi történt. A lefekvés ideje is pontosan meg van határozva. Fél tízkor ágyban kell lenni. A Mester, aki egyébként a tyúkokkal szokott lefeküdni, most ül és nyugodtan cseveg. Nem tudom kívánni, hogy elmenjen. Ő várja ki, amíg kénytelen vagyok lefeküdni.

Laci már több mint egy éve dolgozik velünk. Európa-bajnokságra készülünk. Vasárnap délelőtt a Mester csapatgyűlést tart.

- Laci, úgy döntöttem, ha te is úgy akarsz, költözz be hozzám. Nagy a szoba, elférünk. Nem kell mindennap Erzsébetről jönnöd. Több idő marad úszásra, pihenésre, tanulásra.

"És rám" - gondoltam boldogan.

Laci a Mesterhez költözik. Boldogok vagyunk. Ha csak percekre is, de titokban mindannap találkozunk.

Egy tavaszi este hosszú, kemény edzés után a Margit hídnál vár. Innen már együtt megyünk haza. Szótlanul, fáradtan baktatunk fel a harmadik emeletre. A lépcsőházban sötét van. Az egyik fordulóban váratlanul magához ránt, és megcsókol. Azt sem tudom, mi történik velem. Megbolondult? Megijedek. Megláthatnak. Aztán semmire nem gondolok. Ahogy az akkori sláger mondja: megáll az idő. Elemi erővel tört rám az eddig teljesen ismeretlen érzés: nő vagyok.

Nagy izgalommal készülünk Monte Carlóba, a versenyre. Még álomnak is szép, hogy együtt látjuk életünkben először a tengert, a hegyeket, a milliomosok paradicsomát.

Beszélgetünk a szobánkban.

- Nyerni fogunk. Nyerni a versenyen - elnevezem magam -, és nyerünk a Casinóban. Majd meglátod, sok-sok pénzt fogunk nyerni. Csoda történik. Velem csak csodák történnek. Csoda, hogy élek. Csoda, hogy ilyen jól megy az úszás, ha

egy kis szerencsém van, Európa-bajnokságot is
106 ~ 107

nyerhetek, és a legnagyobb csoda, hogy szeretsz!
- lelkesedem. - Olyan, mint egy álom, csak fel ne
ébresszenek!

Laci két kezébe fogja az arcom.

- Igazad van. Mikor megláttalak, velem is csoda
történt. Első látásra beléd szerettem. Azóta senki
más nem létezik a számomra. Nem tudom elkép-
zelni az életem nélküled! - Elhallgat. Levegőt is
alig merek venni. Megbabonázva állok.

- Amikor a Mester bevett a csapatba, két felté-
telt szabott. Az egyik: hogy a munkában a te nor-
máidhoz kell tartanom magam. A másik: hogy
körüötted nem legyeskedhetek. Azt nem kötötte
ki, hogy nem lehetsz a feleségem.

Hitetlenül nézek a szemébe. A szeme többet
mond.

- Akarsz a feleségem lenni, Éva?

Bólintok.

Mielőtt elválnék, azt mondom:

- Nekem elegendő van a titkolózásból! Én holnap
közlöm a Mesterrel, hogy ha elvégeztük az egyete-
met, összeházasodunk. Ezt a Mester is tiszteletben
fogja tartani. Ismer annyira, hogy tudja: ha boldog
vagyok, jobban úszom.

- Ahogy gondolod. Én is utálok bujkálni. Én
csak temiattad nem szóltam eddig.

Másnap félrehívom a Mestert. Leülünk a lépcsőre.

- Szeretném Magának elmondani, bár biztos
kiszúrta, hogy Laci és én... szóval... hogy... sze-
relmesek vagyunk.

A könek beszélek. Nem merek a szemébe nézni.

A Mester hallgat.

Én is hallgatok.

Mi lesz, ha válaszút elé állít? Ha ragaszkodik az
elveihez. Összeszorul a torkom. Talán mégsem
kellett volna megmondani? Szeretnék a fejébe lát-
ni. Ránézek. Rezdületlen arccal bámulja a köveze-
tet. Kitartóan hallgat.

Nem bírom tovább.

- Szóval... azaz... megígérem magának... be-

csületszavamat adom... hogy a felkészülésemet nem fogja semmiben gátolni. Hogy... - jaj Istennem, miért nem néz rám - jó hatással van rám. Úgy érzem, szárnyaim nőttek... Ha elvégeztük az egyetemet, két év múlva. .. - nagy levegőt veszek, nem merem kimondani, miért nincs most itt Laci? ...szóval ha megkapjuk a diplománkat... összeházasodunk.

Megkönnyebbülök. Kimondtam. Túl vagyok rajta.

A Mester nem mozdul, változatlanul a földre mered.

Megfogom a karját.

- Mester, az Isten áldja meg, mondjon már valamit! Apuék is szeretik Lacit. '

108 ~. 109

- Nem ismerik - mondja a földnek.

- Hát hoggyne... - Jézus Mária, majdnem kicsúszott a számon, hogy milyen sokat volt nálunk.

Olyan az arca, mint amikor valamit elrontok a vízben.

- Maga se ismeri, Éva. Dörzsölt vagány. Nem magához való. Nekem különben mindegy. Amíg nem akadályozza a felkészülésben. Semmi kifogásom ellene. Elvégre már nem gyerek. De a rendet továbbra is megkövetelem. Precedenst nem csinálunk. Itt semmi nem változhat. Itt úszók és nem jegyespárok vannak. Otthon természetesen azt csinál, amit akar. .. elvégre húszéves, ha nem tévedek

- teszi hozzá ironikusan.

- De Mester! - nézek rá könnyörögve.

- Azt hiszem, mindent megbeszéltünk - mondja. Feláll, otthagya.

Mire hazaérek, minden rossz érzésem elmúlik.

Csak egy a fontos: nem kell se Laciról, se a Mesterről lemondanom.

Laci a ház előtt vár. A nyakába ugrom.

- Olyan boldog vagyok! Beleegyezett. Semmi nem állhat közénk! Olimpiát nyerünk, befejezzük az egyetemet, és miénk a világ. Egy fél tucat gyereket szeretnék!

Laci átölel.

- Remek ember ez a Mester, azt hittem, sose fog beleegyezni. Biztos voltam benne, hogy engem fog két lábbal kirúgni. Mert téged, Éva, sose fog.

A lelke mélyén szerelmes beléd. Mint Pygmalion, a mondabeli ciprusi, aki saját készítésű szobrába szeretett bele. Ő nem szobrot, ő pillangózót alkotott. De nincs az a görög istennő, aki megközelítene, amikor repülsz a víz színén. Én igazán megérttem az Öreget.

Egy teljes évig tökéletesen boldog vagyok. Szüleim is beleegyeznek a házasságba. Többet szóba se kerül. Akarjuk és szeretjük egymást. Úszunk, tornászunk, futunk, versenyzünk, tanulunk, vizsgázunk, álmodozni nem sok időnk marad. Egymásért minden sokkal könnyebben megy. Ha egy-egy erős hossz után félájultan kapaszkodunk a kötélbe és a ködfátylon át rám mosolyog, mindent kibírok. Ha torna közben patakokban folyik és tócsában áll körülöttem a veríték, és már levegőt venni is nehezemre esik, ránézek, és tovább bírom.

Eredményeink ugrásszerűen javulnak. Egy edzésen jobb időket úszom a világcsúcsnál kétszáz méteren.

Elkezdem a világot az ő szemével is látni, az ő érzékszerveivel is érzékelni. De ez alatt az év alatt a csóknál tovább nem jutunk. Nekem ez természetes, így neveltek. Fizikailag és szellemileg úgy agyon vagyok terhelve, hogy hiányérzetem sincs.

110 ~ 111

Három hónappal a londoni olimpia előtt váratlanul beteg leszek. Laci mindennap eljön. Fogja a kezem, és vigasztal. Ő tartja bennem a lelket. Elhitteti velem, hogy mindennek ellenére képes leszek olimpiát nyerni. Hogy ketten együtt képesek leszünk rá. Egy hónap múlva már lejárok az uszodába. Vízbé még nem mehetek. A többieket nézem, elsősorban Laci miatt ülök a parton. Aztán én is nekilátok a munkának. Kétségbeesett erőfeszítéseket teszek, hogy formába lendüljek. Olimpiát akarok nyerni, hiszen ezért maradtam életben.

Júniusi szombat délután. Még nem indulhatok versenyen, de lemegyek, hogy szurkoljak a többi-

eknek. Épp elindulnék otthonról, amikor megszólal a telefon. A Mester.

- Éva, legyen szíves, szaladjon át hozzánk. Az asztalon felejtettem a sapkákat. Laci otthon van. Őt nem tudom értesíteni. Hozzák le a sapkákat!

A Körút sarkától szinte futva teszem meg az utat. Félek, hogy ő közben elindul, és elkerüljük egymást. Egész úton annak örülök, hogy fog örülni, ha váratlanul meglát. Alig várom, hogy a házhoz érjek.

A Kapás utcai lakás a földszinten van. A szoba ablaka az utcára néz. Megzörgetem az ablakot. Semmi nesz. Újra zörgök. Mély csönd.

Túl magas az ablak, hogy benézhessek. De mintha meglibbent volna a függöny.

Még egyszer megkopogtatom az üveget, majd a kapu felé indulok. Biztos vagyok benne, hogy Laci ott vár, és boldogan borul majd a nyakamba.

Csengetek. Semmi nem mozdul. A csengő éles hangja az egész kis utcát betölti. Kitartóan nyomom a gombot.

Nemsokára csoszogást hallok. Valaki morogva kaput nyit. A Mester sógora áll az ajtóban.

- A sapkákért jöttem, a szobában, az asztalon vannak - dadogom.

- Laci itthon van. Bent van a szobában - mordul rám az öreg.

Kopogok a szoba ajtaján. Semmi nesz.

- Laci, ne bolondozz! Én vagyok. A sapkákért jöttem. Tudom, hogy bent vagy. Engedj már be!

- kérlelem.

Semmi válasz. Mély csend.

A sógor is kopog. Rázza a kilincset. Eredménytelenül.

Elköszön, és visszacsoszog az udvar végén levő lakásába. Egy darabig az ajtó előtt ácsorgok. Reménykedem, hogy kinyílik. Végül elindulok a versenyre. Annyira meg vagyok zavarodva, hogy ellenkező irányba megyek. Észreveszem. Visszafordulok. Alig néhány lépés, és meglátom.

Egy úszólányt húz a kezénél fogva maga után.

Szemlátomást menekül, és mint egy üldözött, hát-
112 ~, 113

ra-hátranéz. Meglát. Megtorpan, aztán futásnak
ered. A lány botladozva követi.

Úgy állok, mint akit letaglóztak. Fel sem fogom,
hogymi történt. Rádöbbenek, és megrettennek. Mi
lesz velünk? Mi lesz ezután?

Tudatom legmélyén a nap minden percében
velem van. Hogy fogok élni nélküle? Hogy fogok
élni vele? Milyen ember lehet valójában? Becsa-
pott. Hogy bízhatok ezután benne?

Nem is tudom, hogy jutok le a Szigetre. A Mes-
ter az uszodaajtóban vár.

- Elhozta a sapkákat?

A szemébe nézek. Nem a sapkákért küldött.

- A szoba be volt zárva. Laci már elment -
mondom, és legszívesebben megölném. Magamat,
őt, az egész világot gyűlölöm.

Némán nézzük egymást.

- Sajnálom, hogy hiába ment - töri meg a csen-
det.

"De jó volna meghalni!" - gondolom.

- Nem történt semmi, szívesen mentem - a sze-
mem sem rebben.

Az előcsarnokban egy oszlopnak támaszkodva
Laci áll.

Csak el ne sírjam szégyenemre magam!" - fo-
hászodom.

- Beszélnem kell veled, Éva. - A szeme könnyö-
rög.

- Majd verseny után. - Időt kell nyernem. Vé-
gig kell gondolnom. Olyan valószínűtlen, ami tör-
tént.

Ülök a lelátón. Először történik velem, hogy
magánéletem csalódása annyira fáj, hogy nem is
érdekel, hogy megjavítják a csúcsomat.

Verseny után a Duna-parton találkozunk. Meg
akarja fogni a kezem. Elrántom. Feltartóztathat-
lanul ömlik belőle a szó.

- Csak téged szeretlek, Éva. Soha senkit így
nem szerettem. Soha nem is fogok. Te vagy nekem
a világon a legfontosabb. El sem tudom képzelni

nélküled az életem. Értsd meg, hogy ez egy fiúnál más. Hogy egyszerû fizikai szükséglet. Annyi, mintha szomjas valaki, és iszik egy pohár vizet. Beszél, beszél, én csak a pohár vízre tudok gondolni. A rosszullet környékez.

- Mondd - szakítom félbe -, mondtad ezt neki is?

- Mit? - kérdezi.

- Azt, hogy õ neked csak annyi, mint egy pohár víz.

Rémülten néz rám.

- Hogy mondhattam volna ilyet neki?

- Hogy tehetted, hogy egy úszólánnyal feküdtél le, egy lánnyal, aki, mint mindenki az uszodában, pontosan tudja, hogy összetartozunk. Hogy hazudhattál neki is szerelmet? Hogy alázhattad meg
114 ~ 115

õt, magad, és engem? Annyi fáradságot se vettél, hogy azért a pohár vízért egy kicsit messzebb menj. Miért nem mondtad soha, hogy neked többre van szükséged, mint amit én adok? Ha valaki, te igazán tudod, hogy milyen keveset tudok az életről. Hogy erre senki nem készített fel. Hogy tapasztalatlan vagyok. Hogy a férfiakról semmit nem tudok. Miért nem becsültél annyira, hogy õszinte légy, és megadd nekem a választás lehetőségét? De ha már nem tetted, miért menekültél, mint egy patkány a süllyedõ hajóról? Legalább akkor, ott, vállaltad volna. Milyen ember vagy te? Jaj, Istenem, te nem is tudod, mit tettél!

Állunk egymással szemben. A kezem után nyúl. Könnyes a szeme.

- Éva, könyörgök, ne ítélsz elhamarkodva! Szeretlek, hidd el, csak téged szeretlek. Ne tedd tönkre mind a kettõnk életét, te bolond! Hibáztam. Mindenki hibázik. Adjál lehetőséget, hogy jóvátegyem. Félttem, tévedtem, elfutottam, hülye voltam, de szeretlek. Az Isten áldjon meg, Éva, ez nem edzés, ez nem úszás, az életünkrõl van szó, te örült! Ezt nem mérheted stopperral.

Nem bírom tovább. Egy fának dõlve siratom magam, õt, a szerelmet, az álmaimat és a soha meg

nem születendő gyerekeinket.

Soha többé nem bízom benne. Nem tudok bízni. Becsapott, ezt soha nem tudom elfelejteni. Szeretem, de ha nem bízom benne többé, akkor minék éljek vele. Akkor társsal is társtalan maradok. Már nem sírok. Döntöttem.

- Nem leszek a feleséged, nem tudok...

Hatalmasat csap az öklével a levegőbe.

- Az Isten verje meg azt a vén gazembert! Csapdát állított, és én barom, beleestem. Hogy is hishettem egy pillanatig is, hogy beleegyezik. Hogy hishettem, hogy téged, pont téged, kienged a karmai közül. Én szerencsétlen marha, pedig régen tudom, hogy azért űz el mellőletek minden fiút, hogy bizonyítsa, ő birtokol titeket. Ő a férfi, ő az úr, mi pojják vagyunk. Tönkreteszi a fiatalságotokat... Tönkretette az életünket. Az Isten verje meg azt a pillanatot, amikor betettem hozzá a lábam! - két kezével megfogja a vállam, és ráz, mint aki eszét vesztette.

- Meg fogod bánni, Éva! Eszedbe fogok még jutni. Fogsz még utánam sírni, eszedbe fogok még jutni... Emlékezz, Éva!

Olyan gyorsan követik egymást az események, hogy nem sok időm marad a töprengésre. Vészesen közeledik az olimpia, életem első olimpiája. A betegség annyira visszavetett, hogy csak valami csodában bízhatok. Laci nem kerül be a csapatba, nem utazik velünk Londonba. De a csapat tagja Gyarmati Dezső. Mind a ketten nyerni akarunk. Nem nyerünk. Együtt búsulunk. Mielőtt hazaut-

116 ~ 117
zunk, eldönti, hogy csak én lehetek a felesége. Én viszont úgy döntök, hogy nem úszom tovább. Az úton, Londonból hazafelé megállunk Párizsban. Itt beszél rá a Mester, hogy ne adjam fel, ne hagyiam cserben őt és a csapatot, próbáljam meg négy év múlva Helsinkiben.

Meggyőződött. Egyetlen kikötésem van csupán.

- A magánéletembe, bármi történjen is, ne szöjjon bele!

A Mester felméri a helyzetet, és életében elő-

szőr ő enged. De még ezt is a saját javára fordítja. Úgy tesz, mintha örülne, hogy Dezső udvarol. Lelkesen támogatja kapcsolatunkat. Azt meséli mindenkinek, hogy Dezsőt az Isten is nekem teremtetete.

Laci egyesületet változtat. Az uszodában naponta találkozunk. Szeretetet érzek iránta, s a seb beheged.

Két évvel később, az egyetem befejezése után, úgy, ahogy terveztem, férjhez megyek. Helsinkiben mint asszony nyerek olimpiai bajnokságot. A Mester irigyei nagy örömmel kürtölik világgá, hogy íme itt az egyértelmű bizonyíték, milyen jót tett nekem a házasság. Az edzőm feleslegesen vette el legszebb éveimet.

Hogy mit vett el, nem tudom. Azt viszont igen, hogy mit adott. Mint ahogy azt is, hogy olimpiát csak nagyon fiatalon nyerhet egy nő, de szép évei még nagyon sokáig lehetnek.

Ami pedig Lacit illeti:

Sokszor, nagyon sokszor jutott az eszembe. Ezt a szerelmet nem volt módunk házassággal elrontani. Olyan maradt, mint minden beteljesületlen, első szerelem - felejthetetlen.

1953

Egy reggeli edzésen Vali időre úszik. A Mester elégedetten nézegeti a stoppert.

- Lányok, a huszonnyolcadiki versenyünkre kiíratok 800 métert. Vali az Éva segítségével világcúcsot is úszhat.

A verseny reggelén hármásban ülünk. A Mester papírt vesz elő:

- Éva, ma nem úszhat úgy, ahogy szokott. Az első négyszáz métert teljes erőből kell úsznia, nem tartalékolhat semmit a táv második felére. A négyszáz részidőnek 5 perc 15 másodpercnek kell lennie. Ha maga jó iramot diktál, és Vali azt tartani tudja, 10 perc 40 másodperc körül úszhat. Vali! Kövesse Évát, és az utolsó ötven méteren finiseljén. Ha jól csinálják, lányok, meglesz a világcúcs.

Délután szakad az eső. A lelátók zsúfolva. A 800

méteres gyorsúszásra a verseny vége felé kerül sor, de senki nem mozdul a helyéről. A levegőben lóg a világcsúcs lehetősége, és az emberek izgalmas 118 ~ 119

versenyre is számítanak, hiszen nem tudnak a megbeszélte taktikáról.

Az eső előtt a zuhanyba menekülünk. A hangszóró a szokástól eltérően közli, hogy a szám világcsúcsát minden idők legnagyobb női úszója, az ötvenszeres világrekorder, a dán Ranghild Hveger tartja 1941 óta.

Rajthoz szólítanak. Vali a négyes, én az ötös pályán úszom. Kibújunk a köpenyünkből, megigazítjuk a dresszünket, és összemosolygunk. Felállunk a rajtköre, eldörren a rajtpisztoly, és mi nekivágunk a távnak. Az iramra összpontosítok. A százméteres fordulóban bekiáltják a részidőt. A kezdés jó. Vali pontosan velem egy vonalban úszik, minden levegővételnél összenézünk. A 200 méteres részidőt is hallom, beálltunk a kívánt iramba. A 400 méter felé közeledve kicsit ráerősítetek, hogy biztos meglegyen az 5 : 15. Meg is van. Vali követ mint az árnyék. Fáradt vagyok, mert nekem túl erős volt a kezdés. Hogy Valinak kevesebbet kelljen egyedül úsznia, még egyszázra összeszedem magam. Az 500 méteres forduló után összevillan a szemünk. Vali fokozatosan elhúz. Tíz méterre vagyok a céltől, amikor felcsattan a taps. Sikerült. Megcsináltuk. Beütök a célba. Átöleljük egymást, boldogok vagyunk.

- Köszönöm - lihegi ő.

- Gratulálok - lihegem én.

Fáradtan mászunk ki a vízből. A Mester a lépcsőnél vár. Szó nélkül adja ránk a köpenyünket, a szeme mosolyog.

Eredményhirdetés következik: A hangszóró közli:

- A 800 méteres gyorsúszásban első: Gyenge Valéria, Bp. Lokomotív, 10 : 42.4 másodperc, új világ-, Európa- és magyar csúcseredmény. - Vali feláll a dobogó legmagasabb fokára. A lelátó tombolva ünnepli Valit és az új magyar világcsúcsot.

A bemondó a taps közepette folytatja:

- Második: Székely Éva, Bp. Lokomotív,
10 : 56.6. mp.

Zúgó tapsban állok fel a dobogó második fokára.
Kezet fogunk.

- Gratulálok - mondjuk egyszerre.

Feláll a harmadik helyezett is.

Fényképészek szoros gyűrűjében szünni nem
, y "

akaró tapsviharban és "szép volt lánok kiáltá-
sok közepette állunk a dobogón. Szemünkkel a
Mestert keressük.

A lelátó félreeső sarkában egy oszlopnak tá-
maszkodva áll. Bennünket figyel. Szinte egyszerre
emeljük a magasba a karunkat, és felé fordulva
integetünk. Elmosolyodik, és visszaint.

Egy hónappal később Vali áldozza fel az ered-
ményét azért, hogy én megjavíthassam a 400 mé-
teres vegyesúszás világcsúcsát.

120 121

Különös élmény volt, amikor húsz év versenyzés
után úszóból edző, vagyis zsványból pandúr let-
tem. Példaképem a Mester volt, így hát igyekez-
tem mindenben őt utánozni. Alig néhány hónapja
edzősködöm, amikor egy lány edzés közben visz-
szabeszél. Azonnal kapcsolok.

- Lányok, felállni! Előlről kezdjük - mondom
nyugodt hangon. Döbrent csend, de szó nélkül
engedelmeskednek.

Lelkem mélyén sajnálom őket, de elégedetten
állapítom meg, hogy a Mester módszere nálam is
beválik.

Az eset után néhány héttel felkeres az egyesület
elnökhelyettese. Némi köntörfalazás után azt
mondja:

- Igazán nagyon meg vagyunk elégedve a mun-
kájával, csak hát a fegyelmezési módszereivel nem
értünk egyet. Nem szeretném magát megbántani,
de az az ismételtetés a múltkor, az olyan igazi női
dolog volt.

Néhány héttel később egy kollégám látogat
meg. A fiúkba mintha ördög bújt volna. Ha elfor-

dulok, a kötélén húzzák magukat, rendetlenkednek a vízben. A Mester ilyenkor úgy üvöltött, hogy még a Duna másik partján is meghallották. Ezt teszem hát én is: még hangszínben is utánozva a Mestert mély hangon rábődülök a fiúkra.

Egy pillanat alatt helyreáll a rend.

A kollégám átöleli a vállam, és apáskodva simogatja meg a fejem:

122

- Jól van, jól van - mondja szelíden. - Ne izgasd így fel magad. Hát bizony nehéz egy nőnek, ha gyengélkedik, mindjárt hisztis lesz.

Nagyon mérges vagyok, de csak annyit mondok:

- Ha tudni akarod, nem gyengélkedem.

Hónapokkal később az egyesület elnökének kíséretében a Sporthivatal egyik vezetője látogat az uszodába. A gyerekek mit sem törődnek a vendégekkel. A Mester egyik nagy erényének tartották azt is, hogy egy hang nélkül, ha kellett, a szeme villanásával is fegyelmet tudott tartani. Gondoltam, ezt teszem most én is: egy hangos szó nem hangzott el az edzésen, és a gyerekek fegyelmezetten dolgoztak.

A vezető búcsúzik, kezem a kezében tartva rám mosolyog:

- Szépen dolgoznak. Mintaszerű volt az edzés.

De ugye nem haragszik, ha a jövőre nézve egy tanácsot adok magának: Legyen egy kicsit erélyesebb a gyerekekkel!

Szívem szerint jól bokán rúgtam volna, ezzel is bizonyítva, hogy erélyes is tudok lenni.

Nem sokkal ezután történt, hogy az egyik úszónkat behívták katonának. A bajnokságon, a csapatverseny szempontjából, sorsdöntő volt, hogy a fiú halasztást kapjon. Azt tettem hát, amit ilyen esetben a Mester tett. Futottam Pontiusztól Pilátusig. A Mesternek rendszerint sikerült elin-

123

téznie a felmentést, és ezzel is nőtt a tekintélye a kollégái előtt, akik tisztelettudó hangon mondták:

- Hát igen, az Öreg kapcsolatai...

Kétheti futkosás után felmentették az úszónkat.

A bajnokságon remekül úszott, meg is nyertük a pontversenyt.

Versenyt után egy kollégám a kezét nyújtja, és gúnyosan rám mosolyog:

- Gratulálok. Tudtam, hogy maga jó edző, de azt soha nem gondoltam, hogy az úszóiért, illetve a sikerért még erre is képes.

- Az ember mindent megtesz - válaszoltam csendesen.

"Irgykedik, pukkadjon meg, nem veszem fel a kesztyűt" - gondolom.

Az edző hangosan, hogy mindenki hallja, utánam szól:

- Persze könnyű egy ilyen csinos nőnek. Egy randevú, és a fejesek minden kívánságát teljesítik. Elvált asszony vagyok, és ezt már nem engedhetem el a fülem mellett. Visszafordulok, és legkedvesebb mosolyomat elővéve a szemébe nézek:

- Köszönöm a bókot. Ha legközelebb problémái lesznek és valamit el kell intézni, csak szóljon nyugodtan. Egy ilyen lovagnak, mint maga, mindig szívesen segíték.

Beigazolódott a latin mondás: "Duo si faciunt idem, non est idem", azaz "ha ketten ugyanazt teszik, az már nem ugyanaz".

Azt tettem, mint az emberek Helfgott bácsinál, a városligeti fényképésznél. A műtermében egy lovas huszár képe állt. Az arca helyén lévő lyukba dugták be a fejüket az emberek, és az elkészült fényképen lovas huszár lett a szakácsnőből, az inasból vagy akár a csecsemőből. Én a Mester bőrébe bújtam, azt képzelve, hogy ettől olyanná válok, mint ő. Tévedtem. Visszabújtam hát a saját bőrömbe.

Sokan tették fel nekem már a kérdést, hogy mi volt a sikereink titka?

- Titokról nem tudok.

De azt tudom, hogy a Mester elhitette velünk, hogy az ő irányítása mellett képesek vagyunk győzni és csúcsokat úszni;

olyan közösséget teremtett, amelyben minden úszó helyét tulajdon magatartása és teljesítménye

határozta meg;
legendás fegyelmet tartott, nagyon sokat, na-
gyon keményen dolgoztatott;
tisztelt és szeretett bennünket, mint ahogy mi is
őt`

;
fanatikusan szerette az úszást és a sikert, ahogy
mi is;

hitele és tekintélye volt.
Ezért nevelt világklasszisokból álló csapatot.

124 ~. 125

Úszótársak

Öt óra harminc. Köpenyben némán gubbasztunk
a lelátón. A medence vize ellenségesen csillog.
A Mester velünk szemben áll. Eligazítást tart.
Elmondja a csoportbeosztást, az edzést és az elma-
radhatatlan intelmeket.

- Tartsák a távolságot! Ne ússzanak egymás
nyakára! A gyorsabbat engedjék előre! Aki nem
tartja be, kiáll. Nem fogom ezt minden alkalom-
mal elmondani. Pontosan öt negyvenkor kezdünk.
Van kérdés?

Szó nélkül feltápáskodunk. Kibújunk a kö-
penyből, és felállunk a rajtkőre. Farkasszemet né-
zünk a vízzel. Akár tél van, akár nyár, a beugrás
gondolata, az első érintkezés a vízzel dermesztőbb
a legkeményebb munkánál. Szemünkkel mindhiá-
ba bûvöljük a falóra mutatóját, könnyörtelenül ha-
lad előre. Öt negyvenkor kezdünk visszaszámolni.
Ilyenkor átkozunk el mindent és mindenkit. Sze-
rencsére a Mester nem gondolatolvasó.

Öt... négy... három...

Kivágódik az ajtó. Úszónadrágját kötve Imre
esik be rajta. Velünk együtt ér vizet.

Edzés után fáradtan botorkálunk ki a medencé-
ből. Mindenki siet. Nyolc órára egyetemen, isko-
lában, munkahelyen kell lennünk.

- Egy pillanat - szólal meg a Mester. - Imre, két
hónapot kaptál, hogy beilleszkedj. Nem tûröm
tovább, hogy mindig elkéssél, és az utolsó percben
essél be a vízbe. Ha ez még egyszer előfordul, fel
is út, le is út.

- Mit csináljak? Nem bírok felébredni -mondja Imre bûnbánó arccal.

- Sajnálom, ez engem nem érdekel. Viszontlátásra.

Imre néhány hete jött más edzõtől hozzánk.

Mint általában a fiúk, õ is nehezen tört be a mi istállónk" rendjébe. Megszerettük ezt a rendkí-

vül tehetséges, aranyos vagányt. Tudtuk, hogy az edzõnk megtartja a szavát. Ha kidobja, vége a karrierjének.

Délután félrehív a Mester.

- Imre magukkal szemben lakik a Visegrádi utcában. Holnaptól legyen szíves minden reggel érte menni. Csak egy negyedórával kell elõbb felkelnie. Na de ilyet! Fiúval kettesben jönni edzésre eddig fõbenjáró bûnnek számított.

- Rendben van - mondom. A Mester kérése mindenkor parancs nálunk.

"A fene egye meg ezt a lusta disznót - gondolom -, most tizenöt perccel elõbb kászálódhatok ki hajnalban az ágyból, pedig minden perc kincset ér."

126 127

A Mester int Imrének.

- Holnaptól Éva érted megy. Pontosán öt órára készülj el! Meg ne halljam, hogy megváratod! Imre elképedve néz ránk. Még a száját is eltátja.

- Köszönöm - mondja zavartan.

Másnap pontban ötkor kopogtatok Imre földszinti ablakán.

Az utca kihalt.

A környék az igazak álmát alussza. Imre is.

Erõsebben kopogok.

Hiába.

A tollammal ütögetem az üveget.

Imre félrehúzza a függõnyt. Az utcai lámpa fénye alvástól duzzadt arcára esik. Most küld a pokolba.

Álldogálok, topogok. Nem jön. Nem hagyhatom itt.

Mérgemben ököllel dörömbölök az ablakán.

Villanyt gyújt. Látom, hogy szélesebben magára kapkodja a ruháit, és közben szája hasonló sebességgel mozog. Szerencsére nem hallom, amit mond. A fene egye meg ezt a lükét. Még neki áll feljebb!

Nyílik a kapu. Némán, ellenségesen mérjük végig egymást. A sarkon kiveszi a táskát a kezemből. Szó nélkül várjuk a villamost. Egymástól távol ülünk le. Kibámulunk a sötét hajnalba. A Szigetnél leszállunk. Az uszodáig meg se mukkanunk. Az ajtóban előreenged. Visszaadja a táskámat, és sután rám mosolyog.

Két évig télen, nyáron, hóban, fagyban, esőben, szélben, minden hajnalban ott ácsorgok az ablaka előtt. Minden hajnalban elhatározom, hogy na, ebből elég, elmondom a Mesternek, milyen balhét rendez reggelente ez a hétalvó. Természetesen nem mondom el.

Férjhez megyek. Elköltözöm a Visegrádi utcából.

Imre belekóstol a sikerbe. Csúcsokat javít, bajnokságokat nyer, és reggelente - most már nélküllem is - pontosan érkeznek az edzésre.

Néhány hónappal a torinói Európa-bajnokság előtt, ahol komoly esélyei vannak, vagánykodik. Felül egy motorkerékpárra. Bukik. A medencecsontja két helyen eltörik.

Én kisbabát várok. Arra készülök.

A kórházban meglátogatom. A dacos, magabiztos vagány helyett egy elesett, riadt kisfiút találok az ágyban.

- Ne félj! Még semmi nincs veszve - simogatom meg a kezét. Arcán a régi durcás kifejezés.

- Hát nem vagyok én egy hatökör? Évekig beleszakadok a melóba. Hajnalban kelek. Mindent megteszek, aztán... Hát mondd... az utolsó pilla-
128 129

natban elmarhaskodom az egészet... - hangja elcsuklik, szeme gyanúsán csillog.

Istenem, csak el ne sírja magát, mert vele bögök.

- Ebcsont beforr - mondom, és igyekszem mosolyogni.

- Gondolod, hogy még sikerülhet? Gondolod?

A Mester megígérte, hogy beszél az orvossal.

Megígérte, hogy segít.

- Segíteni fog. Bízhatok benne, Imre - simogatom meg a fejét.

A Mester segített. Megagította az orvost, hogy ne gipszelje be Imrét, mert akkor elsatnyulnak az izmai. Az orvos vállalta, hogy megoldja másképp - és megoldotta.

Hat hét múlva a Mester az ölében viszi be a kis meleg medencébe Imrét, aki még nem járhat, de bemehet a vízbe. Ott csak kariat úszott mindaddig, amíg teljesen meg nem gyógyult.

Torinóban Nyéki Imre két Európa-bajnokságot nyer.

A Sporthivatal előtt, a többiekkel együtt, a Torinóból tíz aranyéremmel hazatérő csapatot várom. Először fordul elő, hogy én fogadok, és nem engem fogadnak.

Imre sugárzó arccal száll ki a buszból.. Boldogan ölelgeti a családját, és fogadja a gratulációkat.

Meglát. Odaszalad. Állunk egymással szemben.

Akárcsak hajnalonta az uszoda ajtajában, sután mosolyog.

- Nagyon hiányoztál, Éva. Mindenkinek nagyon hiányoztál. Hogy van a Kicsi?

Az úszólányok szerelmei és házassága nem az égben, hanem az uszodában költöttek. Általában vízilabdásokkal. Világversenyek előtt hosszú hetekig voltunk edzőtáborban. Minden percünk be volt osztva, és spártai szigor uralkodott. A pólósok edzése közvetlenül a mienk után volt. Mi távoztunk, ők érkeztek.

Edzés közben a meleg vízû gyermekmedencébe ugrottunk be pihenni. A pólósok megesküdtek rá, hogy a meleg víztől izmaik fellazulnak, keringésük felgyorsul, és teljesítményük javul. Ezért egy órával korábban érkeztek, és mint a verebek a villanydróton, ücsörögtek a kis medencében, epedve várva, hogy mi, ha csak néhány percre és félholtan is, behuppanjunk melléjük.

Ezt tette a férjem is. Szorosán mellém térdel, és

a fülembe súgja:

- Szeretlek. Nagyon szeretlek.

Arcom lilás, szemem vörös, ereim kidagadnak. Tátogok, mint a partra vetett hal, és zihálva préselem ki magamból:

- Én... is...

130 ~ 131

Megsimogatja ázott fejem. Lejárt az idő. Kimászom a vízből. Utánam szól:

- Siess! Nagyon várlak!

Nagyon sietek.

Lehet, hogy a magyar női úszósporthoz annak köszönhető sikereit az ötvenes években, hogy a lányok néhány perccel tovább akartak bizalmas kettesben lenni szerelmükkel a Nemzeti Sportuszoda zsúfolt kis medencéjében.

Az úszófiúkkal más volt a helyzet. Ők a pihenőkben éppenséggel nem szerelmi vallomást suttogtak a fülünkbe. A Mester mellénk osztotta be edzőpartnernek az új fiúkat, hogy rendre és kemény munkára szoktassa őket. A fiúk lényegesen jobban úsztak, mint mi, tehetségesek is voltak, csak lusták.

Jóbarátok vagyunk, de ahogy felállunk a rajtkőre, már utálnak és az edzés végére gyűlölnék bennünket.

Az én edzőpartnerem, Gyuri, egy 192 centi magas, 80 kilós, szőke óriás. Az edzésen 6 X 200 méter pillangót úszunk, két csoportban váltva egymást gyorsuló iramban. Amíg az egyik csapat úszik, ; azaz kb. 3 percig, a másik pihenhet.

Az első 200 után kimászunk a medencéből, és beugrunk a meleg vízbe.

- Az Isten áldjon meg, Éva, ússzál lassabban.

Nem bírom ezt az iramot, könnyölgök.

Nevetséges: versenyeredménye több mint húsz

132

másodperccel jobb, mint az enyém. Se kedvem, se időm válaszolni.

A másik csoport már a cél felé közeledik, mennünk kell. Kiugrom a kis medencéből. Morogva követ.

- Az Isten verjen meg! Ha így rohansz, kiszakad a tüdőm. Undok stréber - mordul rám lihegve a második 200 után.

Nincs mit mondanom, ő is hallotta az utasítást.

- Te nem vagy normális! Te örült! Szadista - zihál lángoló fejjel a harmadik után.

- A Mesternek mondd, ne nekem!

Én is erőlködöm, de tartanom kell magam az utasításhoz. Lemarad. Az utolsó hosszban meg-gondolja magát, beleerősít. Egyszerre érünk a célba.

- Egy... kápónál... is... rosszabb... vagy. Valóságos ördög - sziszegi. Arca lila, úgy fújtat, mint egy gőzmozdony. Hullafáradt vagyok. Én sem kapok levegőt, legszívesebben abbahagynám, és a tetejébe még szidalmaz is ez a lusta dög. A fene egye meg a Mestert, hogy a nyakamba varrta!

Az ötödik 200-nál úgy érzem, leszakad a kezem-lábam, ibolyalila karikákat látok, minden erőmet összeszedve igyekszem fokozni az iramot. Velem tart. Célba érünk. Néhány pillanatra a pályaelválasztó kötélbe kapaszkodunk. Alig bírunk kimászni és átvánszorogni a melegbe. Mint a zsák esünk

133
a kis vízbe. Arcára kiül a gyűlölet. Szeme szikrázik. Sípólva veszi a levegőt:

- Dögölj... meg... te... rohad... kurva!

Fuldokolva kapkodom a levegőt, hányingerem van, és a pokolba kívánom ezt a nyavalygó izomkolosszust, de egy szót sem tudok kinyögni.

Mennünk kell. Még hátravan az utolsó 200 méter. Már nem a falnál, a lépcsőn mászom ki a meleg vízből. Hátrafordulok. Nehézkesen mászik utánam. Alig bírunk felállni a rajtköre.

Becsukom a szemem, apait-anyait beleadok. 100 méternél veszem észre, hogy több mint egy testhosszal nyargal előttem. Szeretném utolérni. Nem bírom. Három testhosszt ver rám. Beérek, az uszoda falát fogva diadalmasan rám vigyorog.

A meleg vízben azt mondja a férjem:

- A feleségem önagyságára méltóztattál érteni,~

amit az előbb mondtál?

Gyuri elvörösödik, egyik lábáról a másikra lép.

- Ne haragudj, nem voltam magamnál, azt sem tudtam, mit mondtam.

- Semmi baj, a családban marad - nyugtatja meg Dezső.

Néhány héttel később cseh túrára megy a válogatott csapat. Pozsonyban, Prágában és Brnóban versenyzünk. Gyuri az első két városban 100 pillangón indul. Gyönyörűen úszik, fölényesen győz. Nagy közönségsikert arat. Különösen a cseh lányoknál, akik nem kizárólag az úszásáért rajonganak.

Verseny előtt a brnói szálloda halljában gyülekezünk. A Mester és Gyuri késnek. Beszállunk a buszba.

- Elnézést, egy kis megbeszélésünk volt. A mai versenytől teszem függővé, hogy Tumpekot Tükörösire magyarosítsam-e - mondja a Mester huncut arccal. Gyuri paprikapiros arccal motyog valamit. Brnóban az olimpiai távon, 200-on kell indulnia, ezt nem szereti. Arra gondolunk, ezen vitatkozhatott a Mesterrel. Erre a versenyszámra a viadal végén kerül sor. A lelátóról biztatjuk a magyar fiúkat.

A rajt után Gyuri az élre áll. Ötven méternél jelentősen vezet. Egyre növelve az előnyét, mintha szárnyai nőttek volna, repül a víz fölött. Mögötte több mint két testhosszal lemaradva úszik Németh Sanyi. Tőle messze leszakadva a csehek. Százötven méternél Gyuri megfordul, tesz két tempót és élsüllyed. Mintha valaki fejbe kólintotta volna.

Egyre mélyebbre kerül a víz alá, már csak az alsó karját emeli ki, és alig halad. Százhetvenöt méternél Sanyi befogja, a csehek is már a lábánál úsznak. Öt méterre a céltől már csak a kézfeje látszik ki a vízből. Az életéért küzd.

- Mindjárt megfullad! - ordítja a Mester. Felugrik, és a medence felé rohan.

134 135

Gyuri bevergődik a célba. A hátára fordul. Teljesen kimerülve, szederjes arccal kapkodja a leve-

gőt.

Visszafelé a buszon a Mester mellé ülök.

- Mi történt délután? - kérdezem.

- Megyek ébreszteni. Az ajtaja félig nyitva. Benézek. A fiatalúr a tükör előtt áll, csípőre tett kézzel, teleszívott mellkassal így szónokol: "Nincs már ellenfelem, csak ő itt szemben velem."

Hallott már ilyet? Soha jobbkor nem jöhetett ez a csúfos vereség!

A túráról hazaérve ott folytatjuk, ahol abbahagytuk, Gyurit a gyorsúszókhoz osztják be. Mellem új fiú kerül.

A következő évben Tükrösi alias Tumpek György világcsúcsot úszik 100 pillangón. Európa-bajnokságot nyer. Évekig a pillangózás koronázatlan királya. Olimpiát csak azért nem nyer, mert ott a táv 200 méter. Így Melbourne-ban bronzérmes. Néhány nappal az előtt, hogy e történet írásának nekiláttam volna, felhívtam telefonon.

- Szeretnék megkérdezni, hogy van-e kifogásod ellene, ha ezt a történetet megírom.

- Nincs, de van egy feltételem. Írd meg, kérlek, azt is, hogy micsoda egy ronda stréber voltál. Má.: majd kiugrott a szemünk, de te még kunyeráltál: Mester, hadd ússzunk még egy 200-at időre!"

- Sóhajt. - De szép is volt, Éva! Tudod, nem kell mondanom... rám mindig számíthatsz!

Főnökök

Pályafutásomon a sportvezetők hosszú sora vonul végig. Funkcionáriusok jöttek-mentek, csinnadrattával-csendben, békésen-haraggal, de mi maradtunk. Ha egyike-másika fenyegetőzött, mi csak mosolyogtunk. Hol lesz ő már, amikor mi még mindig mint úszók vagy mint edzők rójuk végeszakadatlanul a kilométereket a vízben vagy a parton, és próbálunk lépést tartani a világ úszósportjával. Ha nem a dolgunkat tesszük, hanem vezetőink kedvét keressük, nehezen jutottunk volna előre a vízben.

Voltak egészen kiváló vezetőink, akik nélkül talán fel se jutottunk volna a csúcsra, akik ugyan-

olyan szenvedélyesen szerették a sportot, mint mi. De sajnós akadtak szép számmal olyanok is, akik nemhogy segítettek volna, inkább lefelé húztak bennünket.

1940

Szép emlékû kezdõ úszó koromban fogalmam se volt róla, hogy létezik sportvezetés. Számomra a legfelsõ hatalom az edzõm volt. Teljhatalmú úr a mi világunkban. Akkoriban el sem tudtam

137

képzelné, hogy neki is parancsolhat valaki az uszodában.

Egy téli vasárnap reggel háromnegyed hatkor edzéshez készülõdtünk. Sárosi stopperral és síppal a kezében már a medence partján áll.

- Felállni! - hangzik a vezényszó.

Kibújunk a köpenybõl, és rajtra készen felállunk a kõre.

- Ne indítson! Ne ugorjatok be! Jön a méltóságos úr! - kiáltja az úszómester.

Mindenki visszaül a lelátóra. Én is. Néhány hete, hogy edzésre járok, de még soha nem fordult elõ, hogy a Mester a kiadott utasítást visszavonta volna.

Elegáns, bolyhos sötétkék köpenyben egy magas, õszes úr lép be az ajtón. A medencénél az úszómester szolgálatkészen lesegíti a köpenyét. A nyúlánk férfi a lépcsõhöz megy, besétál a vízbe. Hosszú, lassú tempókkal úszik a medencében, teljesen egyedül.

- Ki ez? Miért nem mehetünk be a vízbe? - kérdezem, furcsállva a helyzetet.

- Az uszoda igazgatója, Schmidt magyar királyi fõtanácsos. A méltóságos úr a tükörsima vizet kedveli - feleli a Mester ironikusan.

Lehet, hogy Schmidt magyar királyi fõtanácsosnak köszönhetõ, hogy egész további pályafutásom során bizonyos fenntartásaim voltak a vezetõk iránt.

1941-1945 között semmiféle vezetéssel nem volt dolgom. "Emigráció"-ban dolgoztunk. Ilyen szempontból ez volt pályafutásom legnyugodtabb

és legkellemesebb szakasza.

1946

A felszabadulás után az első sportvezető, akit közelebről is megismertem, egyesületünk mecénása volt. Dúsgazdag nagyiparos, aki a maga módján szerette és támogatta a sportot.

Egy nyári reggeli edzés után azt mondja a Mester:

- Ma senki nem mehet haza. Segítünk az elnöknek hurcolkodni.

Fáradtak és éhesek vagyunk, de mivel a Mester szava parancs, megyünk. Mecénásunk rózsadombi villájának egyik lakásából költözik a másikba. Cipekedünk, mint a málhások, ömlik rólunk a víz. Az elnök, fiatal, életerős férfi, egy zsebkendőt sem tesz arrébb, de szakadatlanul parancsolgat. Egy gyönyörű kínai vázával indulok a lépcsőn lefelé. Rám kiált.

- Az Isten szerelmére, vigyázzon! Le ne ejtse! Pótolhatatlan darab!

Ijedtemben hajszáll híján elejtem a "pótolhatatlan darab"-ot.

- Ha annyira félti, vigye maga! - mondom mérgesen, és a kezébe nyomom.

138 ù 139

Az elnök morog, de viszi. A Mester félrehív, és nagyon összeszid.

- Mit hõbörög, Éva, az Isten áldja meg, ha megharagszik, nem ad pénzt, és nem tudunk szerelést venni.

Ezután, ha csak tehettem, nagy ívben elkerültem ezt a korlátolt, dölyfös embert, aki csak a nagy vagyont örökölte az apjától, kiváló emberi tulajdonságait viszont nem. Pénzt adott, s ezért a saját tulajdonának tekintette a csapatot és eredményeit. Az évek során azonban tapasztaltam, hogy ez a nagytökés nem sokban különbözött későbbi sportvezetőink egyik-másikától, talán csupán annyiban, hogy õ az apja pénzén, azok meg az ország pénzén basáskodtak fölöttünk.

1946

Lengyelországba készülünk. Erõnlétünk javításá-

ra az utazás előtt az uszoda éttermében közösen ebédel a csapat. Az ellátás bőséges: leves, hús, főzelék és édesség. Ebben az időszakban a lakosság zöme, az én családom is, legfeljebb egy tál ételhez jut naponta.

A csapat kijelölt vezetője, egy mérnök, akinek az úszáshoz semmi köze, minden ebéd előtt feláll, a kezét nem teszi össze ugyan, de imaként mondja a sztereotip szöveget:

- Becsüljétek meg magatokat, és egy pillanatra se feledkezzetek meg arról, hogy ezt a jólétet a dolgozó nép önzetlen, önfeláldozó munkájának köszönhetitek.

Leül, és mindenről megfeledkezve tömi magába az ételt.

Mióta az eszemet tudom, utálom a húst, és imádom az édességet. A biztonság kedvéért minden ebéd előtt megérdeklődöm a konyhában, hogy aznap mit kapunk enni. Az asztalnál elkiáltom magam:

- Egy szelet rántott húst adok két rétesért!

A többség húsevő, és mivel általában két szelet húst is kapunk, én négy rétesrel degeszre tömhetem a hasam. Mindenki jól jár és elégedett. Így megy ez tizenkét napon át: A tizenharmadikon töltött káposzta és piskótaszelet van ebédre.

- Emelje fel a kezét, aki egy töltelékért cserél egy piskótáért - kiáltom aznapi tisztességes ajánlatomat, amikor a csapatvezető belép. Sok kéz emelkedik a magasba. A töltött káposzta kapós portéka.

A vezető rám ordít:

- Micsoda cserebere folyik itt? Ez nem a Teleki tér. Nem szégyelli magát a sporttársnő? Nem eszi meg a töltött káposztát akkor, amikor a csepeli munkások a burgonyával is beérik? Üljön le a helyére! Egye azt, amit kap, és kész!

Leülök. A töltött káposzta érintetlenül marad a tányéromon.

Néhány nap múlva fegyelmi tárgyalásra rendelnek be az Úszó Szövetségbe. Az asztalnál velem

140 ~ 141

szemben a fegyelmi bizottság elnöke és két tagja

ül. Életem első fegyelmije. Zavartan állok az asztal előtt.

Az elnök ismerteti a vádat:

- Bejelentés érkezett, hogy sporttársnő figyelmeztetés ellenére megtagadja a töltött káposzta fogyasztását. Kérem, sporttársnő, mit tud a védelmére felhozni?

- Csak azt, hogy utálok a töltött káposztát - mondom az igazat. Látom, hogy az elnök alig bírja visszatartani a nevetést.

- Kimehet, majd miridjárt szólítjuk - mondja. Kimegyek. Néhány perc múlva szólítanak. Ítéletet hirdetnek:

"A Magyar Úszó Szövetség fegyelmi bizottsága Székely Éva sporttársnőt a csapatvezető utasításának megtagadásában vétkesnek találta, és ezért szóbeli figyelmeztetésben részesíti."

Húszévi versenyzői pályafutásom során ez volt az egyetlen fegyelmem.

Egy negyedszázaddal később egy elhízott férfi állít meg az utcán.

- Jó napot, Éva. Ejnye-ejnye, már meg sem ismerjük a szegény embert? - mondja édelegve.

A hangjáról ráismerek. Az 1946-os csapatvezető, azóta se láttam.

- Hát lehet magát elfelejteni? - kérdezem kedvesen. Néhány percig beszélgetünk, majd a kezem nyújtva bûnbánó arccal azt mondom:

- Egy vallomással tartozom. A töltött káposztát azóta is utálok. Még a maga kedvéért sem tudtam megszeretnem.

1947

A háború befejezése után két évvel Monte Carlóba utazunk Európa-bajnokságra. Az ország még nem heverte ki a háborús veszteségeit. Szegények vagyunk, mint a templom egere. A felső sportvezetés a sikeres szereplés reményében kondíciónk javítására pénzt és energiát nem sajnálva szalámival és csokoládéval látja el a csapatot.

Monte Carlo egyik legelőkelőbb szállodájában szállásolnak el minket. Izgatottan gyülekezünk az első ebédhez, szánkban érezzük a régóta nélkülo-

zött ételek zamatát.

Az ebédlő ajtajában megtorpanunk. Gyönyörűen, finom porcelánnal, kristállyal és ezüsstel terített asztaloknál felékszerezett hölgyek és különleges eleganciával öltözött urak ülnek. Korgó gyomorról, megszeppenve, de nemzeti öntudattal álldogálunk elegánsnak legjobb akarattal sem mondható meggyipiros, címeres melegítőnkben. Egy pincér siet a segítségünkre. Udvarias meghajlással kíséri a magyar zászlós asztalhoz.

Minden olyan, mint egy álom, de az étel kevés. Éhesen, csalódottan állunk fel az asztaltól.

- Inkább egy csajkában adtak volna enni, de annyit, hogy ne maradjunk éhen-morogja egy fiú.

142 ~ 143

- Hoztunk tartalék kaját, gyertek, elkérjük.

A csapatvezető szobájában mindenki kap egy darab szalámit és csokoládét.

A fiúk többet is szeretnének kapni. A vezető nem ad.

- Sajnálom, nem adhatok. A készletet két hétre kell beosztanom. Ne legyetek telhetetlenek!

Három napig kapjuk a kiegészítést. A negyedik nap üres kézzel távozzunk a vezető szobájából.

- Sajnálom, gyerekek - tárja szét a karját a vezető -, valaki kilopta a szekrényből az élelmet. Bejelentettem a portán, de hiába. Kétségbe vagyok esve.

A versenyek után útra készen ülünk a szálloda halljában. Egy társunk lélekszakadva rohan lefelé a lépcsőn.

- Gyertek, ilyet még életemben nem láttam! - és már fut is visszafelé. Mi utána. Beront a vezető üres szobájába, felrántja az egyik szekrény ajtaját. A polcok dugig tömve vannak a hőségtől és a levegőtleniségtől megrothadt szalámmal és összeolvadt csokoládéval. Némán, döbbenet nézzük a tönkrement ínycségeket.

- Nem értem... miért nem osztotta szét? - töri meg a csendet valaki.

- Az Isten se tudja, de majd otthon bejelentjük, és akkor legalább leváltják - morogja dühösen egy

másik.

Hazaérve bejelentjük.

Nem váltották le. Néhány hónappal később megkérdeztük, hogy miért nem. A válasz rövid volt:

- Bizonyos okok miatt nem lehet.

Pályafutásom alatt jó néhányszor előfordult, hogy bizonyos vezetőket "bizonyos okok miatt" nem lehetett leváltani.

1948-ban kedvező változás történt a magyar sportvezetésben. Olyan emberek kerültek vezető pozícióba, akik ugyanolyan szerelmesei voltak a sportnak, mint mi. Dolgoztak érte és értünk, büszkék voltak rá, hogy ők a magyar sport vezetői. Ez biztosságot adott a munkában és a versenyeken egyaránt. Természetesen hibáztak ők is, mint ahogy mi is. Elégedetlenkedtek ők is és mi is, ahogy ez minden családban előfordul, de ettől még összetartoztunk. Rendszeresen jártak az edzéseinkre és a versenyekre. Nem hivatalból, szívből. Nem a pontokra és kimutatásokra, hanem ránk és az eredményeinkre voltak kíváncsiak. Mindent tudtak rólunk. Szerelmünket, örömünket, bánatunkat. Bármikor nyugodtan fordulhattunk hozzájuk, mindig nyitott ajtót találtunk. Nem kellett hetekkel előbb bejelentkezni, így az sem fordulhatott elő, hogy mire fogadnak, a megoldandó probléma már ne legyen időszerű. Egyenes válaszokat kaptunk. Igent és nemet. A később divatos szavak, mint "evidenciában tartom", "kivizsgálattom", "áttanulmányozom", "visszatérünk rá", még nem ismerték.

1950

Ősszel államosítják édesapám üzletét. Mint minden jó kereskedő, áruba fektette a pénzét. Pénz nélkül maradt a család. Hatvanévesen, osztályidegen, deklasszált elemként munka és kereset nélkül maradt. Hiába futott egyik helyről a másikra, nem kapott munkát.

Én akkor fejeztem be az egyetemem, és néhány hét választott el az esküvőmtől.

Bementem hát a Sporthivatalba. Tíz percen belül az elnök szobájában ültem.

- Na, édes fiam, milyen hasfájásokat van már megint? - kérdezi rriosolyogva Hegyi Gyula.

- Gyula bácsi kérem, tudja, hogy az édesapám üzletét államosították. Egy hónapja próbál elhelyezkedni, senki nem hajlandó szóba állni vele. Ismeri aput, ha nem dolgozhat, belehal.

Gyula bácsi arca elkomorul. Megpaskolja a kezem:

- Jól van, jól van, amíg engem látsz, ne izgulj, édes fiam!

Leül az íróasztalhoz. Felveszi a telefont, és ki~zól a titkárnőnek:

- Kérem, legyen szíves, hívja nekem elv~i;írsat.

Leteszi a kagylót. Ujjaival dobol az asztalon.

Csöng a telefon. Gyula bácsi felveszi a kagylót.

Már nem dobol az asztalon.

- Jó reggelt! Hegyi Gyula vagyok. Itt ül nálam Székely Éva. Édesapját államosították. Nem kap munkát. Ismerem a papát, és kezeskedem érte. Kérlek, segíts.

A vonal másik végén valaki hosszan beszél.

Gyula bácsi hallgat, és ujjaival ismét dobol az asztalon.

- Igen, értem. Jó, köszönöm. Erőt, egészséget!

Szemlátomást dühösen teszi le a kagylót. Az asztalra mered. Felneéz, a szeme mosolyog.

- Nem baj, fiam, ne aggódj, nem nyugszom, amíg nem találunk egy helyet az öregúrnak.

Ismétlődik az előző jelenet.

A titkárnő hív egy számot, Gyula bácsi ismétli a mondókáját. A vonal másik végén valaki hosszan fejteget valamit. Gyula bácsi dobol az asztalon.

Homlokán egyre mélyül a ránc.

- Tudom, hát hogyne tudnám. Ezért fordultam hozzád segítségért. Nagyon fontos a számunkra, hogy munkát kapjon... Igen... Igen... Értem, köszönöm - mondja, és lecsapja a kagylót.

Maga elé mered. Kétségbeesek. Ha ő nem tud

segíteni, akkor nincs olyan ember az országban, aki tudna. Felneéz. Hosszan, némán nézzük egymást.

146 ~ 147

- Légy szíves, fáradj ki egy kicsit, édes fiam! -
töri meg a csendet.

Kimegyek. Végtelennek tűnő idő után nyílik az ajtó.

Gyula bácsi mosolyog.

- Menj haza nyugodtan, meglesz az állás. Sok szeretettel üdvözlöm a szüleidet.

- Köszönöm szépen...

Közbevág:

- Ne köszöngess! Ússzál, az a dolgod! Az enyém pedig az, hogy biztosítsam nektek a nyugodt felkészülést. Ezért vagyunk itt.

Egy hét múlva édesapám főellenőr a Cső- és Szerelvény Értékesítő Vállalatnál. Tíz év után onnan megy nyugdíjba.

1950

Az Európai Úszó Liga visszavonta Magyarországtól az úszó Európa-bajnokság rendezési jogát, és Ausztriát bízta meg a rendezéssel. Ez az eljárás arra készítette a Magyar Úszó Szövetséget, hogy a bécsi versenyeken ne indítsa a csapatot.

A szeptember elseje és harmadika között rendezett országos bajnokságon akartuk bizonyítani, hogy bár a politikai helyzet nem tette lehetővé számunkra, hogy Európa-bajnokságot nyerjünk, mi vagyunk Európa legjobb úszói. A bajnokságra külföldi versenyzőket is meghívtunk. Egész évben hihetetlenül sokat dolgoztunk és versenyeztünk. Alig vártuk, hogy a bajnokság után végre pihenni menjünk.

Pénteken, szeptember 1-én, zsúfolt lelátók előtt, pontosan hat órakor vonulnak be a csapatok. A díszpályában a Politikai Bizottság és a kormány több tagja foglal helyet. Eljátsszák a Himnuszt. Hegyi Gyula államtitkár megnyitja a bajnokságot.

A csúcsforma időzítése sikerült. Az Európa-bajnokság műsorán szereplő tizenegy verseny-

számból a magyar bajnokságon nyolc számban jobb eredményt úszunk, azaz nyolc Európa-bajnokságot nyerünk, ha ott vagyunk Bécsben. De nem voltunk ott.

A verseny után a külföldi és a magyar részvevők részére bankettet rendeznek. Az OTSH elnökhelyettese pohárköszöntőt mond. Méltatja a bajnokságon elért eredményeinket, majd így folytatja:
- Mindnyájan tudjuk, hogy az október huszonkettediki tanácsválasztás milyen nagy fontosságú esemény hazánk történelmében. A tanácsok munkájával felgyorsul az ország szocialista fejlődése, és ezzel sportéletünké is. Az eredmények az élet minden területén, így a sportban is arra valóak, hogy felülmúlják őket. Most rajtatok a sor. A bajnokságon jelenlevő vezető elvtársaknak és Rákosi Mátyás elvtársnak, annak tudatában, hogy ennek boldogan tesztek eleget, felajánlást tettünk, hogy a tanácsválasztások tiszteletére csúcsjavítási kísérle-

148 149
tet tesztek. Ezzel is bizonyítva sportéletünknek a kapitalista sport feletti magasabbrendűségét.

Emelem poharam az új csúcsokra!

Emeltük mi is. Tudtuk, hogy vele is abban a biztos tudatban közölte valaki, hogy mit kell tennie, hogy annak boldogan tesz eleget. Mi már nem közölhattünk semmit. Nekünk kellett a csúcsokat megjavítanunk.

Az edzők átdolgozták az edzésterveket. A hõn áhított pxhenõt elfújta a tanácsválasztás. Nekem az esküvõmet is. Egy nászút után nemigen tudtam volna csúcsot úszni. A menyegzõt novemberre halasztottuk.

A magyar úszóválogatott, túlteljesítve a felajánlást, 1950. október tizenegyediké és huszadika között, azaz tíz nap leforgása alatt 2 világ, 2 Európa-, 19 országos felnőtt és 3 i ~úsági csúcsot állított-fel a tanácsválasztások tiszteletére és hazánk hírnevének emelésére széles e világon.

1951

A magyar úszók az elsők között kaptak meghívást a Szovjetunióba. Márciusban, az elutazás előtt egy

hónappal, a csapat edzőtáborba költözik, a Margitszigetre. Óraműpontossággal, mindenre kiterjedő figyelemmel készítének fel az útra.

Reggel hatkor zászlófelvonás az uszoda teraszán. A teljes csapat felsorakozik vigyázzállásban, a napos jelentést tesz, felolvassák a napiparancsot.

150

Utána edzés következik. Két-két és fél órán keresztül rójuk a hosszakat a medencében. Majd megreggelizünk. Ezután sajtótájékoztató következik.

Az előadó frissen, pihenten ül velünk szemben, előtte jegyzetek fekszenek. Ezekből ismerteti az aktuális bel- és külpolitikai eseményeket. Mi a büfé kényelmesnek nem mondható székein hallgatjuk. A fáradságtól fel sem fogjuk a hallottakat.

Az előadó olvas:

"Tito az amerikai trösztökre támaszkodva építi a szocializmust. Kiépipíti az amerikai kémszervezet hálózatát. A Tito-klikk elzárta a jugoszláv sportot a magasabb rendű szocialista sporttól, megfosztotta az erkölcsi lehetőségeitől."

Felnéz. Váratlanul a második sor szélén ülő fiúra mutat:

- Légy szíves, mondd el, miről beszéltem!

A fiú mechanikusan mondja az unos-untalan hallott szöveget.

- Tettekkel bizonyítjuk, hogy méltóak vagyunk a munkásosztály és Rákosi Mátyás elvtárs bizalmára. Gátat vetünk annak, hogy a sportot a népi demokrácia elleni aknamunkára, kémkedésre lehessen felhasználni...

Elakad, és felébred. Ijedten néz széjjel.

Az előadó néhány másodpercig farkasszemet néz a csapattal, megfontolt mozdulattal emeli fel jegyzeteit, és folytatja a jugoszláv sport helyzetének ismertetését.

151

Két héttel később a fiú nélkül utazunk Moszkvába.

Néhány évvel később az előadó "külföldre szakadt".

A sajtótájékoztató után az előadói székre egy énektanár ül le, szemben a csapattal. Mozgalmi dalokat oktat:

La - la - la..." - adja meg a hangot a tanár.

La - la - la - la. . ." - hangol a magyar úszóválogatott. Dalolunk szívből, lelkesen, úgy, mintha nem is úszóversenyre, hanem kórusvetélkedőre készülnénk.

Az útra való felkészítés csúcspontja mégiscsak az esti menetgyakorlat. Napi két vízi és egy szárazföldi edzés és a többi hercehurca után hatos sorokban sorakozunk fel a főúton. A kijelölt edző vezénnyel:

- Csapat, vigyázz! Igazodj! Lépés indul! Baljobb, egy-kettő, bal-jobb... Nóta in-dul!...

"Szódd a selymet, elvtárs, selyemből lobbogót..." Száll, zúg a dal, koppannak a lépések az aszfalton. Pattogó vezényszavakra dalolva menetelünk a Sziget sok mindent megélt ősfái alatt.

- Csapat, állj! Hátra arc! Balra igazodj! Lépés indul! Egy-kettő, bal-jobb, nóta in-dul!

Énekelünk, menetelünk, énekelünk, menetelünk minden este. Mindent megteszünk, de a csapat vonulása egy hónap gyakorlatozás után is egy karaván tevéinek mozgásához hasonlít, ugyanis a legtöbb úszó - mint mindenütt a világon - púposan tartja a hátát.

Vacsora után újabb sorakozó a teraszon. Most bevonják a zászlót. Mindezek után nyugovóra térünk.

Mint a bábuk veszünk részt mindenben, és mindezek ellenére élvezzük a tábort, a felkészülést, nagyon jól akarunk úszni, és más nem is érdekel senkit. Boldogan készülünk a sok élményt ígérő útra.

Testileg és lelkileg tökéletesen felkészítve az OTSH elnökhelyettesének vezetésével szállunk fel a vonatra. Hatvan órával később Moszkvába érkezünk.

Négy héten át közös edzéseket tartunk a szovjet úszókkal. Ismerkedünk Moszkva és Leningrád nevezetességeivel. Csodálatos élményekben van

részünk. Az utolsó napokban kerül sor a versenyekre. A két csapat minden úszója csúcsformában van. Világ-, Európa- és országos csúcsok dőlnek meg.

A sajtótájékoztatón szerzett ismereteknek, a mozgalmi daloknak és a díszlépésnek sem a vízben, sem a parton nem vettük hasznát. Bár ki tudja? - Május 9-én itt úszom életem első világcsúcsát. Nagyon boldog vagyok, mint ahogy a többiek is.

A versenyek után a banketten ünnepeljük egymást. Mi a szovjet úszókat, ők minket. Mi a vezetőinket, ők minket. Nagy a dárídó. Csapatvezetőnk, aki amúgy sem veti meg az italt, a vodkát pedig különösen kedveli, alaposan felönt a garatra. A tiszteletdíj átadása után kezemet a kezében tartva, szemében őszinte részvétellel így sóhajt:

- Szegénykém, jaj, szegénykém...
Csodálkozva nézek rá. El sem tudom képzelni, hogy mi sajnáltnivaló lehet rajtam, életem legboldogabb napján. Nem sokáig hagy kétségek között, mert í~y folytatja:

- Nem lennél ilyen boldog, ha elolvasnád a káderlapod.
Szerencsére az az ominózus iromány több ezer kilométerre egy biztonsági zárral gondosan bezárt fiók alján lapul, és szerencsére az úzásban a csúcsokat az egész világon, sőt még nálunk is, sőt még az ötvenes években is stopperral, és nem káderlappal mérték.

1951

1951. augusztus hatodika és tizenötödike között Berlinben rendezik a III. Világi ~úsági Találkozót és a XI. nyári Főiskolai Világbajnokságot. Az olimpia előtt egy évvel különösen nagy jelentősége van ennek a versenynek, és így mi magyarok szinte a teljes olimpiai csapattal veszünk részt. Puskás Öcsiék is velünk tartanak.

Rekkenő hőségben ünnepélyesen búcsúztatják a Keleti pályaudvar előcsarnokában az egyenruhában felsorakozott küldöttséget. A mozdony elején

hatalmas táblán a VIT és az FVB jelvénye, Béke és Frieden feliratok láthatók. Tikkadtan, a melegtől elcsigázva érkezünk meg Szobra, a határállomásra.

- Kiszállás! - hangzik a vezényszó.

Kiszállunk.

A határőrök kocsiról kocsira gondosan átvizsgálják a szerelvényt.

- Sportáganként sorakozó a vonal bal oldalán - hangzik az újabb utasítás.

Felsorakozunk.

35 fokos melegben ácsorgunk a tűző napon.

Egy határőr papírról, sportáganként, ábécé sorrendben szólítja a versenyzőket. Akinek a neve elhangzik, kilép a sorból, és felszáll a kazánna hevült vonatra. Egy jó óra múlva el is indulunk.

Kimerülten nyúlunk el a hálókocsi ágyain.

Hosszú, fárasztó utazás után érkezünk meg Kelet-Berlinbe. Ünnepeles fogadtatás. Eljátsszák a DIVSZ-indulót és a magyar Himnuszt. Sokféle ember van a csapatban, de a magyar himnusz és a címer mindenkinek ugyanazt jelenti. A sajtótájékoztatók és egyéb előadások unalomig ismételt frázisait elfújta a szél, de a már a bölcsőtől ismert "Balsors akit régen tép..." szavait mélyen átérezzük. Büszkéek vagyunk rá, hogy magyarok vagyunk, és valamennyien győzni szeretnénk a világ i ~úságának nagy vetélkedőjén.

154 | 155

A németek Grünauban, festői környezetben, egy tó partján helyezik el a csapatot. A tábort éjjel-nappal katonák őrzik. Különös, de a feszült politikai helyzetben, Nyugat-Berlin közvetlen közelében semmin nem csodálkozunk.

A női szállás tízpercnyi sétára van a férfiakétól. Dezső minden vacsora után átkísér. Alig fél éve vagyunk házasok. Ez a tíz perc az, amit kettesben tölthetünk. A csapat mellé rendelt kísérőnk egyike minden este tisztos távolságból követ bennünket.

- Ha ez a Szimat holnap is utánunk jön, esküszöm, leütöm - hóbörög a férjem.

- Ugyan már, ne izgasd magad, neki is paran-

csol valaki, ez a dolga - csitítom.

- Megörülök ettől a marhától. Éjjel-nappal engem figyel. Hát mi vagyok én, gyilkos?

- Ugyan, füttyülj rá! - nyugtatom.

Másnap délelőtt időre úszunk. A Mester kihív a vízből. A lelátón a csapat vezetői és a kísérők várnak.

- Hol van Dezső? - kérdezi az elnökhelyettes.

- Amikor bementem úszni, még itt volt. Itt kell lennie.

- Azt én is tudom, hogy itt volt. Azt mondja meg, Éva, hogy most hol van! - faggat tovább.

- Fogalmam sincs. Én csak a felesége vagyok, nem az őrzője - mondom ingerülten, és jelentőségteljesen nézek a kísérőre. - Folytathatom végre az edzést?

156

- Tehát fogalma sincs, hogy hol van? - kérdezi a kísérő.

- Nincs - mondom.

- Ez hiba, mert ha nem tudná, a kedves férjének a WC-ben nyoma veszett.

Elképedve nézek rá. Alig tudom megállni nevetés nélkül, és majdnem kicsúszik a számon, hogy lehet, hogy lehúzta magát.

Látva szeretett vezetőnk gondterhelt arcát, a kísérőt egy pillantásra sem méltatva azt mondom az elnökhelyettesnek:

- Ne izguljon, míg engem lát! Semmi ok az aggodalomra. Olyan rövid ideje vagyunk házasok, hogy még tart a szerelem. Ha el is ment volna, visszajön.

- Visszamehet úszni, Éva - enged utamra az elnökhelyettes.

Folytatom az edzést. A kísérő leül a rajtkőre, és árgus szemekkel figyeli minden mozdulatomat.

Még egy hossz van hátra, amikor velem egy vonalban, tőlem a második pályán, az ott edző csehek között felfedezem Dezsőt.

A falnál megállok.

- Nézze csak - szólok ki a vízből -, Dezső ott úszik a hetes pályán. - Mint akit a bolha csípett

meg, pattan fel, ugrik oda, és a fordulóban elkapja Dezső csuklóját. Dezső csodálkozva néz rá.

- Valami baj van? - kérdezi.

- Hogy kerül ide? Hol volt mostanáig? - csattan a kísérő hangja.

157

- Hol lettem volna? Itt úszkállok, készülök a meccsre - feleli Dezső ártatlan arccal.

A kísérő elengedi a csuklóját, arca lángol, ha szemével ölni tudna, özvegyként távoznék az uszodából.

Felöltözünk. A buszban Dezső mellém ül, a kísérő mögém.

- Mi történt? Hova tûntél? - suttogom hozzábújva.

Átölel, és mintha szerelmet vallana, súgja a fülembe:

- Szimat sporttárs a WC-re is követett. Az ajtó előtt várt rám. Betelt a pohár. Be akartam bizonyítani, hogy túljárok az eszén. Kimásztam a WC-ablakon, és átsétáltam Nyugat-Berlinbe, hogy hozzak neked, drágám, egy kiló banánt.

Olyan tipikusan rávall ez a história, hogy hangoosan felnevetek. A kísérő előrehajol, és hegyezi a fülét.

- Nem vagy egész normális, de lehet, hogy ezért mentem hozzád feleségül - súgom Dezső fülébe. A versenyek kezdetére a kedélyek is megnyugszanak.

A XI. Főiskolai Világbajnokság úszóversenyein a műsoron szereplő huszonhat versenyszámból huszonháromat mi, magyarok nyerünk. A vízilabdacsapat is győz. A nyolcezer nézőt befogadó friedrichshaini uszodában huszonnégy alkalommal csendül fel a magyar himnusz és kúszik fel az árbocra nemzeti lobogónk. Tizenhat ezüst és négy bronzérmes is nyerünk. Tizenhárom főiskolai világcsúcsot állítunk fel. Egyszóval: tarolunk.

A csapat eredménye a helsinki olimpiai sikereket vetíti előre. Az utolsó versenynap estéjén fáradtan, kimerülten térünk nyugovóra azzal a boldog tudattal, hogy a hazaindulásig három gondta-

lan napot tölthetünk Berlinben.

Hajnalban kopognak. Az úszócsapat kijelölt vezetője áll az ajtóban.

- Öltözzenek fel! Félórán belül indulunk Drezdába. Bemutatóra.

Senki nem mozdul. A többség fel sem ébredt.

- Gyerünk, lányok! Gyerünk! Vegyétek fel a melegítőt, gyülekező a kapunál a buszok előtt! Félálomban feltápászkodunk. Úgy-ahogy megmosakszunk. Belebújunk a melegítőbe. Odakint még sötét van, amikor névsor szerint beszállunk a buszokba. A buszban minden ablak melletti ülésen egy számunkra ismeretlen fiatalember ül.

A csapatvezető is felszáll.

- Az elvtársak népi táncosok. Ők is Drezdába készülnek - mondja, és leül.

Elhelyezkedünk. A rázós busz, a zúgó motor és a népi táncosok szomszédságának üdvös hatására ültünkben álomba zuhanunk.

Világos nappal van, amikor a porig bombázott Drezdában felébredünk. Egy külvárosi szállodába visznek. A szálloda halljában várakozunk. Autóval 158 ~ 159

érkezik az OTSH elnökhelyettese. Félrevonul a csapatvezetővel és az edzőkkel. Amikor visszajönnek, a kijelölt csapatvezető - akivel se Berlin előtt, se utána soha nem találkoztunk - az alábbi bejelentést teszi:

- Azonnal továbbindulunk. Két nap múlva a csapatnak otthon kell lennie. A hét végén magyar-francia nemzetek közötti viadal lesz Budapesten.

A tábor személyzete a hátrahagyott holmikat gondosan összecsomagolta. Hamarosan mindenki megkapja a poggyászát.

- Jó utat és további sikereket kívánok - mondja az elnökhelyettes szája.

"Sajnálom, gyerekek. Nem tehetek róla. Vigyázzatok magatokra!" - mondja a szeme.

Bénultan, némán üldögélünk.

- Gyertek ki, megérkeztek a csomagok - hangzik kintről.

Kilépünk a szabadba. A látványtól földbe gyökerezik a lábunk. A szálloda előtt a gyepen szét-szórva hever minden holmink.

- Mindenki válassza ki a sajátját! - buzdít a csapatvezető.

Néhány pillanatig senki sem mozdul, aztán nekilódulunk. Nagy nevetések közepette igyekszünk a töméntelen, szinte teljesen egyforma felső és alsó ruhaneműkből és egyéb személyi tárgyak közül kiguberálni a magunkét.

Több mint egy órán keresztül folyik ez a bohózatba illő jelenet.

A banáncsomag a középben fekszik. Többször körbejárom. A csomagolásnál megtalálhatták, és most nyilván figyelik. Banánt csak Nyugat-Berlinben lehet venni. Ellenállok a kísértésnek, és otthagynom. Egy évvel az olimpia előtt mégsem csúszhatok el egy banánhéjon.

Kiürül a gyeplé, egyetlen csomag nem talál gazdára: a banán.

A csapatvezető a csomaghoz lép, felbontja, és a banánfüzéretet a magasba emelve elkiáltja magát:

- Kié ez a banán?

Néma csend.

- Jelentkezzen, akié ez a banán! - ismétli meg a felszólítást, feje fölött zászlóként lengetve a banánfürtöt.

Néma csend.

- Ha valakinek esetleg mégiscsak eszébe jutna, hogy kié lehet, vagy esetleg tudja, hogy kié, négy-szemközt is megmondhatja nekem.

A corpus delictivel elindul a szálloda felé. Csomagokkal felpakolva követjük.

Sokan tudják, hogy a banán az enyém, de ezek a fiúk-lányok, akik életre-halálra küzdenek egymással a vízben a győzelemért, inkább a nyelvüket harapnák le, mint hogy bármikor, bárkinek elárulják egymást.

Az ebédnél a Mester odasúgja:

160 ~ 161

- Ne búsuljon, Éva. Én is hoztam magának oda-
átról egy kiló banánt. A cipőmbé rejtettem, otthon

megkapja.

Az ebéd végére mindenki tudja, hogy a Mester a cipőjébe dugta a banánt. A vezető és a kísérők el sem tudják képzelni, hogy mitől lett ilyen jókedvű a csapat. Azt hiszem, ha tudnák, se értenék.

Ebéd után - most már a "népi táncosok" nélkül, nekik nyomuk veszett - beszállunk a buszokba. Késő délután érkezünk meg az Elba-parti német-cseh határra. A sorompó előtt az első busz vezetője megáll. Beszél a határőrökkel. A sorompó felemelkedik. A busz néhány métert megy, és ismét megáll.

- Csomagokkal együtt kiszállás! - hangzik a csapatvezetői utasítás.

Mindenki kiszáll.

A buszok visszafordulnak, a vezető kedvesen integet, és eltűnik. A sorompó lezárul mögötte. Az NDK és a Csehszlovákia közötti senki földjén, két sorompó közé zárva marad a huszonnégy főiskolai világbajnokságot nyerő és tizenhárom főiskolai világcsúcsot felállító teljes magyar úszó-, műugró- és vízilabda-válogatott.

- Mindjárt megérkeznek értünk a cseh buszok.

Addig is foglaljanak helyet - mondja a kísérő.

Választhattunk, hogy a csomagokra, a földre vagy a kilométerkörre ülünk-e le.

Helyet foglaltunk.

Telik, múlik az idő, busz sehol. Évek óta olyan sok időt töltöttünk már együtt, hogy nemcsak az úzásban, hanem játékban is klasszist képviselünk. Mi mást tehetnénk most? Játszunk. Már sötétedik. A cseh buszoknak se híruk, se hamvuk. Már nem játszunk. Kimerülten, szótlánul ücsörgünk a csomagokon és a földön. Késő este megérkeznek a buszok. Beszállunk, és Prágáig meg sem állunk. Másnap vonattal indulunk Budapestre. A vonatot a magyar határon feldíszítik. A mozdony elejére felkerül a VIT és az FVB emblémája. A szerelvény kocsijain a következő feliratok olvashatók:

"Köszöntjük a 24 világbajnoksággal hazatérő úszó-, műugró-, és vízilabda-válogatottat."

"Sporttal szolgáljuk a dolgozó népet."

A Keleti pályaudvar csarnokában ünnepélyesen fogadnak. Rengeteg ember. Ünnepi beszéd, méltatják eredményeinket, szocialista sportolóhoz méltó magatartásunkat, és még ki tudja, mi mindent. Eljátsszák a Himnuszt! Az emberek örülnek, büszkék ránk és eredményeinkre. Árad felénk az ismerősök és ismeretlenek szeretete. Végre-valahára hazaérkeztünk. Minden megpróbáltatás a múlté, már 1952-re gondolunk. Hogy Dezső miatt vagy másért toloncolták-e haza a csapatot, az nem derült ki. Hogy mitől félt a vezetőség, az sem. De valamitől nagyon félt. Akkoriban mindenki félt valamitől. Akkor ez volt a természetes, mint ahogy az is, hogy a népi táncosok sosem táncoltak, és hogy a franciák nem jöttek Budapestre.

162

1952

A helsinki olimpia előtt a Szabadság-hegyen a Vörös Csillag-szállóban táboroztunk. Az elszállásolás osztályon felüli, az ellátás főúri.

A sportvezetés az eredményes szereplés érdekében minden feltételt maximálisan biztosít. Én a luxuskivitelű edzőtáborokat is szívből utálok, de az évek során megtanultam, hogy akár tetszik, akár nem, ha a világversenyeken ott akarok lenni, akkor a táborban is ott kellennem. Ott vagyok hát.

Az OTSH vezetői szinte naponta látogatják a tábort és az edzéseket, figyelmük mindenre kiterjed. Az úszólányokat különösen kedvelik. Egy délelőttben Kutas István, az OTSH elnökhelyettese látogatja meg a tábort. A mi asztalunkhoz ül le. A lányok nagy élvezettel eszik a nem tudom hányadik csirkecombot, én a napi rántottámat fogyasztom. Kutas egy ideig szótlanul nézi, ahogy ímmel-ámmal eszem.

- Hát neked meg mi bajod? Miért nem eszel húst? - kérdezi.

- Mindennap ezt eszi. Ha sokáig leszünk a táborban, egy reggel arra ébredünk, hogy kotkodácsol - mondják nevetve a lányok.

- Rántottával akarsz az olimpiára felkészülni? - kérdezi Kutas.

Bár Pista jóbarátom, eszembe jut a töltött káposztás fegyelmim, és úgy döntök, hogy felelet helyett kedvesen rámosolygok.

- Mit mosolyogsz, mint a zöld alma?

Sárosi a segítségemre siet.

- Semmit nem szeret. Más ízekhez van szokva.

Csak a mama főztjét bírja.

Ebéd után Kutas félrehívja a Mestert. Néhány percig beszélgetnek, majd odahívnak engem is.

- Holnaptól kezdve minden délben érted küldöm a kocsim az edzésre. Hazavisz ebédelni. Egy óra múlva érted megy, és felhoz a táborba.

- Köszönöm, Pista.

- Mit csináljak? Ha az édesanyád főztje kell a kondíciódnak, ám legyen! Átnevelni már nem tudlak, ahhoz öreg vagy. Csak azt tudnám, mit csinálunk veled Helsinkiben? Kivigyük a mamát is?

Vagy Kurucz Tónit, a mesterszakácsot küldjük el hozzá továbbképzésre?

Tóninak Helsinkiben nem sok gondot okozok.

Az izgalomtól alig eszem valamit.

Kurucz Tóni nevéhez fűződik egyik kedves helsinki emlékem.

A 200 méteres mellúszás döntőjére indulunk.

Novák Éva, Killermann Klári és jómagam már se élők, se holtak nem vagyunk. Magunkba roskadva, szótlánul ülünk a buszban, amikor Tóni felszáll.

Mindháromunkat megcsókol, és egy-egy tábla csokoládét nyom a kezünkbe.

- Fel a fejjel, lányok! Aztán siessetek a vízben.

164 ~ 165

Már készítem az ünnepi lakomát, ha lassan úsztok, kihûl. Szóval egy kalappal, gyerekek, azaz hárommal! - teszi hozzá, és leszáll.

A csokoládénak még ebben a sorsdöntő pillanatban se tudok ellenállni. Ha nem is eszem meg, legalább megnézem, mit takar a finn felirat.

A papír alatt egy kis cédulát találok.

"Tegyél meg mindent a győzelemért. Érted szurkolunk" - olvasom. Visszacsomagolom a csokoládét, és boldog vagyok. Jó érzés, hogy nekem szurkolnak, engem tartanak esélyesnek. Hazafelé

a buszon azt kérdezem Kláritól:

- Megetted már a csokoládét?

- Nem, de megnéztem, és ezt a cédulát találtam benne - nyújtja felém az ismert szöveget. Természetesen Novák Éva csokoládéjában is hasonló cédula volt elrejtve.

Lehet, hogy Tóni tán egyikünket jobban szeretete, mint a másikat, de Helsinkiben mindenkinek csak egy volt a fontos: magyar nyerje a versenyt.

1956

Útban a melbourni olimpiára, egy éjszakát Singapurban töltöttünk. Az "Ocean View" nevű tengerparti luxusszállodában helyeznek el. A csapatvezetőség és az edzők együttesen osztják el a szobákat. Egy ilyen nagy létszámú csapatnál ez nem könnyű feladat. Akárhogy is forgatják, kiderül, hogy egy fiúnak és egy lánynak együtt kell aludnia. Gyula bácsi gondterhelten nézi a listát, amikor a Mester megszólal:

- A fennmaradó kétágyas szobába tegyük Évát és Dezsőt. - Gyula bácsi hallgat. Gondolkodik.

- Hat éve házasok, gyerekek van, miért ne alhatnának együtt? - erősködik a Mester.

- Egy olimpiai csapatban nincsenek házastársak, csak versenyzők vannak. De egye fene, hívjátok ide őket!

Behívnak.

- Kénytelen vagyok titeket erre az éjszakára egy szobába tenni. Remélem, nem feledkeztek meg róla, hogy olimpiára készülünk! - mondja mély hangján, szeme huncutul mosolyog.

Még harmincévesek sem vagyunk, és aznap van a házassági évfordulónk. Hát hogy is feledkezhettünk volna meg róla?

Azok az emberek, akik olyan pozíciót vállalnak el, amely meghaladja a képességeiket, akik azt, amit csinálnak, nem igazán szeretik, akiket kineveznek és akik a vezetésükre bízott emberek lelkiállapotát képtelenek megérteni, mert az számukra idegen, azok a főnökök mérhetetlen kárt okozhatnak nemcsak az egyéneknek, de a nemzetnek is.

Ez a sportvezetésre is áll.

166 ~ 167

1970

A XII. Európa-bajnokságot szeptember hatodika és kilencedike között Barcelonában tartják. A válogatott keret edzőtáborban készül a négyévenként sorra kerülő nagy versenyre. Az optimális feltételek biztosítására a Nemzeti Sportuszodát a felkészülés idején a közönség nem használhatja. Mindezt a magyar államnak sok pénzébe kerül. A gyerekek, akik közül többen éremesélyesek, lelkesen dolgoznak, és boldogan készülnek az útra. Csúcsformában versenyezve esetleg sikerül az európai mezőnyben előrelépni.

Az utazás előtt a vezető csapatgyűlést tart.

- Gyülekező este hét órakor a Ferihegyi repülőtér csarnokában. Az ottlévő tranzitszállóban töltjük az éjszakát. A gép hajnalban indul. Azért döntöttünk így, mert az éjjeli járat olcsóbb. Barcelonában a szálláscsinálók már hetekkel ezelőtt a "Hotel Espana"-ban, egy osztályon felüli szállóban foglaltak nekünk szobákat - mondja.

Este hétkor együtt van a teljes csapat. A tranzitszálló szokatlan ágyaiban, a repülőtér zajai közepette senki nem alszik.

- Nem baj, majd Barcelonában pótoljuk - vigasztalják magukat a gyerekek.

A kora reggeli órákban landol a gépünk a katalán főváros repülőtérén. Buszokkal visznek a városba. A busz egy utcasarkon áll meg. A sofőr kiszáll, és rakodja kifelé a poggyászokat. Kiszál-

168

lunk mi is. Az utcán fullasztó, párás meleg van, a levegőben halszag, olajjal készített ételek szaga, és mindenféle ismeretlen szag gomolyog. A szállodát nem látjuk.

- Mindenki fogja meg a csomagját - adja ki az utasítást a vezető. - A szálloda utcájába a busz nem tud behajtani, mert nem fér el. Csak néhány lépés, és ott vagyunk. - Elindul.

Csomagokkal megrakodva követjük. Az utcának aligha nevezhető sikátor végében díszileg a "Hotel Espana" felirat. Belépünk a sötét, levegőtlen, gya-

nús szagú hallba. Szétosztják a szobákat. Az én szobatársam Zságot Irén, örökös műugróbajnok, gyerekkori barátnőm. Előreszalad, kinyitja az ajtót, és felkiált:

- Jézus Mária, mi ez?

Utolérem. Döbbenet állunk a szobának legjobb indulattal sem nevezhető helyiség ajtajában.

- Gyere, pakoljunk le, és nézzük meg, hogy milyen szobákat kaptak a gyerekek - mondjuk szinte egyszerre. A versenyzők szobái, ha ez egyáltalán lehetséges, a mienknél is rosszabbak. Az ablakok általában a világító udvarra nyílnak. Aztán kiderül, hogy az ellátás még a szállásnál is rosszabb. Az ebédnél tengeri herkentyűt, polipot és egyéb, számunkra teljesen ismeretlen ételt szolgáltatnak fel. Két eset lehetséges: aki megeszi, elrontja a gyomrát, aki nem, az éhes marad. A harmadik napon a csapat többsége az illemhelyen tölti ideje 169

nagy részét. Csak ekkor derül ki, hogy elfelejtették közölni, hogy a csapból folyó víz ivásra alkalmatlan. Borlói Matyi magas lázzal ágynak esik. Egy este sétálni indulunk a Mesterrel. Alig megyünk 200 métert, gyanút fogunk. A "Calle San Pablo" hangzatos nevű utca házainak fala mellett félreérthetetlen céllal lányok álldogálnak. Az utca tömve matrózokkal, katonákkal és civilekkel, akik érdeklődve szemlélik a portékát. A bárókból zene hangzik. Az első döbbenet után a Mester kézen fog, és szinte menekülve távozunk a helyszínről. Mind a ketten a lányoktól félünk. Ő hogy elkapják, én hogy mint betolakodót megvernek.

A többi csapatot légkondicionált luxusszállóban szállásolták el. Az NDK vezetői pedig versenyzőiket a városon kívül egy csodálatos kastélyban helyezték el.

A helyzet tarthatatlan. Az ebédnél a vezető az ásványvizet is kiadagolja. Az edzők felkeresik a vezetőt. A rangidős beszél:

- Kérlek, értsd meg, hogy ez nem mehet így tovább. A körülmények minősíthetetlenek, a 40 fokos hőség, a piszok, a zaj. A versenyzők nem

tudnak pihenni, aludni. Az ismeretlen és szokatlan spanyol ételek és a víz nem fogyasztható. A kiadagolt folyadék kevés, nem pótolja a vízvesztést ebben a hőségben. Így nem lehet a versenyt felvenni azokkal, akik ideális körülmények között élnek. Költözzünk el, és vegyél ehető ételeket. Így tönkremennek a gyerekek.

A vezető válasza rövid és velős:

- Maradunk.
- Magyarázd meg, miért kell ilyen handicappal felállnunk! - erősködik a kollégám.
- Mert nincs pénzünk - vág el minden további vitát a vezető.

A Mester, aki saját költségén mint néző van velünk, félrehív, és mint versenyző koromban, ellentmondást nem tűrő hangon utasít:

- Csak egyet tehetünk, Éva. Minden zsebpénzükből vegyen enni- és innivalót. Andunak. Mentse a menthetőt! Most pedig bevásárolunk - és elindult.

- De Mester, mit mondanak a többiek? - mondom, és nem mozdulok.

- Ha eszük van, ők is ezt teszik, ha már egy ilyen barommal küldték el a csapatot a kontinens legnagyobb versenyére.

Másnap a csapatvezető félrehív:

- Miért kell ezt csinálnia? Nem szül jó vért, ha Andrea mást eszik és iszik, mint a többiek - mordul rám.

- Igazán nagyon sajnálom, de a~ért kell, mert nyerni szeretnénk. A jó Isten áldja meg magát, hát miért nem hiszi el nekünk, hogy a versenyeken baj lesz! A gyerekek se aludni, se pihenni nem tudnak. A hőségtől állandóan izzadnak, a csapvizet nem ihatják, maga pedig kiadagolja nekik az ásványvizet is. Lehet, hogy ezek a spanyol ételek remekek,

171

de még a szagukat se bírják. Ha a csapatnak nincs elég pénze, azaz magának, mindenki egész biztos szívesen adja oda a zsebpénzét. Mi bevásárolunk nekik is, ha már maga nem teszi. Értse meg, az Isten szerelmére, hogy hosszú évek keserves mun-

kája vész kárba, nem beszélve a magyar úszósport presztízséről!

A vezető szeme szikrázik.

- Megtiltom! Érti? Megtiltom! Már csak az hiányzik, hogy demoralizálja a csapatot! Figyelmeztettek, hogy maga egy lehetetlen alak, és vigyázzak magára. Igazuk volt.

- Ha már erről van szó: kettőnk közül valaki tényleg lehetetlen alak. De az nem én vagyok. Mi csak nyerni akarunk.

Pulykavörös arccal ordítja:

- Kikérem magamnak, hogy maga bíráljon engem! Ki maga itt? Magát kizárólag Andrea miatt hoztuk. A csapathoz semmi köze. Vegye tudomásul, hogy itt én parancsolok! Otthon jelenteni fogom az OTSH-nak.

Kétségbeesve megyek a Mesterhez.

- Ugyan már, Éva! Egy percig se izgassa magát azon, hogy mit mond ez a szerencsétlen flótás. Honnan is tudná, hogy mit kell csinálnia, mikor úgy került a Szövetségbe, hogy valahol nem felelt meg. Mivel a sporthoz állítólag mindenki ért, idehelyezték. Hiába vitatkozik vele, olyan, mintha egy kínainak magyarul magyarázna. Kapcsoljon
172

ki mindent, Anduval és a versenyekkel foglalkozzon!

Szót fogadok a Mesternek.

Andrea a barcelonai Bernardo Piconell uszodában két Európa-bajnokságot nyer, és kétszer második. A csapat többsége nem hozza a formáját. Az országok közötti pontversenyben Magyarország ötödik.

A vezetővel való szóváltás fölött nem tudok napirendre térni. A versenyek után a főutcán, a Ramblas-on sétálunk. Az út végében a kikötőnél magas oszlop áll. Az oszlopról Kolumbusz veti tekintetét a végtelen tengerre. Lába előtt ott ring hajója, a "Santa Maria" élethû mása.

Andreát elbûvöli a látvány. Átölel, és azt mondja:

- Ugyan, anyukám, nem mindegy, hogy mit

mondott? Gondolj arra, hogy a Himnuszt nem miatta játszották, és milyen sok ember örült otthon, amikor hallotta.

A csapatvezető az Európa-bajnokság után, úgy, ahogy ez kötelező, jelentést írt az OTSH-nak.

Jelentenie kellett, hogy Andrea két arany- és két ezüstérmét szerzett. Hogy velünk kapcsolatban ezenkívül mit jelentett, azt nem tudom.

Két héttel később fogadást adnak a csapat tiszteletére. Az elnökhelyettes, akivel még együtt versenyeztem és aki születése óta ismeri Andreát, mosolyogva, boldogan gratulál. Nem tudom megállni.

173

~u

!Í

; ~i

- Mondja - kérdezem -, hogy lehet az, hogy ennyi pénzt áldoztak a felkészülésre, és olyan kevés pénzzel engedtek el Barcelonába, hogy csak garniszállóra telt, az ellátásról nem is beszélve?

- Mi az, hogy kevés pénzzel? - csodálkozik az elnökhelyettes. - A csapatvezetőjük az elszámolásnál a gazdasági osztálynak ezerkétszáz dollárt fizetett vissza. Büszkén hozzá is tette, hogy ennyi valutát sikerült az államnak megtakarítania.

- Hát sikerült - mondom. Legszívesebben felpofoznám a csapatvezetőt. Úgy látszik, az ő fogalma szerint a "jó" vezetőnek dollárárfolyama van. De vajon milyen valutában fejezhető ki az a kár, amelyet esetleg az egyetememes magyar sportnak okozott? Vagy az, hogy a gyerekek munkája kárba veszett, és hogy az ő ügylete miatt álmaik semmivé váltak?

1972

A válogatott keret a sportág első világbajnokságára készül. Egy edzés után a szövetség illetékese közli:

- Délután látogatót kapunk. A Sporthivatal egyik vezetője tiszteli meg a csapatot. Gyülekezés az edzés kezdete előtt negyedórával, válogatott melegítőben a lelátón.

Árnyékban is 30 fokot mutat a hőmérő. Értetle-

nül hallgatjuk az utasítást.

Valaki meg is kérdezi:

- Ha az edzésre kíváncsi, miért a lelátón várjuk?
De ha már ott, minek a melegítő ebben a hőségben?

Az illetékes homlokán elmélyülnek a ráncok,
amikor kioktat:

- Annyit már igazán illene tudnia, hogy egy
vezetőt nem lehet félmeztelenül fogadni.

Sportberkekben Dezsőről és rólam ugyanúgy,
mint másról, megoszlottak a vélemények. Voltak,
akik szerettek, voltak, akik nem. Irigyeltek és be-
csültek, szurkoltak nekünk, és szurkoltak elle-
nünk. De azt, hogy Andrea olimpiai bajnokságáért
mindent odaadnánk, még a legádázabb ellensé-
günk sem vonta kétségbe. Kivéve egyetlen em-
bert: az OTSH egyik vezetőjét. Olyan régen élünk
már a magyar sportban, annyi mindent éltünk már
meg, hogy azt hittem, csodálkozni már semmin
sem fogok. Tévedtem.

München után a versenyek kiértékelésénél az
egyik főnök, aki összesen két éve töltött be pozíciót
a magyar sportban (előtte egész más területen dol-
gozott, és életében nem sportolt), egy értekezleten
nyilvánosan így magyarázta meg a bizonyítvá-
nyunkat:

- Gyarmati Andrea szülei előre kiszámították,
hogy egy ezüst- és egy esetleges bronzéremmel
anyagilag jobban jár a család. Ezért indították
több számban, felaprózva az erejét.

Az illetőnek fogalma se volt a nemzetközi erővi-
szonyokról, Andrea képességeiről és győzelmi esé-

,
li

í

I

174 ~ 175

lyeiről, de minket volt alkalma küsmerni, elvégre
a Sporthivatalban töltött két éve alatt egyetlen szót
sem váltott velünk, előtte pedig, azt hiszem, sport-
újságot se olvasott soha.

Hát ennyit a főnökökről.

1.

1945 szeptemberében iratkoztunk be az egyetemre. Örültünk az életnek, egymásnak, és őszintén szerettük egymást. Együtt vacogtunk a fűtetlen, alig megvilágított termekben, és olyan éhesek voltunk, hogy a csendben hallani lehetett gyornrunk korgását. Ruhánk alig volt. A szoknyánkat ott, ahol a legnagyobb strapának volt kitéve, leukoplasttal erősítettük meg.

Egyetemi tanulmányaim során, bármennyire készültem, akármennyit tanultam is egy-egy vizsgára, mindig holtbiztos voltam, hogy kivágnak. De félni sose féltem. Kivéve egytől. A fizika-kémia szigorlattól.

A professzor nagy tudású, nemzetközileg elismert tudós, a diákjai körében nem híres, sokkal inkább hírhedt volt. Egy téves adat, és már repült is a vizsgázó. Ennél a professzornál egy vizsgaidőszakban több gyógyszerész bukott meg, mint a többi vizsgán együttvéve.

Még alig tettük be a lábunkat az egyetemre, már hallottuk hírét. Rémtettei szájról szájra jártak a diákok közt.

Így értesültem arról, hogy a gyógyszerészhall-

177

7, 'ilii

i ;; .

r

i

I

I

gatókat nemigen kedveli. A női hallgatókat nem szereti. A sportoló nőket egyenesen utálja.

Mindezek tudatában ültem neki az anyagnak.

Abban reménykedtem, hogy vétkeimből legalább egyet nem tud meg. Ha egy kis szerencsém van, nem tudja, hogy élsportoló vagyok.

Az anyag megtanulására kétszer annyi időt szántam, mint egyébként. Éjjel-nappal magoltam. Különleges módszerrel tanultam. Fújtam a láb-

jegyzeteket és a csillaggal megjelölt kiemeléseket. Bárhol tartózkodtam, utcán, vízben, ágyban, kizárólag a fizika-kémia foglalkoztatott. Mindenről az jutott az eszembe. Ha az uszodában megkérdezték, hogy hideg-e a víz, a fagypont-meghatározás menetére gondoltam.

A teljes-évfolyam velem érzett. Ez aztán a sorscsapás! Nő, gyógyszerészhallgató és élsportoló. Három olyan tényező, amely biztos bukást jelent.

- Még jó, ha egyszer rúgja majd ki szegényt! -
sopánkodtak a többiek. Aki csak elment mellettem, megveregette a vállam:

- Ne félj, ott leszünk veled!

Örültem, hogy ott lesznek, csak azt nem tudtam, hogy az ő személyes jelenlétük mennyiben menthet meg engem az elkerülhetetlennek látszó kirúgástól. Azzal ugyanis minden egyetemi hallgató tisztában van, hogy az anyagból magától a professzortól is lehet olyant kérdezni, amit nem tud.

A professzor a nagy előadóteremben vizsgáztatót. Én voltam aznap a harmadik vizsgázó. Szólít. Felállok, és kimegyek az asztalhoz. Úgy érzem, hogy a lábaim vattából vannak. Az indexemet az asztalra teszem. Nem merek leülni. Hosszú ideig hallgat.

- Miért nem ül le, vagy állva akar vizsgázni - nem kérdezi, monoton hangon kijelenti.

Hajszál híján a szék mellé ülök. A szék megbillen. A gótikus professzor, aki ülve akkora, mint én állva, felnéz, és végigmér. Kitartóan néz, a szeme sem rebben.

"Lehet, hogy semmit nem kérdez, a nacionálém alapján egyszerűen kirúg" - fut át rajtam.

Ráérősen a kezébe veszi a leckekönyvemet, és hosszú ujjával belelapoz.

A gyomromban a nyomás elviselhetetlen. Ha ez sokáig nézi, én rosszul leszek. Nagy sokára becsukja az indexet, az asztalra teszi, és kifejezéstelen arccal néz rám:

- Kollegina jelest kapott gyakorlatból?

Ezt kérdezi? Miért? A leckekönyvembe be van

írva.

- A tanársegédek kedvelik a sportot - teszi hozzá szárazon.

Most már az Úristen sem menthet meg. Ez mindent tud rólam.

- Beszéljen, kérem, a szilárd testekről!

Mély levegőt veszek, úgy, mint verseny előtt a !;

; i j..

178 ~ 179

rajtnál szoktam, és mint akit felhúztak, ömlik belőlem a szó. Szóról szóra mondom az általa írt könyv szövegét, hiszen visszafelé is fel tudnám mondani.

Mint a kígyó a zsákmányra, rezdületlen arccal mered rám. Egy mondat kellős közepén szakít félbe.

- Köszönöm, ennyi elég. Látom: magoltunk, magoltunk. - A hangja színtelen. Kihúzza az asztalfiókot. Rémulten látom kezében a hatalmas papírvágó ollót.

Ez megörült! Mi a fenét akar?

Az ollót közvetlenül az orrom elé, az asztalra teszi. Megkönnyebbülök. Most legalább nincs a kezében. A diákokkal zsúfolt, hatalmas teremben olyan csend van, hogy még egy légy zümmögését is meg lehetne hallni.

Mind a ketten az asztalt bámuljuk.

- Mi ez? - mutat az ollóra. '

Tudom, győztem.

- Ez? - kérdezem, és a nagyobb hatás kedvéért egy kis szünetet tartok. - Ez egy mikrokristályos test - mondom a világ legtermészetesebb hangján, és a csodálkozástól tágra nyitott szemmel nézek rá, mint aki nem érti, hogy kérdezhet ilyet maga a prof, hiszen ki ne látná, hogy egy "mikrokristályos test" fekszik az orrom előtt.

A professzor halványan elmosolyodik. Az olló után nyúl, és visszateszi a fiókba. Kinyitja az indexemet, beleír, becsukja, és a kezembe adja.

- Köszönöm szépen. - Felállok. Szeretnék már az ajtón kívül lenni.

- Meg se nézi? - kérdezi vidáman.

Megnézem. Kitûnõ.

- Nagyon szépen köszönöm. - Az ajtó felé indulok.

- Várjon egy pillanatra!

Megfordulok. Most nem is olyan ijesztõ.

- Igazán kár, hogy gyógyszerésznek készül és sportol! A gondolkodása annyira nem nõies, hogy akár lehetne is mágából valami.

2.

Az egyetemen mi lányok voltunk túlsúlyban, így a férfiakat nagy becsben tartottuk. Egy-egy fiúnak külön udvartartása volt. Élvezték és kihasználták kiváltságos helyzetüket. A lányok készítették a jegyzeteket, a puskákat, és ha az urak nem voltak jelen az órán, ráhamisítottuk nevüket a jelenléti ívre. Ezek a szerelmek a szó valódi értelmében "plátóiak" voltak, mert évfolyamtársaink - ki tudja, miért - kizárólag más lányoknak udvaroltak. Egy sudár, fekete hajú, égõ kék szemû fiú volt a kedvenc. Olyan szép volt, hogy sokkal jobban tette voina, ha filmszínésznek és nem gyógyszerésznek megy. Egyetlen mentsége volt: nem önként választotta a pályát. Híres patikuscsaládból származott. A hivatás a gyógyszerertárral együtt szállt apáról fiúra. Okos volt, de lusta, és utált tanulni. Egy-egy vizsgaidõszakban, amíg mi otthon magoltunk, neki rendszeresen halaszthatatlan elintéznivalói akadtak. Ilyenkor elkeseredett arccal mesélte fûnek-fának:

- Hát nem borzasztó?! Ha nekiülök az anyagnak, mindig történik valami. Vizsgáira a fél évfolyamot beszervezte. Külön sùgótechnikát és jelbeszédrendszert dolgozott ki. Nagyon szerettük ezt a bohém fiút. A professzorok is kedvelték, és - ha elsõre nem is - másodjára mindig átengedték a vizsgán.

Gyógyszerismeretbõl egy jóindulatú, öreg professzornál vizsgáztunk. Az'egész évfolyamból összesen hárman buktak meg. Az utóvizsgára - bár aznap szakadt az esõ - sokan elmentünk. Az asztal-

nál egymással szemben ült a vizsgázó és a vizsgázató. Tőlük jobbra a hallgatóság. Elsőnek kedvencünk került sorra.

Arcán tétova mosollyal, sötét, elegáns öltönyben, hófehér ingben, fényesre suvickolt cipőben várja a szürke, egérszerű professzor kérdéseit, és úgy fordul, hogy velünk rézsútosan szembekerüljön.

Megkapja az első kérdést. Dadogva válaszol, és óvatosan lesve felénk, több-kevesebb sikerrel olvas a szánkrol. A professzor kérdez, a fiú dadog. Már több mint húsz perce kínlódik. Nem sokat tud az anyagból. Az öreg egyre könnyebbeket kérdez, és - hogy ne kelljen semmit észrevennie - fel sem néz a jegyzeteiből. Szemlátomást át akarja engedni a vizsgán.

- Beszéljen, kérem, az anisi vulgaris fructus-ról!

- Az anisi vulgaris fructus, azaz a közönséges ánizs... - mondja megfontoltan a fiú, és a szeme sarkából az első sorban ülő szép, szőke évfolyamtársnőnk száját figyeli.

A lány, mint a süketnémák, ujjával egyet mutat, miközben szájával szótagolja: Eu-ró-pa.

- Európában termesztett, egyéves növény termése - folytatja a fiú.

A lány az orrára mutat.

- Jellemző szagú - mondja a fiú.

A lány a szája szélét nyalogatja, és boldogan mosolyog.

- Jó ízű - mondja a fiú.

- Legyen szíves közelebről is meghatározni, hogy mit ért jó ízűn! - szólal meg a tanár.

A lány magára mutat.

- Édes - vágja rá a fiú.

A lány a kölnisüvegét tartja a kezében, és egyet mutat.

A fiú elmosolyodik:

- Egy százalék illóolajat tartalmaz - mondja.

"

;

- Mielőtt folytatná, kérem, mondja meg, hogy a drog melyik családba tartozik?

A fiú hallgat.

A lány az ujjával a lába között tartott esernyőre mutat.

A fiú hallgat.

A lány egyre hevesebben mutogat az ernyőre.

A fiú hallgat, és mint aki nem jól lát, magáról megfélekedve, teljes testével a lány felé fordul. Tágra nyílt szemmel mered a lányra. A fiú hirtelen mozdulatára a professzor felnéz. A fiú feszült arccal figyeli a lányt, aki minden igyekezetével segíteni akar. Csak egymásra figyelnek.

A fiú arca felragyog.

- A Pinaceae családjába - mondja diadalmasan.

- Én megértem önt, kedves fiam, de sajnós egy szintet tévedett. A kollegina ugyanis az ernyőjére mutatott, de jobban tette volna, ha kinyitja azt a fránya paraplé, mert az ánizs az Umbelliferae, azaz az ernyősök, és nem mint ön mondta, a Pinaceae, azaz a jegenyefenyőfélék családjába tartozik. Ha egy csúnya, éltés hölgy ült volna a kollegina helyén, ön átment volna a vizsgán.

184

Munkatársak

1.

1969 márciusában a BVSC-ből való távozásom és az ott történetek után nem akartam edzősködni. Olyan állást kerestem, ahol a munkám mellett Andreával dolgozhatok. Hosszas huzavona után az OTSH a Testnevelési Főiskola Kutató Intézetében helyezett el. Elsősorban azért fogadtam el az állást, mert a TF huszonöt méteres uszodája kiváló edzési lehetőségeket biztosított.

1969. április elsején jelentkeztem az intézet igazgatójánál.

Kimért és hivatalos. Átadja a kinevezési okmányt. Tudományos munkatárs lettem.

- Kérem, legyen szíves fáradjon át a személyzeti osztályra. Intézze el a hivatalos teendőit. Holnap reggel nyolc órakor várom.

Átfáradok.

A személyzeti előadó barátságos. A személyazonossági igazolványomból ellenőrzi az adatokat.

Beír, pecsétel.

- Jó munkát kívánok! - kedvesen mosolyog.

Megnézem a beírást.

Foglalkozás, alkalmazási minőség: Tudomá-
185

nyos kutató. Ahhoz, hogy az legyek, csak egy kinevezés és egy pecsét kellett.

Az uszodába menet elgondolkodom. Amikor már mindent tudtam az úszásról, ami elméletben és gyakorlatban tudható, még öt évig jártam a Testnevelési Főiskolára, hogy hivatalosan is elfogadjanak. De csak egy kinevezés kellett ahhoz, hogy az legyek, amiről azt sem tudom, hogy eszik-e vagy isszák.

- Mi van, anyukám, milyen az új állásod? - kérdezi Andrea az uszodában.

- Tudományos kutató lettem.

- Mi lettél? Tudományos kutató? Na de ilyet! - kacag Andrea. - És mit kutatsz?

- Azt még nem tudom.

- Ha megtudod és megtalálod, szólj - mondja, és elugrik a rajtköről. Még a levegőben repülve is nevet.

Másnap reggel nyolc órakor jelentkeztem az igazgatónál. A hatvan év körüli úr különös tekintettel mért végig. Aztán behívta az osztályvezetőt.

- Kérlek, vidd körül a kolleginát az intézeten.

_ Ismertesd a munkamódszereinket. A továbbiakat - egy kis szünetet tartott - majd megbeszélitek.

Az osztályvezető bemutatott a többieknek.

A létszám kicsi volt. Rajtam kívül egy orvosnő dolgozott kutatói státusban. A kollégák fagyos udvariassággal fogadtak.

Az osztályvezető az órájára nézett. Pontosán tíz óra volt.

- Ha megengedi, most elmondom a tennivalókat - mondja, és kinyitja az ajtót. - Foglaljon helyet! - mutat az íróasztal melletti székre.

Leülök. Az asztalon egy halom papír és több

nagy alakú grafikon hever.

- Mielőtt a teendőit megbeszelnénk, szeretném tudni, hogy végzett-e valaha statisztikai számításokat?

- Egyetemi tanulmányaim során érintőlegesen, de az már olyan régen volt, hogy nemigen emlékszem - mondom őszintén.

- Itt csak úgy dolgozhat, ha a szükséges statisztikai számításokat önállóan el tudja végezni.

- Ha esetleg volna egy könyv, szívesen átnézném.

- Könyv? Ezt könyvből nem lehet megtanulni. Szívesen elmagyarázom magának. Igazán gyerekjáték lesz egy olimpiai bajnok számára.

Nem egészen értettem, hogy milyen összefüggés lehet a statisztikai számítások és olimpiai bajnokságom között. Egy főnök ezt biztosan jobban tudja. Nem vitatkozom mindjárt az első napon.

Leemeli az első jegyzetlapot:

- A statisztikai adatoknál kétféle sort különböztetünk meg, úgymint folyamatos és tört sort - mutat az egymás alá írt két számsorra. - Az osztályozás menete a következő. Egy: adatok osztályozása. Kettő: az osztályok számának megállapítása, mely a következő képlet szerint történik...

Még jóformán el sem tudom olvasni, amikor ő már folytatja:

- Az osztály nagyság jelölésére három módszer ismeretes, úgymint nagy A, nagy B, nagy C...

A nagy B alatt írottak felénél tartok, amikor a következő képletre mutat.

- Kérem - mondom -, nem lehetne egy kicsit lassabban?

- Nem tud követni? - néz rám rosszállóan.

- Nemigen.

- Igyekezzen! Ha közbeszól, nem érünk soha a végére. Hol is tartottam?... Az átlag számítására a következő képletet használjuk - bök ceruzájával

hegyével a képletre:

' n

; átlag = $\frac{1}{N} \sum_{i=1}^n x_i$,

í
i ahol a summa n az adatok összegét, az N az adatok számát jelenti.

Ezt hála Istennek megértettem, de a ceruzája már a következő képletre mutat.

- Íme, egy másik képlet az átlagok kiszámítására:

$F \times M$

átlag = $\frac{\sum_{i=1}^n F_i \times M_i}{N}$,

N

ahol F a gyakoriság, M az osztályközép, N az

i

adatok száma.

- Értem - szalad ki a számon, veszemre.

188

Ceruzája ördögi sebességgel szalad egyik képletről a másikra. Beszél, beszél. Kétségbeesetten próbálom követni, de mire én a szorzás mértékei képletét_:

$\frac{Q_z}{2} \sim Q_i$

elolvasom, ő már nem is tudom, hányadiknál tart.

Taktikát változtatok. Addig nézem a képletet, amíg meg nem értem, és aztán ott folytatom, amiről éppen beszél. Így legalább négy kimarad, de ha rákérdez, tudom, hogy hol tart. De amikor azt mondja, hogy a standard eltérés rövid úton való kiszámítására az alanti képlet szolgál:

FDZ

- cz.x.o.n,

N

feladom. Ő feltartóztathatatlanul hadar tovább.

Én a papírt bámulom. A Pearson-féle együttható után felnéz:

- Eddig ugye világos? - kérdezi szinte vidáman.

"Világos, mint a vakablak" - gondolom.

- Ha az elmondottakat érti, áttérhetünk a grafikus ábrázolás módszereire - mondja, és a milliméteres nagy lapokat teszi elém az asztalra.

- Az adatokat koordináta-rendszerben ábrázoljuk, és ilyen görbéket kapunk. Ez a gyakorisági

Polygon. . .

Mikor az Ogive- vagy halmozó görbéig jut, már csak szófoszlányok jutnak el a tudatomig. A CHI-189

féle négyzetpróba az utolsó, amit még hallok. Ha nem l~agyja azonnal abba, én agyonütöm.

- Örülök, hogy ilyen jól tud követni, mert még ma be kell fejeznünk - mondja szárazon.

Folytatja. Hallom a hangját, de csak egyre tudok gondolni: A fene jön ide dolgozni! Ezt én soha az életben nem fogom megérteni. Hogy a csudába végeztem el az egyetemet? A szellemi kapacitásom ennyire csökkent volna?

Váratlanul elhallgat, és az órájára néz.

- Két óra van. Meghívhatom ebédelni?

- Igazán kedves, de edzésre kell mennem - mosolygok rá.

- Szívből sajnálom - mosolyog vissza. - Akkor holnap találkozunk. - Udvariasan meghajol, és kienged az ajtón. Felszállok a buszra. Lerogyok az eiső üres ülésre. A Karolina úti végállomásnál térek magamhoz. A Margitszigetre indultam. Az utolsó pillanatban érkeztem az edzésre.

Edzés után felhívom egy volt évfolyamtársamat. Tudom, hogy egy gyógyszerkutatóban helyezkedett el. Az ő tanácsára veszem meg azt a kézikönyvet, melyből a statisztikai számítások módszereit megtanulom. Átrágom magam a könyvön. Mint egy bibliát, hurcolom magammal.

Telik-múlik az idő. Már több mint két hónapja dolgozom. A légkör kellemes, a kollégák kedvesek. Az osztályvezető minden hétfőn értekezletet tart. Amikor belépek, a fiúk már ott vannak. Az osztályvezető feláll:

- A fiúk és a magam nevében kérem, fogadja el tőlünk emlékül és fájdalomdíjként! - Egy nagy dossziét és három szál rózsát nyújt felém.

Csodálkozva nézek rá.

- Egy vallomással tartozunk magának. Az intézet mással akarta az OTSH által adott státust betölteni. Ők azonban ezt nem engedélyezték, mert azt kizárólag a maga számára adták. Nagyon nem

örültünk, hogy egy nő, egy olimpiai bajnoknő lesz a munkatársunk. Attól féltünk; hogy majd maga helyett is dolgozhatunk. Megbeszéltük, hogy elvesszem a kedvét. Ebben a dossziében vannak azok a képletek és grafikonok, melyeket a maga megfélemlítésére összeszedtem. Tegye el emlékül, Éva, és ne haragudjon ránk!

Jobbról-balról megcsókol. A fiúk is ezt teszik. Ugyan miért is haragudnék, hiszen megbocsátották, hogy nő és - horribile dictu - olimpiai bajnok vagyok. Befogadtak. Tiszta lappal indulhatok.

Hét évig dolgoztam a kutatóban. A fiúk és az osztályvezető nemcsak munkatársaim, jó barátaim is lettek. Kizárólag azért jöttem el, mert a szívem visszahúzott az uszodába. Ismét vezető edző lettem.

I

190 ~ 191

Még ma is nagy szeretettel gondolok az intézetben eltöltött évekre. Az emlékül ~apott dossziéból írtam ki a riasztólövésnek szánt képleteket és grafikonokat.

Ha távozásomkor valaki felteszi nekem a kérdést, hogy mit kutattam, azt válaszoltam volna: sok mindent.

Arra, hogy találtam-e valamit, azt: hogy sok mindent találtam.

De ha valaki esetleg azt is megkérdezte volna, hogy hasznos volt-e, amit csináltam, azt feleltem volna: nem, nem volt az.

Ez azonban nem az intézet vezetőségén, nem is rajtam múlt. A tervben olyan kutatási témák szerepeltek, melyeket nagy és gazdag országok optimálisan felszerelt kutatóintézetei már jóval előttünk sok-sok úszón elvégeztek, nekünk pedig sem a vizsgálatokhoz szükséges eszközök, sem úszók nem álltak rendelkezésünkre.

Hogy miért szerepeltek akkor ezek a témák a mi kutatási tervünkben? Miért nem lehetett megváltoztatni őket?

Ezt hét év alatt sem sikerült kikutatnom. A ter-

vet pedig, akár volt értelme, akár nem, teljesíteni kellett. Ha nem tudományos kutató, csak fordító lettem volna, ha kutatás helyett az úszással kapcsolatos publikációkat fordítottam volna le, és azokat közöltük volna, akkor arra a kérdésre, hogy hasznos munkát végeztem-e, azt felelhettem volna: igen:

192

2.

A módszertani osztályvezető tervegyeztetésre rendel be.

- Foglaljon helyet - mutat az asztal melletti székre.

Leülök. Az asztalon kiterítve a színes grafikonokat és számtalan rubrikát tartalmazó "Táblázatos és grafikus edzésterv". Mellette felelősközelve több mint húsz egyéb terv és jelentés. Reggeltől estig edzést tartottam, így több mint két hétbe telt, mire éjjelente elkészítettem ezeket a megkövetelt papírokat.

A munkához csupán egy hosszú távú és ebből lebontott részletes napi edzéstervre lett volna szükségem. Menet közben ezt is általában módosítani kell, mert a versenyzők nem beprogramozható gépek.

A velem szemben ülő terjedelmes férfi Auguste Rodin Gondolkodó-jának pózába merevedett. Egész teste sugallja lelkiállapotát. Nem akarom megzavarni. Arra gondolok, hogy a Mestertől a vele eltöltött két évtized alatt egyetlen papírt sem kért az egyesület, mégis világklasszisokat nevelt. Igaz, hogy akkoriban valamennyi szakosztály egyes-bajos dolgát összesen nyolc ember intézte. Amióta ezek helyét a vízfejűvé duzzadt, előkélően "apparátus"-nak nevezett szervezet vette át, a papír lett az úr a sportban. Nem az edzőnek van

193

szüksége erre a töméntelen irományra, hanem az élet egyéb területein alkalmatlannak bizonyuló és a sportban (ahhoz tudvalévően mindenki ért széles e hazában) elhelyezkedő laikusok tömegének. A fiókjukban gondosan őrzött tervekkel és jelentések-

kel igazolják, hogy milyen sokat dolgoznak és hogy nélkülözhetetlenek.

A velem szemben ülő férfi, mint a portici Néma, hallgat. Üveges szemmel mered a semmibe. Vajon mire vár?

"Lehet, hogy otthon a tükör előtt gyakorolja a szerepeit?" - fut át rajtam. Felrémlik, ahogy a múltkor a vezető edzői értekezleten napóleoni pózban mondta el dörgedelmeit.

"Sporttársak! Az eddigi munkájuk során számtalan hiányosságot észleltem. A kért terveket és jelentéseket egyesek nem a megadott időben adják le. Felhívom a figyelmüket, hogy a jövőben ilyen esetben letiltatom a fizetésüket!"

Leült, és Tartuffe-fé változva, sűrű fejbólintások kíséretében, áhítatos képpel hallgatta az elnök összefoglalóját.

Megmozdul. A toll után nyúl.

- Ezt így nem fogadom el. Nem értek vele egyet! Meglepve nézek rá. Erre nem számítottam.

A módszertani osztály vezetőjének munkaköri feladata a szakmai igények és az egyesület gazdasági lehetőségeinek az egyeztetése, a szakosztályok munkájának koordinálása. Az előttünk fekvő tervnek mindehhez semmi köze. Az ebben foglaltak nem tartoznak rá.

Össze akar veszni velem, hogy aztán levehessen a szakosztály költségvetéséből? Ezt megteheti.'

A gazdasági osztály az ő javaslatai alapján hagyja jóvá a költségvetést.

Kezében tollal, félrebillentett fejjel tanulmányozza a tervet.

- Mivel nem ért egyet? - kérdezem nyugalmat erőltetve magamra.

Üveges tekintettel mered rám. Elmerülten rágja a körmét.

Hosszú csend.

Hát hogy is értene velem egyet?

Állítólag estin szerzett érettségi bizonyítványt, sportolgatott, és ha minden igaz, középfokú sportvezetőit végzett. Kinevezték, és ettől a papírtól nagyhatalom lett. Majd újabb kinevezéssel került

a több mint ezerkilencszáz sportolót és száz edzőt foglalkoztató nagy hírű egyesületbe vezető beosztásba. Ahhoz, hogy az atlétika, az úszás, a kézilabda, az asztalitenisz, az evezés, a birkózás, a kajakkenu, a kerékpár, a torna, a jégkorong, az ökölvívás, a vízilabda és a teke csálhatatlan szakértője legyen, csupán egy kinevezési okmányra volt szüksége.

Hogy is lehetne egy véleményen velem?

Ahhoz, hogy úszószakoktató lehessek, egy évig segédoktatói, majd egy, újabb évig oktatói tanfolyamra jártam. A két oklevéllel, húszéves sportpályafutással, a Mester mellett eltöltött inasévekkel a hátam mögött (közben mellékesen kétezeröttszáz gyereket tanítottunk meg úszni) jelentkeztem a Tesmevelési Főiskola úszószakoktatói tanfolyamára.

Hogy felvegyenek, szóbeli és írásbeli felvételt kellett tennem. Az írásbeli vizsga témája ez volt: "Úszók bemelegítése világversenyen". Az, aki ennek alapján eldöntötte, hogy megfelelek-e a követelményeknek és felvesznek-e, életében nem volt világversenyen. Természetesen elméletileg mindent tudott róla. Biztos többet is, mint én. De azt biztos nem tudta, hogy lehet egy gyermekmedencében olimpiai döntőre bemelegíteni úgy, ahogy mi ezt helyhiány miatt Helsinkiben tettük. Ezt viszont a Mester, aki soha még a TF közelében sem járt, szerencsémre tudta. Miután a szóbeli és írásbeli felvételin megfelelttem, felvettek. Három év és számtalan vizsga után fogadtak el szakembernek.

És nemcsak én jártam végig ezt a kálváriát, az egyesület legtöbb vezető edzője is. Ha ilyen ütemben tárgyalunk, reggelig itt ülhetek.

- Mivel nem ért egyet? - ismétlem hát meg a kérdést.

- Az egyes felkészülési szakaszok időtartamával - mondja tagoltan.

"Azt se tudja, hogy miről van szó. Semmi köze

a szakmai terv részleteihez. Milyen alapon nem ért egyet ő, aki vizet még pohárban sem igen lát?"

Várom.

Fáradt, unott mozdulattal a vörösre satírozott rubrikák felé bök a tollával.

- Túl hosszúnak tartom. Ennek a fele is elég a csúcsformához.

- Engedje meg, hogy én döntsem el, hogy mennyi alapozó munkára van szükségük a gyerekeknek - mondom.

"Kötekedik, vagy valóban szakembernek képze-li magát?"

- Nem kell ahhoz ennyi idő - makacskodik.

Azért se veszek össze vele!"

Kikeresem az időszak részletes edzéstervét, és elé teszem. .

- Az alábbi képességeket fejlesztjük. Ezek a módszereink - mutatok a papírra. - A gyerekek korát és az edzéslehetőségeket figyelembe véve minimálisan ennyi időre van szükségünk.

Ismét üveges szemmel mered maga elé. Láthatóan gondolkodik.

- Fejlessze gyorsabban - mondja megfontoltan.

Úristen! Ezzel még vitatkozni se lehet!

Ez nem laikus. Ez hülye!

- Ezek élettani törvényszerűségek - mondom.

"Hogy lehet egy ilyen embernek ilyen hatalmat adni a kezébe? Ki érti ezt?"

196 I 197

Az előtte fekvő tervet böngészi. Ellenséges csend telepedik közénk. Arcán különös kifejezés suhan át.

- Ne szimuláljanak, dolgozzanak! - Hangjában önelégültség.

- Mit ne csináljunk? - Alig bírom visszatartani a nevetést.

Tollával a lapra bök.

- Szimulátor - mondom. Nem merek ránézni.

Hangosan olvasom. - Szimulátoron azt értjük, amikor a versenytávot részekre bontjuk, és közben öt-tíz másodperces pihenőket tartunk. Az amerikaiaktól vettük át - teszem hozzá.

- Az amerikaiaktól ne vegyen át semmit! - vágja rá vörös fejjel. - Alkalmazzon más módszert, és rövidítse le az alapozó időszakot!

Ha bebizonyítom, hogy milyen marha, a gyerekeken fog bosszút állni. Levesz a költségvetésünk-ből, kevesebb felszerelést és edzőtábort kapunk. Ha csatába megyek vele, nem marad időm dolgozni. Amúgy is csak neki lehet igaza. .Csak mi húzhatjuk a rövidebbet. Egyszer csak eszembe jut valami.

- Rendben van. Meg tudjuk csinálni, de ehhez négy darab EXER-GENIE-re van szükségünk. Elkerekedik a szeme. Bajban van. Fogalma sincs róla, hogy az mi lehet. Elmélyülten rágja a kör-mét.

Várom. Kérdezze meg. Miért hiszi, hogy ő mindent tud? Jó, jó: akinek az Isten hivatalt ad, észt is ad hozzá. De kérdés, ad-e egy ateistának is.

- A szárazföldi erősítéshez használják - töröm meg a hosszúra nyúlt csendet.

- Mennyibe kerül?

- Darabonként százötven dollár.

- Annyi pénzem nincs - jelenti ki ellentmondást nem tűrő hangon.

Nézem ezt a felfuvalkodott hólyagot. A letûnt világ mecénásai, akik valóban a saját pénzüket adták, legalább jól neveltek voltak. Hogy jön ez az alak ahhoz, hogy az egyesület pénzét a magáénak tekintse?

Persze következetesen "eredményeink"-ről beszél a sikerek és "kudarcaikat" emleget a sikertelenségek esetén. A szakmához nem ért, de ezt a "dialektikát" jól megtanulta valahol.

- Ne haragudjon, de egy percig sem gondoltam, hogy maga vásárolja meg nekünk - mondom ironikusan.

- Nincs pénzem, ne erőszakoskodjon! - mondja nyersen.

Ő az edzéstervet, én őt nézem.

Összehúzott szemmel, fennhéjázó arccal, ujjai között tollát billegtetve szemlélgeti az előtte fekvő papírlapot.

Egy másodpercig ellenállhatatlan vágyat érzek,
hogy kupán vágjam. Itt ülök, és tûröm, hogy rend-
reutasítson ez a tudatlan, cezaromániás kibic, aki .
198 I 199

nem a sportnak, hanem a sportból él. Felbontom
a szerződésemet! Elég volt! Fogok én ennek kö-
nyörögni?

Felnéz. Szeme már megint üvegesen mered va-
lahová a hátam mögé. Lassan, megfontoltan fel-
emeli a mutatóujját, és nekilát a körmének.

És ha más egyesületbe megyek? Kezddetem az
egészet előlről, és előbb-utóbb menthetetlenül be-
leütközöm a hasonmásába. Meglehet, hogy az nem
ilyen guvadt szemû, nem rágja a körmét és udvaris-
as, de valószínűleg hasonló módon került pozí-
cióba. Ezt legalább már küsmertem.

Tudom például, hogy nem lehet vitatkozni vele.
Márpedig az erősítőgépekre elengedhetetlenül
szükségünk van.

- Tudja mit? - mondom, és a legkedvesebb mo-
solyomat veszem elő. - Ne vegyen EXER-GE-
NIE-t! Vegyen helyette Multisportlert. Az se ke-
rül többbe.

- Na látja! Tudtam én, hogy szót fogunk érteni
- derül fel az arca. Minek vegyünk valami EXGE-
NIE-t, ha ugyanannyi pénzből "újat" is kapha-
tunk.

Előveszem a felszerelési igénylistánkat, és az
EXER-GENIE-t Multisportlerre javítom: A gép
ugyanaz, csak az elnevezése más.

Aláírásra elé teszem. Gondosan böngészi. Sor-
ról sorra menve törli a kért dresszek, papucsok,
köpenyek és egyéb felszerelések többségét.
A munkához ezekre ugyanolyan szükségünk van,
mint az erősítőgépre. Majd, mint aki jól végezte
dolgát, aláírkantja a nevét.

A következő versenyévadra tervezett eredmény-
listánkat veszi elő. Összehúzott szemöldökkel
mustrálja.

Egek, megint a semmibe mered! Felnéz. Szemé-
ben rosszallás.

- Nevetségesnek tartom, hogy ilyen költségve-

téssel csak két, azaz két nemzetközi szintű és csupán nyolc első osztályú versenyzőt neveljenek. Tudhatná, hogy ezen múlik az egyesület dotációja. Egy vastag, piros plajbászt ragad. A kettést hármásra, a nyolcast tízesre javítja.

Elönt a méreg. Utoljára az elemis tanító nénim javított így bele a füzetembe. Honnan a fenéből veszi ezt a mérhetetlen önelégültséget?

Igaz, az a hír járja, hogy mindenki után szimatoltat, informátorai vannak. Így sok mindent tud. Hadd tudjon! Nekem nincs vaj a fejemen.

A hángja riaszt fel.

- Edzõtáborra csak két hetet engedélyezek.

A német túráról pedig szó sem lehet. Mind a kettőt feleslegesnek tartom.

Talán megérti. Megmagyarázom.

- Ezek minimális feltételek. Legalább ennyit biztosítson, kérem. Gőzmozdonnyal nem tudunk úrhajókkal versenyezni. Csodák nincsenek.

- Azért fizetem magát, hogy felzárkózzanak.

200 ~ 201

Nem érdekel, hogy csinálja. Az a maga dolga. Ha nem képes rá, az év végén lejár a szerződése...

Nem kötelező velem dolgoznia!

Egy hajszál választ el, hogy ráborítsam az asztalt. Kizárólag fenyegetni tud!

Ha nem teljesítik... ha nem adják be... ha nem jelennek meg... ha nem készítik elő..., akkor nem engedélyezem... nem írom alá... nem fizetek... nem járulok hozzá... szedheti a sátorfáját!

Hát szedem is! Miért kellene ezt eltűrnöm? Tűri a nyavalya! Bárhová szerződöm, ennél csak jobb lehet.

És a gyerekek? Őket nem vihetem magammal.

Fanatizáltam őket. Hisznek nekem. Bíznaqk bennem. Évek óta egész családok kelnek hajnalban, áldozzák fel a hétvégeket, a nyaralásukat a remélt eredményéért. Dolgoznak, mint a gályarabok.

Álljak eléjük három év után:

- "Sajnálom, gyerekek. Feladom!" - és nézzek a szemükbe?

- Szóval akkor a gyengébbek kedvéért még egy-

szer rögzítem - csattan a hangja. - Megállapodunk tehát abban, hogy...

Nem figyelek rá.

Ha maradok, ha dolgozni akarok, ha eredményeket akarunk elérni. .. Nézem ezt a törpe Napóleont, ezt a biciklistát, aki csak lefelé tapos. Mindenki tudja, hogy a feleségének üzlete van. Mindenki tudja, hogy mindenkor-mindenhol felhasználja az összeköttetéseit, a klub népszerűségét a saját érdekében.

Senki nem tesz ellene semmit. De én talán teszek. Nincs más választásom! Szedelőzködöm.

Felállok.

- Köszönöm szépen - mosolygok szelíden. Felveszem a kabátom. - Jaj, majdnem elfelejtettem! Pista üdvözlét küldi. Kérdezte, hogy szoktam-e maguknál vásárolni. Nem is tudtam, hogy az ő révén jutnak olyan olcsón a legkurrensebb árukhoz.

- Az üzlethez semmi közöm! - mordul rám.

Szeme elszûkül. Fürkészsze néz.

- Külön háztartásban élnek? Ugyan, maga csak ugrat! - mondom nevetve. - Pista régi haverom, tegnap le is tolt, hogy túl sokba kerül neki, hogy az én kedvemért elvállalta a szakosztály vezetését. És mit fogok tőle kapni, ha közlöm vele, hogy az NSZK-túra elmarad! Mellesleg ő lett volna a túra-vezető. De hát Istenem, ilyen az élet!

' Feláll, arcán szokatlan kifejezés. Ehhez a szerephez nincs hozzászokva. A tekintete ide-oda csapkod, most nem üveges. Lázasan gondolkodik. Talán az is megfordul a fejében, hogy milyen egy erőszakos dög vagyok, még elintézem, hogy ne kapja meg az árut Pistától.

Akasztyák a hóhért! Önkéntelenül elmosolyodom.

Mintha erre várt volna. Közelebb lép. Átöleli a vállam.

203

kezdődik, a férfiaké egyessel. Azóta tudom, hogy mi nők e hazában csak vesztesek lehetünk.

(Vigaszul csak az szolgálhat, hogy a nyolcvan év fölötti férfiakat mégiscsak megelőzzük, az ő számuk ugyanis hárommal kezdődik.)

Mindezek ellenére - bár mindig fiú szerettem volna lenni - boldog vagyok, hogy nőnek születtem, mert a legcsodálatosabb dolog a világon nagymamának lenni.

Tartalom

Móci 7

"Azt mondta az Apukám..." 9

Barátok 29

...és az is maradsz, amíg élek 54

Férjek 80

A Mester 81

Úszótársak 126

Főnökök 137

Professzorok 177

Munkatársak 185

Egyesek 205

A könyv az egyesekről szól. Hogy kik ők, nem találják ki? Körmyítésül eláruljuk: vannak kettesek is. Példának okáért maga a szerző. Mellesleg van olimpiai aranyérme, és úszott Európa-csúcsot, vezette a világranglistát, és nevelte a jövő úszóreménységeit, közöttük a saját lányát, Andreát, volt gyógyszerész és mesteredző, írt egy nagy sikerű könyvet életéről, sportpályafutásáról, jelenleg pedig főfoglalkozású nagymama. Róla - a nagy egyesről - és a valamivel kisebbekről, az egyenjogúságban az egyessel kezdődő személyi számot elnyert férfiokról ír Székely Éva, mindazokról, akik életében meghatározó szerepet játszottak: édesapjáról, barátairól, szerelmeiről, Mesteréről, Sárosi Imréről és egyetemi professzorairól, főnökeiről és sportvezetőiről.

Nő szól tehát a teremtés koronáiról, sok-sok jellemző epizódot felsorakoztatva írásai "tárgyáról". Stílusa könnyed, oldott, nyomát sem leljük feminista szándéknak. Székely Éva nem kirekeszt, ellenkezőleg, derűs humorral összehozza a nemeket. Egyeseket és ketteseket.